

"Əsrin müqaviləsi" bizim birlikdə çalışaraq nələrə nail ola biləcəyimizin sübutudur"

Azərbaycan Respublikasının
Prezidenti zati-alləri
cənab İlham Əliyevə

Hörmətli cənab Prezident!

Azərbaycanı mühüm enerji təchizatçısına çevrilməyə kömək etmiş "Əsrin müqaviləsi"nin imzalanmasının 30-cu ildönümü münasibətilə Sizi və Azərbaycan xalqını təbrik etməkdən məmnunluq duyuram.

Azərbaycanın COP29-a evsahibliyi edəcəyi bu ildə həmin tarixin qeyd olunması xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Azərbaycanın global enerjiyə keçid ilə bağlı sadıqlığı ölkənin enerji sektorunda etibarlı tərəfdaş kimi onilliklər ərzində sürən tarixinə əsaslanır.

Biz Azərbaycanın öndə gedən rolunu gücləndirə və regionu transformasiya edə biləcək bərpəolunan enerjiddən istifadə və "yaşıl enerji"nin ixracı marşrutlarının inkişaf etdirilməsinə dair söylərinizi alqışlayırıq.

"Əsrin müqaviləsi" bizim birlikdə çalışaraq nələrə nail ola biləcəyimizin sübutudur.

Bugünkü telefon danışığımız zamanı qeyd etdiyim kimi, Amerika Birləşmiş Ştatları əməkdaşlığımızı genişləndirmək, global enerji keçidi və Azərbaycanın enerji gündəliyi daxil olmaqla, müxtəlif vacib məsələlər üzrə birgə çalışmağa hazırdır.

Hörmətlə,

Antoni BLİNKEN,
Amerika Birləşmiş Ştatlarının Dövlət katibi

Konstitusiyaya Məhkəməsinin Plenumu Milli Məclisə növbədənəkar seçkilərin nəticələrini təsdiqləyib

Sentyabrın 21-də Fərhad Abdullayev sədrliyi ilə Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsinin Plenumunun iclası keçirilib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, iclasda 2024-cü il sentyabrın 1-də Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinə keçirilmiş növbədənəkar seçkilərin nəticələrinə dair Mərkəzi Seçki Komissiyasının (MSK) daxil olmuş materiallar üzrə xüsusi konstitusiyaya icraatı qaydasında konstitusiyaya işinə baxılıb.

Konstitusiyaya Məhkəməsinin sədri Fərhad Abdullayev iclası açaraq 2024-cü il sentyabrın 1-də Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinə keçirilmiş növbədənəkar seçkilərin nəticələrinə dair Mərkəzi Seçki Komissiyasının 2024-cü il 16 sentyabr tarixli protokolu Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 86-cı, "Konstitusiyaya Məhkəməsi haqqında" Qanunun 54-cü maddələrinə müvafiq olaraq, seçki məccəlləsinin tələblərinə uyğunluğu və seçkilərin yekunlarının təsdiq olunmasına dair xüsusi konstitusiyaya icraatı qaydasında MSK-dan daxil olmuş materiallar üzrə işə baxan plenumun tərkibini elan edib.

Azərbaycan xalqı məhz bu gün üçün 35 il səbir etdi, məşəqqətlərə, ağrı-acılara dözdü, təzyiqlərə, ikili standartların yalanlarına, iftiralına sinə gərdi, Ulu Öndər Heydər Əliyevin siyasi məktəbinin ən layiqli yetirməsi İlham Əliyevin siyasətinə inandı, güvəndi və sonunda Şanlı Zəfərinə nail oldu.

Azərbaycan tarixinin ən qüdrətli Sərkərdəsi kimi İlham Əliyev xalqına verdiyi vədi gerçəkləşdirib, 200 illik münaqişəyə, 30 illik müharibəyə böyük Qələbəmizlə yekun vurdu və Qarabağdakı separatizmi bərdəfəlik məhv etdi. Prezidentin də söylədiyi kimi, İkinci Qarabağ müharibəsi və antiterror əməliyyatı imkan verdi ki, Azərbaycan növbəti beynəlxalq hüquq bərpə etsin, növbəti öz milli qürurunu dirçəlsin, eyni zamanda bütün dünyaya ədalətsizliyin əbədi davam edə bilməyəcəyini nümayiş etdirsin.

Reallıq budur ki, qalib komandan kimi cənab İlham Əliyev öncə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün və ardınca bütün ərazilərində suverenliyinin tam bərpasına nail oldu. Hazırda Xankəndidə, Şuşada, Xocalıda, Laçında, Kəlbəcərdə, Cəbrayılda, Zəngilanda, Füzulidə və digər rayonlarda bayrağımız əzəmətlə dalğalanır.

Başqa sözlə desək, Qarabağın separatçı xunta cəlvəvəndən azad olunması kimi mürəkkəb, hətta bəzilərini tərəfindən həlli mümkün olmayan problem də həll olundu və üstəlik, Cənubi Qafqazda dünyanı heyranə salan yeni reallıqlara imza atıldı.

Məhz İlham Əliyevin əsl Sərkərdə məharəti ilə düşməndən təmizlənən Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdada hazırda misli görünməyən quruculuq işləri görülür və illərdən sonra soydaşlarımızın bu torpaqlara böyük köçü başlayıb. Minlərlə insan doğma yurduna qayıdaraq yeni xoşbəxt həyata başlayıb. Böyük qayıdış planına uyğun olaraq, azad edilmiş torpaqlarda ilin sonuna qədər 5 şəhərə və 15 kəndə 20 min keçmiş məcburi köçkünlərin yerləşdirilməsi planlaşdırılır. Yüzdən çox şəhər və kəndin baş planları hazırlanıb, təsdiqlənib. Bir sıra şəhər və kəndlərdə isə inşaat işləri davam edir. Böyük qayıdış proqramının birinci mərhələsi 2026-cı ilin sonunda başa çatdırılacaq və o vaxt 140 min köçkün öz dədə-baba torpaqlarına qayıdacaq.

"İlham Əliyev bizə qələbənin ardınca suverenlik qürurunu da bəxş etdi"

Xocalı ikiqat bayram sevinci yaşadı

Xoş gün, fərəh və qüdrət bizlər üçün dördü əvəz edən ən gözəl dərmandır. İlham Əliyev Xocalını azad etməklə dərdimizə dərmən verdi. "Azərbaycan Respublikasında Dövlət Suverenliyi Günü'nün təsis edilməsi haqqında" sərəncam verməklə ömrümüzə ömür caladı... Hər il 26 fevralı göz yaşları içində qeyd edən xocalıların indi sevinci, fərəh, 20 sentyabr günü də oldu. Sevinci-rəm. Dövlətimizin qüdrəti ilə qürur duyuram..."

Xocalıda bayramdır. Göyü günəş gülümsəyir, yerdə isə üzündən sevinc tökülən insanlar...

Xocalı indi düşməni gözdədir.

Neftçilər Günü peşə bayramı münasibətilə tədbir keçirilib

"Gülüstən" sarayında "Əsrin müqaviləsi"nin 30 illiyi və Neftçilər Günü peşə bayramı münasibətilə tədbir keçirilib. AZƏRTAC SOCAR-ın yaydığı məlumata istinadən xəbər verir ki, tədbirdə dövlət rəsmiləri, yerli və xarici şirkətlərin nümayəndələri iştirak ediblər.

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni ilə başlayan tədbirdə ölkəmizin ərazi bütövlüyü uğrunda canlarından keçən şəhidlərimizin öz xatirəsi bərdəfəqlik sükutla yad edilib. Sonra ötən bir il ərzində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin çıxışlarında enerji sektoruna dair səsləndirdiyi fikirlər əsasında hazırlanan videoçarx təqdim edilib.

Qoridə alovlanan maarif məşəli

ADA Universiteti 145 il əvvəl təməli qoyulan
təhsil ocağına əbədi həyat verir

Qazax Müəllimlər Seminariyasının varisi olan ADA Qazax Mərkəzi əsl vətəndaşlıq dəyərlərinə malik pedaqoqların yetişdirilməsi ənənəsini bərpə edir və onları global tədris təcrübəsi ilə gücləndirməklə regional müəllimin potensialını yüksəldir.

Tarixi missiya yerinə yetirən ADA Qazax Mərkəzi qarşısına qoyduğu məqsədləri bu cür sıralayır: müəllimləri bilik və bacarıqlarla gücləndirməklə regionlarda təhsildə mükəmməliyə nail olmaq. Müəllimlik səviyyəsini yüksəltmək, qabaqcıl təcrübəni bölüşmək və həmkarlarına öz məktəblərində, universitetlərində qarşılaşdıqları hər hansı çətinliklərin öhdəsindən gəlməyə kömək etməklə müəllim peşəsini təkmilləşdirmək. Şagirdlərinin və məktəblərinin uğurunu təmin etmək üçün sahiblik və məsuliyyət daşıyacaq yeni nəsillə müəllimlər şəbəkəsinin yaradılması və bunun üçün ən yaxşı mükəmməllik modellərinin yaradılması.

ADA Qazax Mərkəzindən indiyədək 114 tələbə məzun olub. Hazırda burada 200-ə yaxın tələbə təhsil alır.

Qori Müəllimlər Seminariyasının bir əsrdən çox yaşlı tarixi yolu keşməkeşli olsa da, xalqımızın qəlbinə saçıdığı ziyası heç zaman sönmədi. Maarifimizin, mədəniyyətimizin inkişafında, anadillik məktəblərinin yaradılmasında, ana dilində dərslərlərin hazırlanmasında Qori Seminariyasının yetişdirdiyi müəllimlərin müstəsna xidmətləri oldu və onların xələfləri də bu işiqlı yolla inamla irəlilədilər...

Azərbaycan-Malta əlaqələrinin inkişafı üçün əlverişli imkanlar var

Malta Respublikasının Prezidenti zati-alləri xanım Miriam Spiteri Debonoya

Hörmətli xanım Prezident!

Malta Respublikasının müstəqilliyinin 60-cı ildönümü münasibətilə Sizi və Sizin simanızda bütün xalqınızı öz adımdan və Azərbaycan xalqı adından ürəkdan təbrik edir, ən xoş arzularımı çatdırıram.

Azərbaycan ilə Malta arasında dostluq əlaqələrinin və əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi üçün əlverişli imkanlar vardır. İnənəm ki, gələcək illər diplomatik əlaqələrin qurulmasının 30 illiyini qeyd edəcək ölkələrimiz arasında münasibətlər birgə söylərimizlə xalqlarımızın mənafelərinə uyğun olaraq istər ikitərəfli qaydada, istərsə də Avropa İttifaqı çərçivəsində bundan sonra da inkişaf edəcək və genişləndəcəkdir.

Belo bir əlamətdir gündə Sizə möhkəm cansağlığı, işlərinizdə uğurlar, xalqınızda daim firavanlıq və rifah arzularım.

Hörmətlə,

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 18 sentyabr 2024-cü il

"Azərbaycan Respublikasının Hökuməti, "ACWA Power Azerbaijan Renewable Energy" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti və "Azərbaycan Beynəlxalq Bankı" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti arasında İnvestisiya müqaviləsinə dair Birbaşa Razılaşma"nın təsdiq edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, "Qoyuluş gücü 240 MVt olan külək-elektrik stansiyasının tikintisi ilə bağlı pilot layihənin həyata keçirilməsinə dair əlavə tədbirlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2024-cü il 20 fevral tarixli 12 nömrəli Sərəncamının icrası ilə əlaqədar **qərara alınır**:

1. 2024-cü il 26 iyul tarixində imzalanmış "Azərbaycan Respublikasının Hökuməti, "ACWA Power Azerbaijan Renewable Energy" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti və "Azərbaycan Beynəlxalq Bankı" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti arasında İnvestisiya müqaviləsinə dair Birbaşa Razılaşma" təsdiq edilsin.

2. Bu Sərəncam imzalandığı gündən qüvvəyə minir.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 21 sentyabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti

№ 432

QƏRAR

Bakı şəhəri, 20 sentyabr 2024-cü il

"Xınalıq və Köç yolu" Dövlət Tarix-Mədəniyyət və Etnoqrafiya Qoruğunun Əsasnaməsinin təsdiq edilməsi və "Azərbaycan Respublikasının "Xınalıq" Dövlət Tarix-Memarlıq və Etnoqrafiya Qoruğunun, "Keşikçidağ" Dövlət Tarix-Mədəniyyət Qoruğunun və "Atəşgah məbədi" Dövlət Tarix-Memarlıq Qoruğunun əsasnamələrinin təsdiq edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2008-ci il 19 sentyabr tarixli 220 nömrəli Qərarında dəyişiklik edilməsi barədə

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, "Xınalıq və Köç yolu" Dövlət Tarix-Mədəniyyət və Etnoqrafiya Qoruğunun yaradılması haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 4 sentyabr tarixli 4082 nömrəli Sərəncamının 2.2-ci və 2.3-cü bəndlərinin icrasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti **qərara alır**:

1. "Xınalıq və Köç yolu" Dövlət Tarix-Mədəniyyət və Etnoqrafiya Qoruğunun Əsasnaməsi" təsdiq edilsin (əlavə olunur).

2. "Azərbaycan Respublikasının "Xınalıq" Dövlət Tarix-Memarlıq və Etnoqrafiya Qoruğunun, "Keşikçidağ" Dövlət Tarix-Mədəniyyət Qoruğunun və "Atəşgah məbədi" Dövlət Tarix-Memarlıq Qoruğunun əsasnamələrinin təsdiq edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2008-ci il 19 sentyabr tarixli 220 nömrəli Qərarında (Azərbaycan Respublikasının

Qanunvericilik Toplusu, 2008, № 9, maddə 867 (Cild I) aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

2.1. adından "Xınalıq" Dövlət Tarix-Memarlıq və Etnoqrafiya Qoruğunun," sözləri çıxarılsın;

2.2. 1-ci hissədən "Azərbaycan Respublikasının "Xınalıq" Dövlət Tarix-Memarlıq və Etnoqrafiya Qoruğunun Əsasnaməsi"," sözləri çıxarılsın;

2.3. həmin Qərarda təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının "Xınalıq" Dövlət Tarix-Memarlıq və Etnoqrafiya Qoruğunun Əsasnaməsi" ləğv edilsin.

Əli ƏSƏDOV,
Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Qərarın əlavəsi ilə

www.azerbaijan-news.az və nk.gov.az saylarında tanışı ola bilərsiniz.

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti

№ 428

QƏRAR

Bakı şəhəri, 20 sentyabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2023-cü il 20 iyun tarixli 200 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin strukturuna daxil olmayan tabeliyindəki qurumların Siyahısı"nda dəyişiklik edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti **qərara alır**:

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2023-cü il 20 iyun tarixli 200 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2023, № 6, maddə 862 (Cild I) ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii

Sərvətlər Nazirliyinin strukturuna daxil olmayan tabeliyindəki qurumların Siyahısı"nın 2.1-ci bəndində "Təhlükəli Tullantılar" sözləri "Tullantılar İdarəetmə Mərkəzi" sözləri ilə əvəz edilsin.

Əli ƏSƏDOV,
Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti

№ 429

QƏRAR

Bakı şəhəri, 20 sentyabr 2024-cü il

"Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin kollegiyasının tərkibi haqqında" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 15 avqust tarixli 296 nömrəli Qərarında dəyişiklik edilməsi barədə

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2020-ci il 27 mart tarixli 975 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi haqqında Əsasnamə"nin 5.9-cu bəndinə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti **qərara alır**:

"Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin kollegiyasının tərkibi haqqında" Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2020-ci il 15 avqust tarixli 296 nömrəli Qərarının (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2020, № 8, maddə 1113 (Cild I) 1-ci hissəsində aşağıdakı dəyişikliklər edilsin:

1. "(on üç)" sözləri çıxarılsın.
2. "Kollegiyanın üzvləri:" bəlməsi üzrə:
2.1. birinci abzas "Azərbaycan Respublikası ekologiya və təbii sərvətlər nazirinin" sözlərindən sonra "birinci müavini və" sözləri əlavə edilsin;
2.2. on birinci abzas ləğv edilsin.

Əli ƏSƏDOV,
Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti

№ 431

QƏRAR

Bakı şəhəri, 20 sentyabr 2024-cü il

"Tuğ" Dövlət Tarix-Memarlıq və Təbiət Qoruğunun Əsasnaməsi"nin təsdiq edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, "Tuğ" Dövlət Tarix-Memarlıq və Təbiət Qoruğunun yaradılması haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2023-cü il 16 iyun tarixli 3920 nömrəli Sərəncamının 2.2-ci və 2.4-cü bəndlərinin icrasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti **qərara alır**:

"Tuğ" Dövlət Tarix-Memarlıq və Təbiət Qoruğunun Əsasnaməsi" təsdiq edilsin (əlavə olunur).

Əli ƏSƏDOV,
Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Qərarın əlavəsi ilə

www.azerbaijan-news.az və nk.gov.az saylarında tanışı ola bilərsiniz.

Daxili İşlər Nazirliyi əhaliyə çağırış edib

Yaxın qohumlarının xəstə, müalicəsinə təcili pul lazım olması adı ilə vətəndaşlara, xüsusən yaşlı nəslin nümayəndələrinə xaricdən ev telefonları vasitəsilə zənglər olunur. Hətta süni intellekt vasitəsilə səslər emuləşdirilir və onlara yaxın qohumlarının başına bədbəxt hadisə gəldiyini bildirərək yardım göstərilməsi üçün pul tələb edilir. AZƏRTAC xəbər verir ki, bu barədə Daxili İşlər Nazirliyinin (DİN) əhaliyə müraciətində deyilir.

Nazirliyin çağırışında daha sonra vurğulanır: "Həmin vətəndaşların pul vəsaitlərinin ölə keçirilməsi faktları üzrə polis əməkdaşları tərəfindən araşdırmalar aparılıb, bir neçə uğurlu əməliyyat tədbiri həyata keçirilib və şəxslərin saxlanılaraq cinayət məsuliyyətinə cəlb olunması təmin edilib.

Bütün bunları nəzərə alaraq bir daha çağırış edirik ki, həmin hallarla bağlı vətəndaşlar diqqətli olsunlar, daxil olan zənglər üzrə verilən məlumatları dəqiqləşdirsinlər, tanımadıqları şəxslərə qəti şəkildə pul vəsaitləri verməsinlər.

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti

№ 433

QƏRAR

Bakı şəhəri, 20 sentyabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2015-ci il 12 yanvar tarixli 6 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Müfəssəl plan olmadığı və ya onun müddəti bitdiyi hallarda tikintiyə icazə verilməsi və ya məlumatlandırma icraatı məqsədləri üçün tikinti layihələrinin onların həyata keçiriləcəkləri ərazinin planlaşdırılması sənədlərinə (baş planlara və (və ya) ümumi planlara), habelə müfəssəl planın hazırlanması zamanı nəzərə alınan tələblərə uyğunluğunun müəyyənləşdirilməsi Qaydaları"nda dəyişiklik edilməsi barədə

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 94-cü maddəsinin I hissəsinin 11-ci və 13-cü bəndlərini rəhbər tutaraq, "Xəzər dənizinin (gölünün) Azərbaycan Respublikasına mənsub olan bölməsində süni torpaq sahələrinin yaradılması haqqında" Azərbaycan Respublikasının 2024-cü il 7 may tarixli 1143-VIQ nömrəli Qanununun icrasını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti **qərara alır**:

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2015-ci il 12 yanvar tarixli 6 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2015, № 1, maddə 58 (Cild I); 2024, № 4, maddə 440) ilə təsdiq edilmiş "Müfəssəl plan olmadığı və ya onun müddəti bitdiyi hallarda tikintiyə icazə verilməsi və ya məlumatlandırma icraatı məqsədləri üçün tikinti layihələrinin onların həyata keçiriləcəkləri ərazinin planlaşdırılması sənədlərinə (baş planlara və (və ya) ümumi planlara), habelə müfəssəl pla-

nın hazırlanması zamanı nəzərə alınan tələblərə uyğunluğunun müəyyənləşdirilməsi Qaydaları"na aşağıdakı məzmununda 1.4-2-ci bənd əlavə edilsin:

"1.4-2. Xəzər dənizinin (gölünün) Azərbaycan Respublikasına mənsub olan bölməsində yaradılan süni torpaq sahəsində tikinti məqsədləri üçün şəhərsalma əsaslandırılmasının tərtib edilməsi tələb olunmur."

Əli ƏSƏDOV,
Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti

№ 430

QƏRAR

Bakı şəhəri, 20 sentyabr 2024-cü il

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2019-cu il 10 may tarixli 216 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmiş "Yerin təkinin (qiymətli və əlvan (o cümlədən nəcib) metallar, qiymətli daş yataqları və təzahürləri istisna olmaqla) istifadəyə birbaşa danışıqlar yolu ilə verilməsi hallarının Siyahısı"nda dəyişiklik edilməsi barədə

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinin səkkizinci abzasını rəhbər tutaraq, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti **qərara alır**:

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 2019-cu il 10 may tarixli 216 nömrəli Qərarı (Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik Toplusu, 2019, № 5, maddə 950 (Cild I); 2024, № 3, maddə 306) ilə təsdiq edilmiş "Yerin təkinin (qiymətli və əlvan

(o cümlədən nəcib) metallar, qiymətli daş yataqları və təzahürləri istisna olmaqla) istifadəyə birbaşa danışıqlar yolu ilə verilməsi hallarının Siyahısı"nın Qeyd hissəsində "2025-ci" sözləri "2027-ci" sözləri ilə əvəz edilsin.

Əli ƏSƏDOV,
Azərbaycan Respublikasının Baş naziri

Prokurorluq əməkdaşları 1000-dən çox ağac əkiblər

Milli prokurorluq orqanlarının yaradılmasının 106-cı ildönümü və Azərbaycanda 2024-cü ilin "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" elan edilməsi ilə əlaqədar sentyabrın 21-də Baş Prokurorluq Baş prokuror yanında Korupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsinin, Hərbi Prokurorluğun, Bakı şəhər və paytaxtın tabe rayon prokurorluqlarının əməkdaşları, həmçinin prokurorluğun veteranları, Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin rəhbərliyi, o cümlədən nazir Muxtar Babayevin iştirakı ilə növbəti ağac-əkme kampaniyası keçirilib. Bu barədə AZƏRTAC-a Baş Prokurorluğun Mətbuat xidmətindən məlumat verilib. Bildirilib ki, tədbir çərçivəsində ümumilikdə 2 hektar ərazidə 1000-dən çox ağac əkilib.

Kampaniyadan sonra baş prokuror Kamran Əliyev prokurorluğun veteranları ilə görüşərək onlarla söhbət edib.

Strateji Obyektlərin Mühafizəsi Dövlət Agentliyinin regional idarəsinin hərbi qulluqçuları qanvermə aksiyasında iştirak ediblər

Strateji Obyektlərin Mühafizəsi Dövlət Agentliyinin Ucar regional idarəsinin hərbi qulluqçuları qan köçürülməsinə ehtiyac duyan vətəndaşlarımıza dəstək vermək məqsədilə ənənəvi keçirilən könüllü qanvermə aksiyasında iştirak ediblər. Agentlikdən AZƏRTAC-a bildirilib ki, aksiya çərçivəsində donörlər övvələ xüsusi tibb briqadasına daxil olan həkim-hematoloqların nəzarətindən keçib, onların sağlamliq durumu müəyyənləşdikdən sonra aksiyada iştirakları təmin olunub.

Götürülən qan nümunələri laboratoriyada müayinə edildikdən sonra talassemiya, hemofiliya və digər qan xəstəliklərindən əziyyət çəkən vətəndaşlarımızın müalicəsində istifadə olunacaq.

Dövlət suverenliyi milli sərvətimizdir

"İlham Əliyev bizə qələbənin ardınca suverenlik qürurunu da bəxş etdi"

Xocalı ikiqat bayram sevinci yaşadı

Qarabağdan reportaj

Xocalı sevinci içindədir...
Xocalı bayramıdır...
Xocalılar gültür, fərəhlənirlər...
Bir-birlərini təbrik edirlər...

Bu qədim yurdda yalnız insanlar sevinmir...

Sanki göyde günəş, yerdə oyanan torpaq, şəhərin daşı, divarı, 32 ildən sonra yurda qayıdan insanlara qucaq açan yollar, qürurla dalğalanmış Zəfər bayrağı-muz da sevinir...

Bura gələn insanları isə Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev ucaltdığı Zəfər bayrağını salamlayıb, "Xoş gəldiniz" deyir...

Sanki daha qürurla, daha özəmlə dalğalanmış müqəddəs bayrağımız dil açır ona baxıb sinəsi fərəhlə döyünən insanlara "Mən buradayam", "Mən Xocalıdayam", "Mən suveren Azərbaycanın hər yerindəyəm" deyir...

Xocalıda möhtəşəm təntənə

Şəhər üçrəngli Zəfər bayrağıyla bayramsayağı bəzədilib. Hər qarışı şəhidlərin qanı ilə müqəddəs olmuş Xocalı ölmədən nəşəyə keçib. Xocalı da, xocalılılar da bayram edirlər.

2023-cü ilin sentyabrında keçirilən lokal xarakterli anti-terror tədbirləri ilə torpaqlarımızda erməni separatizminə son qoyulduqdan sonra Prezident İlham Əliyev 2024-cü il sentyabrın 18-də imzaladığı sərəncamla onlara azadlığın təntənə gününü - Xocalı Şəhər Gününü hədiyyə etdi. Bir gün sonra isə sentyabrın 19-da Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev 2023-cü il sentyabrın 19-da Azərbaycanın Qarabağ iqtisadi rayonunda törədilən genişmiqyaslı təxribatların qarşısının alınması və Ermənistan silahlı qüvvələrinin qalıqlarının tərk-silah edilərək torpaqlarımızdan çıxarılması, həmin ərazilərdə Azərbaycan Respublikası konstitusiyası quruluşunun bərpası edilmiş

Ceyran Əzizova:

- Bu gün tarixi bir gündür. Şanlı zəfərimizin böyük memarı İlham Əliyev şanlı qələbənin ildönümündə "Azərbaycan Respublikasında Dövlət Suverenliyi Günü"nin təsis edilməsi haqqında" sərəncam verməsini bizlərə - Xocalıya və xocalılılara verilən yüksək dəyər kimi qiymətləndiririk.

İlham Əliyev bizə qələbənin ardınca suverenlik qürurunu da yaşadı. Ölkəmiz 1991-ci il oktyabrın 18-də müstəqilliyini elan etsə də, əsl müstəqilliyinə və suverenliyinə 2023-cü il sentyabrın 20-də qovuşdu. Bu gün bütün xalqımızın ən böyük bayramıdır.

məqsədlə anti-terror əməliyyatına başladığının bir il tamam olan gün "Azərbaycan Respublikasında Dövlət Suverenliyi Günü"nin təsis edilməsi haqqında" sərəncam imzaladı. Bu iki sərəncam xocalılılar üçün ikiqat bayramı çəvrildi. Ümumiyyətlə, Xocalı azad edildikdən sonra çox qısa zamanda şəhər böyük tikinti meydanına, qaynar həyatın ün-

Bütün kommunikasiya xətləri yerinə salındı. Demək olar ki, şəhər üzrə bu işlərin böyük hissəsi icra edilib. Burada əyləlib bu müqəddəs torpağı öpən, sevincəndə ağlayan, əllərini Tanrıya açmış insanlar, "selfi" çəkib Xocalının gözəlliklərini sosial şəbəkələrdə paylaşmağa tələsən insanlara rast gəlmək olar.

Bayram edən Xocalıda şə-

Şahin Əzimov:

- Xocalıdan çıxdanda 17 yaşım var idi. Dəhşətli hadisələrə şahidlik etmişəm. Ölmün, zülmün, dəhşətlərini görmüşəm...

Müzəffər Ali Baş Komandanın ucaltdığı o bayraq bizim qürurumuz, sevincimiz, fərəhimizdir.

İlham Əliyev Xocalıyı azad etməklə dərdimizə dərman verdi. "Azərbaycan Respublikasında Dövlət Suverenliyi Günü"nin təsis edilməsi haqqında" sərəncam verməklə ömrümüzü ömür caladı... Hər il 26 fevral göz yaşında qeyd edən xocalılıların indi sevinci, fərəhi, 20 sentyabr günü də oldu. Sevinirəm. Dövlətimizin qüdrəti ilə qürur duyuram.

hərə gələn qonaqları gözəlliyi ilə "mat" qoyan, hər cür müasir tələblərə cavab verən orta məktəb binasını və uşağ bacasını bu şəhərin simvollarından hesab etmək olar. Məktəbin qarşısındakı parkda və yaxınlıqdakı sənətkarlar məhəlləsində də qələbəlikdir.

Xocalı dərdi, əylənmiş qamətini düzəldib. Bu bayram günü illərdi gözəli qan ağlayan xocalılılar sevinmək, şən-lənmək, doğma yurdun yeni bütəsini görmək, bu xoşbəxt anları birgə yaşamaq üçün buraya üz tutublar. Xocalılılar ar-tıq "qəm libası"nı çıxarıb, xoş-bəxt həyatlarına döndüblər...

Gül-çiçəyə qorq olmuş parkları, geniş yarasıqlı küçələri, durna qatırı kimi sıralanmış müasir binaları, bir-birin-

dən gözəl evləri görüb qürur hissi keçiririk.

Prezidentin sərəncamı xocalılılara verilən yüksək dəyərdir

Bu il mayın 28-də ilk 20 şəhid ailəsi Xocalıya qayıdıb. Həmin gün Prezident İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva və qızları Arzu Əliyeva bir qorinədən sonra Xocalıya dönmənin əhəmiyyətli olduğunu onlara öz xeyir-dualarını verdilər...

Şəhərdə bayramdır. Şəhər sakini Ceyran Əzizova sevincini bizimlə bölüşür:

"Bu gün tarixi bir gündür. 2023-cü il sentyabrında keçirilən anti-terror tədbirləri ilə ölkəmiz əsl suverenliyinə qovuşdu. Xocalı dünyada bəşər tarixinin ən böyük faciəsi ilə tanınsa da, Xocalının azad olması ilə Azərbaycan suverenliyini tam bərpa etdi. Şanlı zəfərimizin böyük memarı İlham Əliyevin bu böyük qələbənin ildönümündə "Azərbaycan Respublikasında Dövlət Suverenliyi Günü"nin təsis edilməsi haqqında" sərəncam verməsini Xocalıya və xocalılılara verilən yüksək dəyər kimi qiymətləndiririk. Prezident İlham Əliyev bizə qələbənin ardınca suverenlik qürurunu da yaşadı. Ölkəmiz 1991-ci il oktyabrın 18-də müstəqilliyini elan etsə də, əsl müstəqilliyinə və suverenliyinə 2023-cü il sentyabrın 20-də qovuşdu. Bu gün bütün xalqımızın ən böyük bayramıdır."

Digər həmsəhbətimiz Şahin Əzimov isə deyir:

"Xocalıdan çıxdanda 17 yaşım var idi. Dəhşətli hadisələrə şahidlik etmişəm. Ölmün, zülmün, dəhşətlərini görmüşəm. Elə zənn edirdim ki, belə faciəni yaşayan insan heç vaxt sevinə, gülə bilməz... Xocalıya ilk qayıdanlardanam. Hər gün evimdən çıxdanda gözüm müqəddəs Azərbaycan bayrağını görədim. Müzəffər Ali Baş Komandanın ucaltdığı o bayraq bizim qürurumuz, sevincimiz, fərəhimizdir."

Xoş gün, fərəh və qüdrət bizlərin üçün dərzi əvəz edən ən gözəl dərmandır. İlham Əliyev Xocalıyı azad etməklə dərdimizə dərman verdi. "Azərbaycan Respublikasında Dövlət Suverenliyi Günü"nin təsis edilməsi haqqında" sərəncam verməklə ömrümüzü ömür caladı... Hər il 26 fevral göz yaşında qeyd edən xocalılıların indi sevinci, fərəhi, 20 sentyabr günü də oldu. Sevinirəm. Dövlətimizin qüdrəti ilə qürur duyuram..."

Xocalıda bayramdır. Göy-də günəş gülməyir, yerdə isə üzündən sevinc tökülən insanlar...

Xocalı indi düşməne gözdağıdır.

Elşən QƏNİYEV,
"Azərbaycan"

Bakı-Xocalı-Bakı

Prezidentin tarix, vətənpərvərlik, zəfər dərsi

Ceyran DADAŞOVA: "Qarabağ Universitetinin ilk tələbələrindən olmaq qürurvericidir"

Dövlət Suverenliyi Günündə - Xankəndinin azadlığının bir ildə bu qədim şəhərimizdə Qarabağ Universitetinin Prezident İlham Əliyev tərəfindən açılışına həyata keçirilməsi Zəfər salnamımıza qızıl həflərlə yazıldı. 2024-cü il sentyabrın 20-də universitetin fəaliyyətə başlamasının təntənəli şəkildə qeyd edilməsi xüsusi diqqətə layiqdir.

mənim üçün böyük fəxrdir. Müasir yataqxanasımızda isə tələbələr üçün yüksək şərait yaradılıb, hər cür ehtiyaclarımız nəzərə alınıb".

Ceyran Dadaşova deyir ki, qısa müddətdə Xankəndidə olmasına baxmayaraq, universitetdə, qalıqları yataqxanada olan doğma ab-hava onda xoş təəssürlər oyadıb:

"Cəmi bir neçə gündür buradayıq. Amma rektorumuz Şahin Bayramov demək olar ki, gündə azı 3-4 dəfə yataqxanaya gəlir, bizimlə maraqlanır, yeməyimizlə, şəraitimizlə bağlı söhbət aparır. Hər gün rektorumuzla yataqxananın dəhlizlərində dəfələrlə üz-üzə gəlirik. Müəllimlərimizin də hər birindən isti münasibət görürük".

Xankəndidə başlayan yeni həyat

Dövlət Suverenliyi Günündə Prezident İlham Əliyevin bu ali məktəbin müəllim və tələbələri ilə görüşməsinin ümumilikdə Qarabağ Universitetinin bütün kollektivinə göstərilən diqqət və qayğıdan xəbər verənlərindən biri də Ceyran Dadaşova deyir ki, bu həm də onların üzərinə böyük məsuliyyət qoyur:

"Prezidentin həmin görüşdə səsləndirdiyi, "yaxşı işləyən, yaxşı oxuyan ki, hər zaman Azərbaycan zəfər çalsın, hər zaman - oğurlar lazımsa, həmişə meydanında, həm iqtisadi sahədə, həm siyasi müstəvidə, hər bir yerdə Azərbaycan həmişə zirvələrdə olsun" sözləri biz gənc tələbələr üçün indiki və gələcək fəaliyyətimizə yol xəritəsidir. Hər birimiz çalışmalıyıq ki, dövlətimiz, şəxsən Prezident İlham Əliyev tərəfindən bizə yaradılan bu möhtəşəm şərait və imkandan maksimum yararlanaraq elm sahəsində böyük nailiyyətlər qazanaq. Həm Qarabağ Universitetinin, həm də ümumilikdə Azərbaycanın adını yüksəklərə qaldırmaq".

Bütün bölgələrimizdən elm arxasınca Xankəndiyə yollanan mindən çox gəncimiz yeni həyata məhz Qarabağdan başlayır. 30 il həsrətini çəkdiyimiz Qarabağda açılan ilk ali məktəbin ilk tələbələrindən olmaq kimi qürurlu statusa sahib olanlardan biri də Naxçıvan torpağının yetirməsi Ceyran Dadaşovadır...

O da ömrünün gənclik kimi ən qaynar, coşğun, yaradıcı çağında Qarabağdan başlayan elm yolu ilə addımlayır...

Qarabağ Universitetində təhsil alan bütün tələbələri birləşdirən ümumi məqsəd - Azərbaycanın adını zirvələrə daşımaq hədəfinə doğrudur...

Yasəmən MUSAYEVA,
"Azərbaycan"

Dövlət suverenliyi milli sərvətimizdir

Heydər Əliyev yoluna sədaqətli xidmət missiyası

Prezident İlham Əliyev ölkəmizə ancaq Zəfər, başucalığı və uğur qazandırır

"Hər bir dövlətin bayrağı özü üçün müqəddəsdir. Təkcə yolunda kimlərin canından keçdiyini deyil, həm də hansı əngəlləri aşdığımızı xatırlasaq, əminliklə deyə bilərik ki, Müzəffər Ali Baş Komandanın Dövlət Suverenliyi Günü ərafinə Şuşada ucaldığı üçrəngli bayrağımız müqəddəslərin müqəddəsidir".

Bu sözləri "Azərbaycan" qəzetinə siyasi şərhçi Sahib Aliyev deyib. O qeyd edib ki, müasir dövrdə heç bir dövlət öz bayrağını haqq etdiyi yerə sancmaq üçün Azərbaycan qədr məşəqqət çəkməyib, güc və enerji xərcləməyib. Heç bir xalq azərbaycanlıların etdiyi fədakarlığı etməyib. "Bu bayrağın işğaldan qurtulan yurd yerlərimizdə dalğalanmaması, 20 sentyabrı Dövlət Suverenliyi Günü kimi bayram etməməyimiz üçün təkcə tesa-xakronizm ideologiyası ilə zəhərlənənlər, "Böyük Ermənistan" xülyası ilə yaşayanlar deyil, onlardan geosiyasi alət kimi faydalanan və faydalanmaq istəyən bütün güclər əllərindən gələni edirlər. Amma bacarmadılar. Burada təbii ki, lider faktorı çox mühüm, hətta həlledici rol oynadı", - deyərək əlavə etdi.

S.Aliyev vurğulayıb ki, əgər Ulu Öndər Heydər Əliyev bütün maneələri dəf edərək "Əsrin müqaviləsi"ni imzaladırsa reallaşdır-masaydı, belə mürəkkəb regionda torpaqları işğal altında olan dövləti idarə etmək kimi ağırdan ağır bir yükü çəkməyi öz davamçı-sına və doğmasına tapşırırmasaydı, paşinyanlar Şuşada yenə yallı gedəcəkdilər.

Yəni 2023-cü il sentyabrın 20-də baş tutan antiterror tədbirlərindən də, ondan öncə torpaqlarımızın azad edilməsindən də ilkin ssenarisi, əslində, 1994-cü ilin 20 sentyabrında cızılmışdı. Əlbəttə, proseslərin gedişi onun ardıcıl təkmilləşdirilməsini tələb edir ki, bu da liderlər dəyişsə də, ənənə, əqidə və siyasetin dəyişmədiyini, sələflə xələflin potensialları arasında böyük uçurum olmadığı halda mümkündür.

O qeyd edib ki, Azərbaycanın bugünkü uğurları Prezident İlham Əliyevin Heydər Əliyev yoluna sədaqətli xidmətinin, daha doğrusu, Ulu Öndər kimi siyasət yürütməsinin, bacarıq, qətiyyət və iradə ortaya qoymasının nəticəsidir. "Əminəm ki, bu siyasət, bu yol, bu ənənə növbəti yaxın və orta, uzaq perspektivdə də Azərbaycan dövlətinə ancaq başucalığı, uğur və zəfər gətirəcək".

Ə.QARDAŞXANOVA,
"Azərbaycan"

Suverenliyin gerçəkliyi

Və bir ilin möcüzəsi

"8 Noyabr - Zəfər Günüdür, Şuşanın azad olunması, Ermənistanın kapitulyasiyası və ondan sonrakı tarix artıq göz qabağındadır. Əgər 2020-ci ilin noyabrından 2023-cü ilin sentyabrına qədər bizim bütün addımlarımızı və gərdüyümüz işləri təhlil etsəniz, görərsiniz ki, hər bir addım əvvəlki addımın məntiqli davamı idi və hər bir addımın son məqsədi 20 sentyabr - Dövlət Suverenliyi Günü idi".

Sentyabrın 20-də Xankəndi şəhərində Qarabağ Universitetinin təmirindən sonra açılışında iştirak edən Prezident İlham Əliyev bu təhsil ocağına müəllim və tələbə həyətini gözləyən Şanlı Zəfərimiz və antiterror tədbirlərinin yaratdığı reallığı dəyərləndirərək qarşıya qoyulan məqsədin nəticəsini belə qiymətləndirdi.

Bu qərar Azərbaycanın 1991-ci ildə müstəqilliyinin bərpası ilə başlayan hadisələrin kulminasiyası nöqtəsi olan ərazi bütövlüyü və suverenlik uğrunda onilliklər boyu gedən mübarizənin rəmzi sonunu əks etdirir.

Qanlı yağrulan torpağa suverenlik yarasır

Müzəffər Ali Baş Komandanın bu tarixi əhəmiyyətli fikirləri hər bir azərbaycanlıya şərafət, qürur hissi yaşadı. İlham Əliyevin möhür Dövlət Suverenliyi Günündə Xankəndiyə səfər etməsi, Qarabağ Universitetinin ilk müəllim, tələbə həyətini qarşısında çıxışı Zəfərin növbəti təntənəsi oldu.

Azərbaycan xalqı möhür bu gün üçün 35 il səbir etdi, məşəqqətlərə, ağrı-acılarla dözdü, teziylərə, ikili standartların yalanlarına, iftirlərinə sinə gərdi, Ulu Öndər Heydər Əliyevin siyasi məktəbinin on layiqli yeri-tirməsi İlham Əliyevin siyasətinə inandı, güvəndi və sonunda Şanlı Zəfərinə nail oldu.

Azərbaycan tarixinin ən qüdrətli Sərkərdəsi kimi İlham Əliyev xalqına verdiyi vədi gerçəkləşdirib, 200 illik münaqişəyə, 30 illik müharibəyə böyük Qələbəmizlə yekun vurdu və Qarabağdakı separatizmi birdəfəlik

məhv etdi. Prezidentin də sözləyirdi ki, İkinci Qarabağ müharibəsi və antiterror əməliyyatı imkan verdi ki, Azərbaycan növbəti beynəlxalq hüquq bərpası etsin, növbəti öz milli qürurunu dirçəlsin, eyni zamanda bütün dünyaya ədalətsizliyin əbədi davam edə bilməyəcəyini nümayiş etdirdi.

Reallıq budur ki, qalib komandan kimi cənab İlham Əliyev öncə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün və ədalətli bütünlüyünün suverenliyinin tam bərpasına nail oldu. Hazırda Xankəndidə, Şuşada, Xocalıda, Ləcində, Kəlbəcərdə, Cəbrayılda, Zəngilanda, Füzulidə və digər rayonlarda bayrağımız özəmətlə dalğalanır.

Başqa sözlə desək, Qarabağın separatçı xunta cəvvalından azad olunması kimi mürəkkəb, hətta beziyləri tərəfdən həlli mümkün görünməyən problem də həll olundu və üstəlik, Cənubi Qafqazda dünyanı heyranə salan yeni reallıqlara imza atıldı.

Möhür İlham Əliyevin əsl Sərkərdə möhürü ilə düşməndən təmizləndirən Qarabağ və Şərqi Zəngəzurdada hazırda misli görünməyən quruculuq işləri görülür və illərdən sonra soydaşlarımızın bu torpaqlara böyük köçü başlayıb. Mənlərə insan doğma yurduna qayıdaraq yeni xoşbəxt həyata başlayıb. Böyük qayıdış planına uyğun olaraq, azad edilmiş torpaqlarda ilin sonuna qədər 5 şəhər və 15 kəndə 20 min keçmiş məcburi köçkünlərin yerləşdirilməsi planlaşdırılır. Yüzəndən sonrakı qayıdış və kəndin bəş planları hazırlanıb, təsdiqlənib. Bir sıra şəhər və kəndlərdə işə inşaat işləri davam edir. Böyük qayıdış proqramının birinci mərhələsi 2026-cı ilin sonunda başa çatdırılacaq və o

vaxt 140 min köçkün öz dədə-baba torpaqlarına qayıdacaq.

Bir gündə 14 obyektin açılışı, 2 təmələqoyma, 3 tikinti-quruculuq işləri ilə tanışlıq oldu

Sentyabrın 20-də İlham Əliyevin Qarabağa səfəri çərçivəsində Ağdamda, Xankəndidə açılışlarını etdiyi, tikinti prosesi ilə maraqlandığı, təməlini qoyduğu mühüm sosial-iqtisadi obyektlər yalnız antiterror tədbirlərindən aparılan bərpa işləri, Ağdam-Əsgəran-Xocalı-Xankəndi avtomobil yolunda görülən işlərlə tanış olub. Dövlət başçısı Ağdam Sənaye Parkında görülən işlərlə də tanış olub, yeni zavodların açılış mərasimlərində iştirak etdi.

Ümumiyyətlə, İlham Əliyev tərəfdən ölkəmizdə həyata keçirilən iqtisadi siyasətin ən vacib istiqamətlərindən biri sənaye sektorunun, xüsusilə də qeyri-neft sənayesinin sürətli inkişafıdır. İqtisadiyyatımızın inkişaf vektorlarının dayanıqlı mənbələr hesabına global çağırışlara uyğunlaşdırılması qeyri-neft sənayesinin gücləndirilməsinin önəmini artırır. Hazırda ölkədə 8 sənaye parkı fəaliyyət göstərir. Ağdam Sənaye Parkında sahibkarlıq fəaliyyətinin inkişafı üçün dövlət tərəfindən əlverişli investisiya mühiti yaradılır.

Prezident sənaye parkında "BAFCO Invest" MMC-nin müxtəlif tiyənatlı ayaqabıların istehsalı zavodunun, "Eel Electric" MMC-nin elektrik pay-

layıcı avadanlıqların, elektrik yuvalarının və beton yarımtəməli zavodunun, istehsalı zavodunun, "Rail Trans Service" MMC-nin avtomatlaşdırma və tələməxanika sistemlərinin istehsalı zavodunun, "Mister Decor"un divar kağızları istehsalı zavodunun, həmçinin "Metkons" MMC-nin havalandırma, yangınsöndürmə avadanlıqları və metal məmulatları istehsalı zavodunun, eləcə də "Prof-Dam" MMC-nin dam örtükləri istehsalı zavodunun açılışlarında iştirak etdi.

Prezident eyni zamanda Ağdam şəhərində İmarət Kompleksinin, "Ağdam City Hotel"in açılış mərasimlərinə qatılıb, Ağdam şəhərində "İmarət" stadionunun təməlini qoyub. Xankəndidə Qarabağ Universitetinin və ali təhsil ocağının tələbə yataxanasının təmirindən sonra açılışda iştirak etdi. Həmçinin şəhərdə Nizami Gəncəvi adına 4 nömrəli tam orta məktəb təmirindən sonra istifadəyə verilib, 1 nömrəli körpələr evi-uşaq bağçasının təmirindən sonra açılışı olub.

Prezident İlham Əliyev Şuşada Üzeyir bəy Hacıbəylinin ev-muzeyinin bərpadan sonra, həmçinin Şuşa Bayraq Meydanının açılış mərasimlərinə də qatılıb.

Göründüyü kimi, bütün bunlar Zəfərin yaratdığı reallıq, daha doğrusu, bir ilin möcüzəsidir.

İlham Əliyevin Qarabağ və Şərqi Zəngəzura hər səfəri zamanı möhtəşəm sosial-iqtisadi işə müəssisələrinin, yeni obyektlərin açılışı və təmələqoyma mərasimləri keçirilir. Bütün bunlar Prezidentin 2024-cü il və ondan sonrakı dövrdə işğaldan azad olunan ərazilərimizin əsas inkişaf istiqamətini və hədəflərini müəyyənləşdirən yol xəritəsinə uyğun həyata keçirilir.

Rəşad BAXŞƏLİYEV,
"Azərbaycan"

Qürur və tarixi yaddaş günü

Suverenlik Günü'nün qeyd olunması Ermənistanın işğalçı siyasətini də dünyaya xatırladacaq

"2020-ci ilin sentyabrında Azərbaycan Ermənistanın növbəti təxribatlarının qarşısını almaqla yanaşı, həm də ərazilərimizin erməni işğalından azad olunması üçün əməliyyatlara başladı. 44 gün ərzində torpaqlarımızın əhəmiyyətli hissəsini işğaldan azad etdik və Ermənistanı kapitulyasiya sənədini imzalamağa məcbur etdik. Sonrakı mərhələdə isə Ermənistan digər əraziləri Kəlbəcər, Laçın və Ağdamı tərk etmək məcburiyyətində qaldı. Bu, Azərbaycan Ordusunun gücü, əsgərinin vətəninə bağlılığı, vətən sevgisi idi. Bunu Prezident İlham Əliyev Qarabağ Universitetinin açılış mərasimində də diqqətə çatdırdı".

Bu sözləri "Azərbaycan" qəzetinə Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin sədr müavini Elşad Mirbəşiroğlu deyib. O, dövlət başçısının Azərbaycanı ailo dəyərlərinin, vətənə bağlılıq hissələrinin güclü olduğunu önsə çəkdiyini xatırladı. Prezidentin xalqımızın vətənə bağlı, sadiq övladları yetişdirdiyini, onların qorxmadan sinələrini önsə verərək torpaqlarımızı Ermənistanın 30 illik işğalından azad etdiyini diqqətə çəkdi. E.Mirbəşiroğlu bildirdi ki, Qarabağ Universitetinin 20 sentyabrda açılması çox mühüm tarixi əhəmiyyət kəsb edir, eyni zamanda simvolik mənası var. 20 sentyabrda biz müstəqillik tariximizdə ilk dəfə olaraq bütün ərazilərimiz boyunca suverenliyimizi təmin etdik. Yəni əsl dövlət obrazını Azərbaycan möhür 2023-cü ilin 20 sentyabrında qazanıb, çünki dövlətin üç əsas əlamətlərindən biri ərazi bütövlüyüdür ki, o da həmin gün təmin olundu. Əgər dövlət əraziləri boyunca tam suverenliyə, təsir gücünə malik deyilsə, tam formalaşmış dövlətdən danışmaq olmaz. "Azərbaycan möhür östən il öz dövlət suverenliyini qovuşdu. Bununla da Azərbaycan dövləti obrazı tamamlanmış oldu. Bunu ölkə rəhbəri xüsusi vurğuladı. Yəni Suverenlik Günü - 20 sentyabr Azərbaycan tarixində olduqca önəmli, müasir tariximizin ən qürurverici hadisəsidir. 44 günlük Vətən müharibəsi nə qədər əhəmiyyətli idisə, antiterror tədbirlərinin uğuru da bir o qədər əhəmiyyətli idi. Ölkə rəhbəri həmçinin beynəlxalq ictimaiyyətin mövqeyinə də toxundu, Azərbaycanın dünyada mövqəd olan reallıqları həyata keçirdiyi mesajını verdi. Eyni zamanda Azərbaycanın qarşısında duran məqsədlərə uğurla çatma bildiyini və bundan sonra da çatacağını diqqətə çatdırdı.

Vətən müharibəsinin ələ ilk həftələrində işğalçı Ermənistan ordusunun 20-25 faizinin darmadağın edildiyini deyən politoloq xatırladı ki, onların arasında 12 min nəfərə qədər fərarli olub. Amma Azərbaycan Ordusunda bir dəfə də olsun belə hal yaşanmadı. Əksinə, Azərbaycan əsgəri düşmənin üzünə atılır, torpağını işğaldan azad etmək üçün canını fəda verməyə hazır olduğunu göstərirdi. Belə bir nəslin yetişdirilməsi Azərbaycan xalqının obrazının da göstəricisidir. Bu xalq bütün mənbələri dəyərlənərək, vətənpərvərlik hissəsinə sadiq olan, bütün bunları üstün tutan bir xalqdır. Azərbaycan qarşı əsassız, ədalətsiz yasaqların olduğunu da ölkə rəhbəri diqqətə çəkdi. Biz torpaqlarımızı azad edəndə "Azərbaycan Qarabağı işğal edib" ifadəsi beynəlxalq müstəvilərdə tez-tez işlədilir. Dövlət başçısı sual qoydu ki, "Bir ölkə öz ərazisini necə işğal edə bilər?" Bu, Qərbin çox böyük riyakarlığıdır, çünki Azərbaycan Qarabağ da daxil olmaqla BMT-yə üzv qəbul olunub, yəni beynəlxalq səviyyədə Qarabağ Azərbaycanın ərazisi kimi tanınıb.

E.Mirbəşiroğlu bildirdi ki, həqiqətin təhrif olunması, ona fərqli yanaşmanın sərgilənməsi hələ də Ermənistan Qərb dairələrinin ciddi dostu olduğunu göstəricisidir. "Bu həm də onu göstərir ki, Ermənistan regionda gərinlik yaradılması üçün alət kimi istifadə olunur. Ümumiyyətlə, Prezident İlham Əliyevin Qarabağ Universitetində çıxışı zamanı səsləndirdiyi fikirlər olduqca əhəmiyyətlidir. Bu, Azərbaycanın iradəsinin, mövqeyinin bir daha dünyaya çatdırılması idi. Ölkə rəhbəri tərəfdən verilən mesajlar gələcəkdə bəlli dairələrin Azərbaycanla davranış qaydalarını korrekt etmələri üçün təsirli olacaq".

Politoloq vurğulayıb ki, Suverenlik Günü'nün təsis edilməsi Azərbaycan Ordusunun, xalqının gücünün, iradəsinin göstəricisidir, həm də tarixi yaddaş funksiyasını yerinə yetirəcək. Suverenlik Günü'nün qeyd olunması Ermənistanın işğalçı siyasətini də dünyaya xatırladacaq. "Niyyə bu gün təsis olunub?" sualına cavab axtaranda mütləq şəkildə Ermənistanın Azərbaycana qarşı həyata keçirdiyi işğalçı siyasətini diqqətə çəlb edəcək. Bu günün ölkə rəhbəri tərəfindən təsis edilməsi həm xalqımızın qürur, həm tarixi yaddaş günü, həm də regiondakı həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinin yaddaşında saxlanılması mexanizmi rolunu oynayacaq.

Əsmər QARDAŞXANOVA,
"Azərbaycan"

Suverenliyin keşikçiləri

İşğaldan azad olunan bölgələrin təhlükəsiz əraziyə çevrilməsi üçün DİN əməkdaşları tərəfindən tədbirlər davam etdirilir

Vətən müharibəsi və antiterror əməliyyatlarından sonra Böyük qayıdış prosesinin sürətləndirilməsi və təhlükəsizliyin təminatı üçün Daxili İşlər Nazirliyinin əməkdaşları qarşıya qoyulan tapşırıqları peşəkarcılıqla icra edirlər.

Nazirliyin Mətbuat xidmətindən verilən məlumata görə, müharibə qalıqları, təhlükə mənbələrinin aşkarlanıb zərərsizləşdirilməsi prosesi fasiləsiz davam etdirilir. Bölgənin silah-sursatları, partlayıcı maddələrdən təmizlənməsi işi xidmətə cəlb edilən daxili işlər orqanları əməkdaşlarının əsas fəaliyyət istiqamətlərindən biridir.

Həyata keçirilən tədbirlərlə 14-20 sentyabr tarixlərində polis əməkdaşları tərəfindən Xankəndi şəhəri ərazisindən 6 avtomat silahı, 2 tüfəng, 2 qumbara, 3 süngü-bıçaq, 19 patron

darağı, 120 ədəd müxtəlif çaplı patron və digər sursatlar, Xocavənd rayonu ərazisindən 1 pulemyot, 29 qumbara, 2 süngü-bıçaq, 20 patron darağı, 450 ədəd müxtəlif çaplı pat-

ron, Şuşa rayonu ərazisindən 1776 ədəd müxtəlif çaplı patron, Xocalı rayonu ərazisindən isə 1 avtomat silahı, 1 tüfəng, 74 qumbara, 16 alışıdırıcı, 11 ədəd patron darağı və 1650 ədəd

müxtəlif çaplı patron aşkar edilərək götürülüb.

Rəşad CƏFƏRLİ,
"Azərbaycan"

Dövlət suverenliyi milli sərvətimizdir

Suverenlik şəhidləri

◆ Vətən oldu oğullar

Bu günlər Azərbaycan xalqı tarixinin, taleyinin ən əlamət-dar, ən yaddaqalan, ən şərəfli günlərini yaşayır. Prezident İlham Əliyevin 19 sentyabr 2024-cü ildə Dövlət Suverenliyi Günü'nün təsis edilməsi haqqında sərəncamını xalqımız böyük sevinc və coşğu ilə qarşıladı. Çünki 20 Sentyabr - Dövlət Suverenliyi Günü'nün təsis edilməsi İkinci Qarabağ müharibəsində Azərbaycan Ordusunun Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin sərkərdəliyi altında qazandığı tarixi zəfərin nəticəsi, qələbələrin, uğurların davamıdır. Ölkəmizin müstəqilliyinin və ərazi bütövlüyünün bərpası üçün atılan addımların zirvəsi, xalqın milli iradəsinin, birliyinin parlaq təzahürüdür.

Ermənistan silahlı qüvvələri qüdrətli Azərbaycan Ordusunun geniş və hərtərəfli düşünülmüş taktiki gedişləri, sarsıdıcı zərbələri qarşısında duruş götürə bilməyərək məğlub olub, uzun illər işğalda saxladığı torpaqlarımızdan geri çəkildilər. Amma tarix boyu sözü ilə əməli üst-üstə düşməyən ermənilər Qarabağın silahlı qüvvələrinin tör-töküntülərini çıxarmadılar. Buradakı separatçılara dəstək vermək üçün silahlı qüvvələrini Qarabağda saxladılar. Təxribatçı əməllərindən də əl çəkmədilər. Tez-tez müxtəlif istiqamətlərdə mövqelərimizə hücum etdilər. Hərbiçilərin və işğalçıların azad olunmuş ərazilərdə quruculuq işləri apararaq mülki işçilərin ölümü ilə nəticələnən bu təxribatların qarşısının alınması və Ermənistan silahlı qüvvələrinin tör-töküntülərini tərk-silah edilməsi, torpaqlarımızdan qovulması məqsədilə 2023-cü il sentyabrın 19-da Azərbaycan Ordusu bölgədə antiterror tədbirləri keçirdi. Cəmi 23 saat 43 dəqiqə davam edən və sentyabrın 20-də uğurla başa çatdıran əməliyyat nəticəsində ordumuz erməni separatçıları diz çökdürdü. Azərbaycan əsgərinin gücü, qüdrəti qarşısında duruş götürməyi bacarmayan erməni işğalçıları ağ bayraq qaldıraraq təslim oldular. Bununla da Qarabağda separatizmin kökü kəsildi. Ölkəmizin ərazi bütövlüyü, suverenliyi tam bərpa olundu. Erməni işğalçıları üzərində qazanılan şanlı Zəfər Azərbaycan xalqının tarixində, taleyində mühüm rol oynadı. Əldə olunan tarixi qələbələrini sayəsində bu gün üçrəngli bayrağımız suverenliyimizin bərpa olunduğu bütün şəhər və qəsəbələrdə özəmətlə dalğalanır. Bu qürurverici səhnələri gördükcə sevinirik.

Şəhidlərə böyük hörmət və ehtiram var

Ölkəmizdə Dövlət Suverenliyi Günü'nün təsis edilməsi qüdrətli Azərbaycanın hərbi-diplomatik gücünün, xalqın milli birliyinin və həmrəyliyinin təntənəsidir. Bütün bunlar tariximizin ən parlaq, qürur duyulması, fəxr ediləsi səhifələridir. Bu həm də suverenliyimizin, ərazi bütövlüyümüzün qazanılması uğrunda canından keçmiş şəhidlərə böyük hörmət və sonsuz ehtiramdır. Şəhidlərə göstərilən ehtiram Prezident İlham Əliyevin Dövlət Suverenliyi Günü'nün təsis edilməsi haqqında sərəncamında da öz əksini tapıb.

Sərəncamda deyilir: "Hər bir xalq üçün öz taleyinə sahib olmaq, müstəqil dövlətini yaradaraq inkişaf etdirmək onun ən böyük nailiyyətidir. Tarixin müxtəlif mərhələlərində üzləşdiyi çətinliklərə, işğala, məhrumiyyətlərə baxmayaraq, heç bir qüvvə xalqımızın müstəqillik, dövlətçilik əzmini sarsıda bilməmişdir. Azərbaycan xalqı bu gün öz müstəqil dövlətinə sahibdir, qəhrəman əsgər və zabitlərimizin, şəhidlərimizin qanı hesabına əldə edilmiş ərazi bütövlüyümüz, suverenliyimiz xalqımızın milli sərvətidir".

Ötən ilin 19-20 sentyabrında suverenliyimiz və ərazi bütövlüyümüz uğrunda Qarabağda keçirilən antiterror əməliyyatlarında şəhidlərimiz də oldu. Bu cəsur oğullar xalqımızın suverenlik şəhidləridir. 2023-cü il sentyabr ayının 22-də Şəhidlər xiyabanında suverenliyimiz və ərazi bütövlüyümüz uğrunda şəhid olmuş hərbiçilərin dəfn mərasimində iştirak etmişdim. Bütün bunlar sanki bir il əvvəl yox, lap elə bil dünən, srağagün olmuşdu. Ona görə də dəfn mərasimində bütün xırda detallarına qədər indiki kimi xatırlayıram...

2023-cü ilin ilk payız günü

2023-cü ilin 22 sentyabr səhəri idi...

Payızın ilk günü olsa da, hava isti idi. Ömürlərini Vətən yolunda fəda edən qəhrəman oğullarımızın dəfnində iştirak üçün Şəhidlər xiyabanına gəlmişdik. Çox hüznü və kədərli bir gün idi. Həmin payız günü 30 ildən çox Qarabağda məskən salmış erməni separatçılarının qarşı keçirilən lokal xarakterli antiterror əməliyyatlarında şəhid olmuş cəsur igidlər torpağa tapşırılırdı. Sanki bu gün Şəhidlər xiyabanındakı bayraqlar daha da özəmətlə dalğalanırdı...

Təəssüflər olsun ki, bəzən ömrümüzə xoş günlərimizlə bərabər elə hüznü, elə kədərli hadisələrin şahidi və iştirakçısı oluruq ki, onları isti-isti sözü çevirib ağ vərəqlər üzərinə köçürməkdə çətinlik çəkirik. Buna görə nə qədər soy göstərsək də, həmin anlarda qəlbimizi bürüyən kədərini səddini aşıb mövzuya köklənə bilmirik. Amma müəyyən zaman keçəndən sonra ötür keçənləri xatırlaya-xatırlaya sözləri, cümlələri bir-birinin ardınca ağ vərəqlər üzərində nizama düzürük.

Əslində, bu yazı ötən il qələmə alınmışdı. Amma nə edəsən ki, şahid

olduğumuz hadisənin kədərini, hüznünün ağırlığı yazıya cığır açmağa imkan verirdi. Nə qədər özümüzlə cəmləşək də, ovqatımız düzəlmirdi. Bizim üçün nə qədər çətin olsa da, düşünürdük ki, torpaqlarımızın azadlığı uğrunda canlarından keçmiş şəhidlərin xatirəsi üçün bunu mütləq yazmalıyıq. Çünki bu da bizim cəsur oğullar qarşısında məvni borcumuz idi. Bir şey bizə təsəlli verirdi ki, aradan xeyli zaman keçsə də, iştirakçısı olduğumuz bu hüznü, bu kədərli hadisə yaddaşımızda elə olduğu kimi qalıb. Zaman onun üstündən heç nə götürə bilməyib. Sanki bütün bunlar bir il əvvəl yox, elə dünən, srağagün olmuşdu...

19 sentyabr 2023-cü ildə erməni separatçıları və Ermənistan silahlı qüvvələrinin tör-töküntülərini Qarabağdan bərdəşlik təmizləmək üçün şanlı Azərbaycan Ordusu bölgədə uğurla başa çatdıran lokal xarakterli antiterror tədbirləri həyata keçirdi. Əməliyyatın elə ilk daqiqələrindən ordumuzun hissələri döyüşdə üstünlük qazana-qazana düşməyə sarsıdıcı zərbələr endirdi. İllərdən bəri Qarabağda məskən salıb ölkəmizə meydan oxuyan separatçılar bu dəqiq və sarsıdıcı zərbələr qarşısında tab gətirməyərək 30 ilə yaxın möhkəmləndikləri mövqelərdən geri çəkilmək məcburiyyətində qaldılar. Azərbaycan əsgərinin yüksək döyüş hazırlığı, ordumuzun gücü, qüdrəti elə döyüşlərin ilk anlarından aydın görünürdü. Aydın görünən bu qürurverici görüntü ordumuzun separatçıları üzərində qazanacağı Zəfərdən xəbər verirdi. Qələbəyə inam və ümid daha da artırıldı.

Hər şey gözəlndiyi kimi oldu. 23 saat 43 dəqiqə davam edən əməliyyat uğurla başlayıb, zəfərlə yekunlaşdı. Qüdrətli Azərbaycan Ordusu hədəflədiyi məqsəd və məramına tamamilə nail oldu. Erməni separatçıları və Ermənistan ordusunun tör-töküntüləri həm hərbi texnika, həm də canlı qüvvə sarıdan ağır itkilərə məruz qalaraq ağ bayraq qaldırdılar. Özünü "məğlub edilməz" hesab edən erməni separatçıların gücü qüdrətli ordumuzun qarşısında yalnız bir sutkadan da az müddətdə dayanmağa çatdı. 2020-ci il sentyabrın 27-də erməni təxribatı nəticəsində başlanan İkinci Qarabağ müharibəsi 19-20 sentyabr 2023-cü ildə şanlı Azərbaycan Ordusunun qələbəsi ilə yekunlaşdı. Uğurla başa çatdıran antiterror əməliyyatı nəticəsində doğma vətənimizin ayrılmaz hissəsi olan Qarabağda 30 ilə yaxın davam edən erməni vandalizminə, separatizmə son qoyuldu.

Şəhidlər xiyabanındakı bayraqlar daha özəmətlə dalğalanırdı

Tarix yaranandan həmişə belə olub, müharibələr itkisiz ötməyib. Antiterror əməliyyatlarında da torpaqlarımızın azadlığı uğrunda gedən döyüşlərdə qəhrəmancasına vuruşan za-

bit və əsgərlərimiz Vətən qarşısındakı övladlıq borclarını şəərəflə yerinə yetirərək şəhid oldular. Canlarını ölkəmizin müstəqilliyi yolunda fəda etdilər. Antiterror əməliyyatının ertəsi günü Vətən uğrunda şəhid olmuş cəsur oğulların İkinci Şəhidlər xiyabanında dəfn mərasimi keçirildi.

Səhər ertədən şəhidlərin dəfnində iştirak etmək üçün doğmaları, yaxınları, şəhər sakinləri, məktəblilər, dövlət adamları, hərbiçilər, ictimai təşkilatların nümayəndələri xiyabana gəldilər. Bu müqəddəs məkana gələnlərin ardınca onların anası Samaya xanımla, atası Elman kişi ilə görüşdük. İkisinin də gözləri yaşlı idi. Valideynlərdən öyrəndik ki, Vəliyulla Qusar rayonunda doğulub. Sonra ailə Dərbəndə köçüb. Orta təhsilini başa vurandan sonra Vəliyulla Azərbaycan Ordusunun zabiti olma arzusu ilə Dərbənddən ölkəmizə gələrkən Heydər Əliyev adına Hərbi İnstitutda qəbul olub. Arzusuna çatıb, istəyinə qovuşub. Qarabağda gedən antiterror əməliyyatları zamanı üzərinə düşən döyüş tapşırığının öhdəsindən dualar oxuyub, müxtəlif ayaqları başa çatdırırdıqdan sonra yaxınları əsgər Qiyas Manafovun tabutunu çiyənlərinə alıb məzarın yanına götdürdülər. Din xadimi dəfn üçün zəruri olan ritualları yerinə yetirməyə başladı. Doğmaları Qarabağ torpağında erməni separatçılarına sarsıdıcı zərbələr vurmış əsgər Qiyas Manafovla göz yaşları ilə vıdalaşırdılar.

Xüsusi formada yaxınlıqda sıra ilə dayanmış əsgərlər qundağın silsilərinə sıxdıqları avtomatdan atəş açdılar. Atəş səsləri bir göz qırpmında otafa yayıldı. Silahlar susan kimi Dövlət himni səsləndirildi. Himnin səslənməsi başa çatdı kimi şəhid əsgərin cənəzəsi ehtiramla məzarə endirildi. Əsgər Qiyas Manafovun məzarının üzərinə Müdafiə Nazirliyi və başqa ictimai təşkilatların adından əkililər qoyuldu, güllər düzüldü. Qısa müddət ərzində şəhidin qəbrinin üstündə gül çələngi yarandı. Azərbaycan xalqı şəhidini bax belə bir təntənə ilə əbədiyyətə yola saldı. Üzrlər kədərli idi, gözlərdən yaş axırdı. Qiyasın məzarı üstündə qar paltarlı bir qız daha kədərli, daha qəmli görünürdü, daha ucadan ağlayırdı. Kim bilir, bəlkə elə bu qız şəhidin istəkliəsi idi...

Dəfn mərasiminə rəhbərlik edən polkovnik Həbib Məmmədov bildirdi ki, bir azdan baş leytenant Əliyev Vəliyulla Elman oğlunun cənəzəsini götürəcəklər. Təəssüf ki, onun valideynləri Rusiya Federasiyasının Dərbənd şəhərində yaşadığına görə övladlarını dəfnində iştirak edə bilməyəcəklər. Deyirlər ki, yoldadırlar. Nə vaxt gəlib çatacaqları məlum deyil. Bəlkə də gəlib çata biləcəklər. Valideynləri gəlib çatmasa da, Vəliyulla böyük ehtiramla, təntənə ilə dəfn ediləcək. Müdafiə Nazirliyinin zabıt və əsgərlərləndən başqa Xiyabanda müxtəlif rayonlardan, müxtəlif təşkilatlardan dəfnə iştirak etmək üçün böyük insan axını gəlib. Xalq şöhlərinə çox böyük ehtiram və hörmət bəsləyir.

"Oğlum qəhrəmancasına şəhid olması ilə başımızı uca etdi"

Baş leytenant Vəliyulla Əliyevin cənəzəsi Şəhidlər xiyabanına gətirilməzdən bir az əvvəl məlum oldu ki, zabitin valideynləri özlərini övladlarının dəfn mərasimində iştirak etməyinə razı deyildilər. Bu xəbər xiyabanda olan hər kəsin gözlərini nəmələndirdi, sanki insanlara təsəlli verdi. İmkan tapıb şəhid baş leytenantın anası Samaya xanımla, atası Elman kişi ilə görüşdük. İkisinin də gözləri yaşlı idi. Valideynlərdən öyrəndik ki, Vəliyulla Qusar rayonunda doğulub. Sonra ailə Dərbəndə köçüb. Orta təhsilini başa vurandan sonra Vəliyulla Azərbaycan Ordusunun zabiti olma arzusu ilə Dərbənddən ölkəmizə gələrkən Heydər Əliyev adına Hərbi İnstitutda qəbul olub. Arzusuna çatıb, istəyinə qovuşub. Qarabağda gedən antiterror əməliyyatları zamanı üzərinə düşən döyüş tapşırığının öhdəsindən dualar oxuyub, müxtəlif ayaqları başa çatdırırdıqdan sonra yaxınları əsgər Qiyas Manafovun tabutunu çiyənlərinə alıb məzarın yanına götdürdülər. Din xadimi dəfn üçün zəruri olan ritualları yerinə yetirməyə başladı. Doğmaları Qarabağ torpağında erməni separatçılarına sarsıdıcı zərbələr vurmış əsgər Qiyas Manafovla göz yaşları ilə vıdalaşırdılar.

Bir azdan şəhid baş leytenant Vəliyulla Əliyevin tabutu qoyulub üçrəngli bayrağa bükülmüş cənəzəsini xiyabana götdürdülər. Samaya ananın, Elman atasının göz yaşları qurumaq bilmirdi. Dəfnə iştirak edən zabıt yoldaşları onun igidliyindən, qəhrəmanlığından ürək dolusu danışdılar. Neçə gündən bəri şəhidlərin dəfn mərasimində iştirak edən Müdafiə Nazirliyinin Şəhid ailələri və qadınlarla iş üzrə sektor müdiri Zümrüd Səmədova şəhid anasını qucaqlayıb başına basdı, ona təskinlik verir, dərdinə, kədərinə şərək çıxırdı. Belə cəsur bir oğul böyütdüyünə görə anaya minnətdarlıq edirdi.

Dəfn üçün vacib olan ayınlar yerinə yetirildikdən sonra baş leytenantın cənəzəsi ehtiramla məzarə endirildi. Yəni də avtomatların atəş səsləri eşidildi. Hərbi orkestr Dövlət himnini ifa etdi. Hamı Elman ataya, Samaya anaya dərin hüznü başsağlığı verir, şəhidə dərin ehtiramını bildirirdi.

Artıq tarixə qovuşmuş həmin payızın ilk günündə daha sonra kapitan Qeybullayev Elvin Ağalar oğlu, əsgər Novruzadə Hüseyn Tofiq oğlu və kapitan Eyvazov Vüqar Eyvaz oğlu da İkinci Şəhidlər xiyabanında böyük izdihamla torpağa tapşırıldı. Azərbaycan xalqı erməni separatçılarına qarşı döyüşlərdə qəhrəmanlıq və igidlik göstərmiş oğullarının adını həmişə əziz tutacaq, xatirəsini hörmətlə yad edəcək, adlarını əbədiləşdirəcək. Gələcək nəsillər igidliyi, qəhrəmanlığı bu cəsur oğullardan öyrənəcəklər. Onların döyüş yollarını uğurla davam etdirəcəklər.

Vahid MƏHƏRRƏMOV,
"Azərbaycan"

Vətən Müharibəsi Qəhrəmanının təhsil aldığı məktəbdə büstü qoyulub, xatirə muzeyi açılıb

Sumqayıtda Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı şəhid mayor Anar Şükürovin büstünün və xatirə muzeyinin açılışı olub.

Anar Şükürovin təhsil aldığı Sumqayıt şəhər 25 nömrəli tam orta məktəbdə keçirilən açılış mərasimində şəhər rəhbərliyi, şəhidin ailə üzvləri, hüquq-mühafizə orqanları və ictimaiyyətin nümayəndələri, məktəbin kollektivi iştirak etdilər. Şəhidlərin xatirəsi yad edildikdən, Dövlət himni səsləndirildikdən və məktəblilərin ifasında ədəbi-bədii kompozisiya təqdim olunduqdan sonra Anar Şükürovin məktəbin foyesində qoyulan büstünün və xatirə muzeyinin rəmzi açılışını bildiren lent kəsildi.

Tədbirdəki çıxışlarda qəhrəmanın həyatından, döyüş yolundan və 44 günlük Vətən müharibəsində ordumuzun qələbəsindən danışılıb. Diqqətə çatdırılıb ki, Anar Mehman oğlu Şükürovin 20 yanvar 1977-ci ildə Sumqayıt şəhərində anadan olub. Azərbaycan Ordusunun mayoru olan Anar Şükürovin 2020-ci il sentyabrın 27-də başlanan İkinci Qarabağ müharibəsində Suqovuşanın azadlığı uğrunda döyüşlərdə qəhrəmanlıq göstərmişdir. O, oktyabrın 16-da Ağdərə istiqamətində gedən savaşda şəhid olub.

II Şəhidlər xiyabanında dəfn edilən A.Şükürovin Prezidentin sərəncamı ilə "Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı" adına layiq görülüb.

Akif ƏLİYEV,
"Azərbaycan"

Antiterror əməliyyatı zamanı şəhid olmuş lənkəranlı hərbiçilərin xatirəsi anılıb

Ötən ilin sentyabrında lokal xarakterli antiterror əməliyyatı zamanı şəhid olan lənkəranlı hərbiçilərin - Aqil Əkbərov, Vüqar Heydərov, Mirmusa Hüseynzadə və Məhəmməd Hüseynovun xatirələri anılıb.

Şəhidlərin Xolmili, Boladı, Viyon kənd və İstisu qəsəbə qəbiristanlıqlarında məzarları ziyarət olunub, ruhlarına dualar oxunub. Şəhər rəhbərliyi şəhidlərin ailə üzvləri ilə söhbət edib, qayğı və problemləri ilə maraqlanıb, dövlətin hər zaman onların yanlarında olduğunu vurğulayıb. Şəhidlərin yaxınları hər cür diqqət və dəstəyə görə minnətdarlıqlarını bildiriblər.

Seyran CAVADOV,
"Azərbaycan"

Konstitusiyaya Məhkəməsinin Plenumu Milli Məclisə növbədənənar seçkilərin nəticələrini təsdiqləyib

Əvvəlki 1-ci sahə.

İclasda məruzəçi qismində çıxış edən hakim Rövşən İsmayilov Milli Məclisə seçkilərin vaxtının təyin edilməsi, keçirilməsi və yekunları barədə məlumat verib. Bildirib ki, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 981-ci maddəsinin I hissəsinə və 109-cu maddəsinin 1-ci bəndinə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2024-cü il 28 iyun tarixli sərəncamı ilə altıncı çağırış Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi buraxılmış və Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbədənənar seçkilər 2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilib və həmin gün seçkilər keçirilib. Seçki məcəlləsinin 171.3-cü maddəsinə əsasən, MSK səsvermə günündən on geci 20 gün müddətində dairə seçki komissiyalarının protokollarını, bu məcəlləyə uyğun olaraq onlara əlavə edilən sənədlərlə birlikdə yoxlayır və 24 saat müddətində Konstitusiyaya Məhkəməsinə təqdim edir. Konstitusiyanın 86-cı maddəsinə görə, Milli Məclisə seçkilərinin nəticələrinin düzgünlüyünü ümumi qaydada Konstitusiyaya Məhkəməsi yoxlayır və təsdiqləyir. Mərkəzi Seçki Komissiyası Milli Məclisə seçkilərinin nəticələrinin yoxlanılması və təsdiq edilməsi məsələsinə baxılması üçün səsvermənin ümumi yekunları haqqında MSK-nın, habelə dairə seçki komissiyalarının protokollarını onlara əlavə edilən sənədlərlə birlikdə sentyabrın 16-da Konstitusiyaya Məhkəməsinə təqdim edib.

Konstitusiyaya Məhkəməsinin digər məruzəçi hakimi Kamran Şəfiyev çıxışında işdə olan materialların mahiyyəti və Konstitusiyaya Məhkə-

məsinin bu məsələyə hazırlıq mərhələsində gördüyü tədbirlər haqqında məlumat verib. Diqqətə çatdırılıb ki, Konstitusiyaya Məhkəməsi seçki məcəlləsinin 171.3-cü, "Konstitusiyaya Məhkəməsi haqqında" Qanunun 54.4-cü maddələrinə uyğun olaraq, MSK tərəfindən təqdim edilmiş sənədlərin seçki məcəlləsinə uyğunluğunun yoxlanılması üçün mütəxəssislər cəlb edib, Bakı, Sumqayıt, Gəncə, Şirvan və Şəki Apellyasiya məhkəmələrinin, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin, Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin və Azərbaycan Respublikası Prokurorluğunun seçki hüquqlarının müdafiəsi, seçki qanunvericiliyinin pozulması ilə əlaqədar baxılmış şikayət və ərizələr haqqında məlumatları tələb edib.

Bildirilib ki, Bakı Apellyasiya Məhkəməsinə seçkilərə bağlı 22 ərizə daxil olub. Onlardan 16 iş üzrə iddia təmin edilməyib, 4-ü aidiyyəti üzrə baxılması üçün digər Apellyasiya məhkəmələrinə göndərilib, 2 iş üzrə iddia isə uyğun sayılmayıb.

Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin məktubuna əsasən, seçkilərə bağlı 8 ərizə daxil olub. Bundan əlavə, Gəncə Apellyasiya Məhkəməsinə 1, Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinə 10, Şəki Apellyasiya Məhkəməsinə 5, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinə 1, Ali Məhkəməyə isə 11 ərizə daxil olub.

Namizədlərin qeydiyyatına alınması, təşviqat və təbliğat zamanı Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorluğuna 13 müraciət və məlumat daxil olub. Onlardan 6-si üzrə cinayət işinin başlanılması rədd edilib, digər müraciətlər isə aidiyyəti üzrə baxılması üçün Mərkəzi Seçki Komissiyasına göndərilib.

Vurgulanıb ki, eyni zamanda seçkilər günü daxil olan 14 müraciət üzrə cinayət işinin başlanılması rədd edilib. On müraciət isə aidiyyəti üzrə baxılması üçün Mərkəzi Seçki Komissiyasına göndərilib.

Müraciətlər əsasında məhkəmələrdə baxılan işlər seçkilərin ümumi nəticələrinə dair MSK-nın protokoluna heç bir təsir göstərməyib. Bu orqanlara daxil olmuş şika-

yətlərə qanunvericiliyin tələblərinə uyğun baxılıb.

Sonra Mərkəzi Seçki Komissiyasının sədri Məzahir Pənahov parlament seçkilərinə hazırlıq dövründən başlayaraq görülən işlər barədə danışıb. MSK sədri deyib ki, 2024-cü il iyunun 28-də Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin sərəncamı ilə Milli Məclisə növbədənənar seçkilər elan olunub və 2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilib. Həmin gün seçkilər keçirilib.

Seçki Məcəlləsinə uyğun olaraq, seçkilərin hazırlanması üçün deputatlığa namizədlərin irəli sürülməsi və qeydə alınması mərhələsi başlandı. Seçki hüququ olan bütün vətəndaşlar üçün lazımı şərait yaradılıb. MSK sədri əlavə edib ki, büləntələr vaxtında hazırlanaraq mən-

təfə seçki komissiyalarına çatdırılıb. Milli Məclisə seçkilər 125 seçki dairəsi üzrə 6478 məntəqədə keçirilib.

Qeyd edilib ki, Milli Məclisə seçkiləri çoxsaylı müşahidəçilər və beynəlxalq media təmsilçiləri izləyiblər. Respublikanın bütün ərazisini əhatə edən 1000 seçki məntəqəsində səsvermə prosesini internet vasitəsilə canlı izləməyə imkan verən veb-kameralar quraşdırılıb. MSK-yə səsverməyə qədr və sonra daxil olan müraciətlər araşdırılıb, onlarla bağlı müvafiq qərarlar qəbul edilib.

Müxtəlif mənbələrdən - sosial şəbəkələrdən, seçkilər tərəfindən ünvanlanan müraciətlərdən, "qaynar xətt"ə daxil olan məlumatlar araşdırılıb və ümumilikdə 21 seçki dairəsi üzrə 46 məntəqədə səsvermənin nəticələri etibarlı hesab edilib.

MSK, həmçinin seçkilərin hazırlanması, keçirilməsi və nəticələrin müəyyənləşdirilməsi zamanı yol verildikləri nöqsanlara görə 35 seçki məntəqəsi üzrə məntəqə seçki komissiyalarının buraxılmasına qərar verib.

Sentyabrın 16-da MSK-nın iclası keçirilib, yekun protokol tərtib edilib və təsdiqlənib. Milli Məclisə seçkilərin ümumi yekunlarına dair MSK-nın protokolu müvafiq sənədlərlə birlikdə seçkilərin yekunlarının təsdiq edilməsi üçün Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyaya Məhkəməsinə təqdim olunması qərarı alınmışdır.

Səsvermə və seçki prosesləri Seçki Məcəlləsinin tələblərinə uyğun keçirilib. Baş verən pozuntularla bağlı MSK tərəfindən müvafiq addımlar atılıb və bu, yekun sənədlərdə əksini tapıb.

Daha sonra Məzahir Pənahov sualları cavablandıraraq, plenumun iclasında iştirak edən ekspert və mütəxəssislərin rəyləri dinlənilib.

Eyni zamanda iclasda Bakı Dövlət Universitetinin Hüquq fakültəsinin Konstitusiyaya hüquq kafedrasının dosenti Nəsim Şükürova ekspert qismində çıxış edib.

Tədbirdə, həmçinin Dövlət Statistika Komitəsinin əməkdaşlarından ibarət mütəxəssislər qrupunun tərtib etdiyi arayışla Fərid Əhmədovun çıxışı dinlənilib.

Bildirilib ki, 2024-cü il sentyabrın 1-də keçirilmiş Milli Məclisə seçkilərlə bağlı Mərkəzi Seçki Komissiyasının səsvermənin ümumi yekunlarına dair 2024-cü il 16 sentyabr tarixli protokolu və ona əlavə edilmiş 125 dairə seçki komissiyalarının protokolları Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsinin müvafiq maddələrinin tələblərinə tam uyğun tərtib edilib. Bu, 2024-cü il sentyabrın 1-də keçirilmiş Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinə növbədənənar seçkilərin nəticələrini təsdiqləməyə əsas verir.

Çıxışlardan sonra Konstitusiyaya Məhkəməsinin Plenumunun üzvləri gündəlikdəki məsələ ilə əlaqədar qərar qəbul etmək üçün müşavirə otağına keçiblər.

İclasın sonunda Konstitusiyaya Məhkəməsinin sədri Fərhad Abdullayev Milli Məclisə seçkilərinin nəticələrinə dair yekun qərarı elan edib.

Qərar əsasında, 2024-cü il sentyabrın 1-də keçirilmiş Azərbaycan Respublikası Milli Məclisi deputatlarının seçkilərinin nəticələrinə dair Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının 2024-cü il 16 sentyabr tarixli protokolu və ona əlavə edilmiş sənədlər Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsinin 100.2, 100.12, 107.2, 107.3 və 108.2-ci maddələrinin tələblərinə uyğun hesab edilib, seçki dairələri üzrə seçkilərin nəticələri təsdiqlənib.

Konstitusiyaya Məhkəməsinin bu qərar elan olunduğu andan qüvvəyə minir, qəndir, heç bir orqan və ya vəzifəli şəxs tərəfindən ləğv edilə, dəyişdirilə, yaxud rəsmi təfsir edilə bilməz.

Fərhad Abdullayev Konstitusiyaya Məhkəməsi Plenumunun iclasını bağlı elan edib.

Azərbaycan Respublikası adından

2024-cü il sentyabrın 1-də keçirilmiş Azərbaycan Respublikasının

Milli Məclisinə növbədənənar seçkilərin nəticələrinin yoxlanılması və təsdiqinə dair

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsi Plenumunun qərarı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsinin Plenumu Fərhad Abdullayev (sədr), Sona Salmanova, Rövşən İsmayilov (məruzəçi-hakim), Ceyhun Qarayev, Rafael Qvaladze, Fikrət Məmmədov, İsa Nəcəfov və Kamran Şəfiyevdən (məruzəçi-hakim) ibarət tərkibdə, məhkəmə katibləri Fərid Əliyev və Vüqar Zeynalovun,

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının sədri Məzahir Pənahov, sədr müavini Rövşən Qasımov, katibləri Arifə Muxtarova və Mikayıl Rəhimov, üzvləri Şaitdin Əliyev, Ramiz İbrahimov, Valide Kazımova, Hüseyn Paşayev, İlham Məmmədov, Nizami Nadirxanlı, Qabil Orucov, Boxçəyi Əsgərov, Nailə Əsgərova, Tofiq Həsənov, Almas Qəhrəmanlı, Etibar Quliyev və İlkin Şahbazovun, ekspertlər Bakı Dövlət Universitetinin Hüquq fakültəsinin Konstitusiyaya hüquq kafedrasının dosenti, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Nəsim Şükürova həmin kafedranın müəllimi, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Gülşən Cəbinin,

Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin əməkdaşları Fərid Əhmədov və Sevil Allahverdiyevanın iştirakı ilə, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 86-cı maddəsinə və 130-cu maddəsinin VIII hissəsinə müvafiq olaraq xüsusi konstitusiyaya icraatı qaydasında açıq məhkəmə iclasında Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasından daxil olmuş materiallar üzrə Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə 2024-cü il sentyabrın 1-də keçirilmiş növbədənənar seçkilərin nəticələrinə dair konstitusiyaya işinə baxdı.

Hakimlər K.Şəfiyev və R.İsmayilovun məruzələrini, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının sədri M.Pənahovun çıxışını, ekspertlər N.Şükürova və G.Cəbinin, F.Əhmədov və S.Allahverdiyevanın rəylərini dinləyib müzakirə edərək, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsinin Plenumu

MÜƏYYƏN ETDİ:

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının (bundan sonra - Konstitusiyaya) 981-ci maddəsinin I hissəsinə və 109-cu maddəsinin 1-ci bəndinə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2024-cü il 28 iyun tarixli Sərəncamı ilə altıncı çağırış Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisi (bundan sonra - Milli Məclis) buraxılıb, Milli Məclisə növbədənənar seçkilər 2024-cü il sentyabrın 1-nə təyin edilib və həmin gün seçkilər keçirilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsinin (bundan sonra - Seçki Məcəlləsi) 171.2-ci maddəsinə əsasən, Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Seçki Komissiyası (bundan sonra - Mərkəzi Seçki Komissiyası) səsvermə günündən on geci 20 gün keçənədək dairə seçki komissiyalarının protokollarını (bu Məcəlləyə uyğun olaraq onlara əlavə edilən sənədlərlə birlikdə) yoxlayır, 24 saat müddətində Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyaya Məhkəməsinə (bundan sonra - Konstitusiyaya Məhkəməsi) təqdim edir.

Konstitusiyanın 86-cı maddəsinə görə, Milli Məclis deputatlarının seçkilərinin nəticələrinin düzgünlüyünü qanunla müəyyən olunmuş qaydada Konstitusiyaya Məhkəməsi yoxlayır və təsdiq edir.

"Konstitusiyaya Məhkəməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun (bundan sonra - "Konstitusiyaya Məhkəməsi haqqında" Qanun) 54.1-ci maddəsinə nəzərdə tutulmuşdur ki, Milli Məclis deputatlarının seçkilərinin nəticələrinin yoxlanılması və təsdiq edilməsi qaydaları Seçki Məcəlləsinə uyğun müəyyən edilir. Bu qaydada uyğun olaraq Konstitusiyaya Məhkəməsi Mərkəzi Seçki Komissiyası tərəfindən təqdim olunmuş sənədləri aldıqdan sonra 10 gün müddətində müvafiq mütəxəssislər cəlb etməklə həmin sənədlərin Seçki Məcəlləsinə uyğunluğunu yoxlayır (Seçki Məcəlləsinin 171.3-cü maddəsi).

Qanunvericiliyin yuxarıda göstərilən tələblərinə müvafiq olaraq, Mərkəzi Seçki

Komissiyası 2024-cü il sentyabrın 1-də keçirilmiş Milli Məclisə seçkilərin yekunlarının yoxlanılması və təsdiq edilməsi məsələsinə baxılması üçün səsvermənin ümumi yekunları haqqında protokolu və dairə seçki komissiyalarının protokollarını onlara əlavə edilmiş sənədlərlə birlikdə Konstitusiyaya Məhkəməsinə təqdim etmişdir.

2024-cü il sentyabrın 1-də keçirilmiş Milli Məclisə seçkilərin ümumi yekunlarına dair Mərkəzi Seçki Komissiyasının protokolu əsasında:

1. Seçki sayılarına daxil edilmiş seçkilərin ümumi sayı - 6 433 184 (altı milyon dörd yüz otuz üç min yüz səksən dörd);
2. Səsvermədə iştirak edən seçkilərin sayı - 2 395 510 (iki milyon üç yüz doxsən beş min beş yüz on);
3. Dairə seçki komissiyalarının sayı - 125 (bir yüz iyirmi beş);
4. Dairə seçki komissiyaları tərəfindən təqdim edilmiş protokolların sayı - 125 (bir yüz iyirmi beş);
5. Mərkəzi Seçki Komissiyası protokolu tərtib edilməsi üçün əsas götürülmüş dairə seçki komissiyaları protokollarının sayı - 125 (bir yüz iyirmi beş);
6. Səsvermənin nəticələri etibarlı hesab edilmiş seçki dairələrinin sayı - 0 (sifir);
7. Səsvermənin baş tutmadığı seçki dairələrinin sayı - 0 (sifir);
8. Səsvermənin nəticələri etibarlı hesab edilmiş seçki məntəqələrinin sayı - 46 (qırx altı) olmuşdur.

Mərkəzi Seçki Komissiyasının səsvermənin ümumi yekunlarına dair 2024-cü il 16 sentyabr tarixli protokolu əsasında 125 seçki dairəsindən bütün dairələr üzrə səsvermənin nəticələri etibarlı hesab edilmiş və həmin seçki dairələri üzrə deputat seçilməsi namizədlər müəyyən olmuşdur.

Konstitusiyaya Məhkəməsinə təqdim edilmiş materiallardan görüldüyü kimi, Mərkəzi Seçki Komissiyası tərəfindən qanun pozuntuları ilə bağlı daxil olmuş şika-

yət və müraciətlər üzrə araşdırmalar aparılmış, müxtəlif məlumat mənbələri, o cümlədən veb-kamera görüntüləri və digər materiallara əsasən 46 seçki məntəqəsində seçki qanunvericiliyinin tələblərinin pozulması müəyyən edilməmiş və həmin məntəqələr üzrə səsvermənin nəticələri etibarlı hesab edilmişdir.

Materiallardan həmçinin görülmür ki, 2024-cü il sentyabrın 1-də Milli Məclisə seçkilərin hazırlanması, keçirilməsi və nəticələrin müəyyənləşdirilməsi zamanı fəaliyyətlərində yol verildikləri nöqsanlar səbəbindən ümumilikdə 35 seçki məntəqəsinin məntəqə seçki komissiyaları buraxılmışdır.

Seçki Məcəlləsinin 100.12-ci maddəsinə əsasən, seçki komissiyasının protokolu seçki komissiyasının həlledici səs hüququ üzvləri tərəfindən tərtib edilir və seçki komissiyasının həlledici səs hüququ üzvlərinin ümumi sayının ən azı 2/3-i tərəfindən imzalanır.

Həmin Məcəllənin 28.2-ci maddəsinə görə isə Mərkəzi Seçki Komissiyasının qərarları açıq səsvermə yolu ilə Mərkəzi Seçki Komissiyasının iclasında komissiya üzvlərinin 17-si və ya 18-i iştirak edərsə - azı 12 üzvün səs çoxluğu ilə qəbul edilir.

Konstitusiyaya Məhkəməsinə təqdim edilmiş səsvermənin ümumi yekunlarına dair Mərkəzi Seçki Komissiyasının 2024-cü il 16 sentyabr tarixli protokolu Mərkəzi Seçki Komissiyasının 18 həlledici səs hüququ üzvlərindən 18-i tərəfindən imzalanmışdır.

Konstitusiyaya Məhkəməsi Seçki Məcəlləsinin 171.3-cü və "Konstitusiyaya Məhkəməsi haqqında" Qanunun 54.4-cü maddələrinin tələblərinə uyğun olaraq, Mərkəzi Seçki Komissiyası tərəfindən təqdim edilmiş sənədlərin Seçki Məcəlləsinə uyğunluğunun yoxlanılması üçün ekspert və mütəxəssisləri cəlb etmiş, Bakı, Sumqayıt, Gəncə, Şirvan, Şəki apellyasiya məhkəmələrindən, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məhkəməsindən, Azərbaycan Respublikasının Ali Məhkə-

məsindən və Azərbaycan Respublikasının Prokurorluğundan seçki hüquqlarının müdafiəsi və seçki qanunvericiliyinin pozulması ilə əlaqədar baxılmış şikayət və ərizələr haqqında məlumatları tələb etmişdir.

Ekspertlər qismində cəlb edilmiş Bakı Dövlət Universitetinin Hüquq fakültəsinin Konstitusiyaya hüquq kafedrasının dosenti N.Şükürova və həmin kafedranın müəllimi G.Cəbinin rəyinə müvafiq olaraq, Mərkəzi Seçki Komissiyasının yekun protokolu əlavə edilmiş dairə seçki komissiyalarının protokollarına Seçki Məcəlləsinin 100.2, 107.2 və 107.3-cü maddələrinə göstərilmiş bütün məlumatlar daxil edilmiş, Mərkəzi Seçki Komissiyasının yekun protokolu isə Seçki Məcəlləsinin 108.2-ci maddəsinə uyğun olaraq dairə seçki komissiyalarının protokollarında olan bütün məlumatların ümumiləşdirilməsi əsasında tərtib edilmişdir.

Həmin ekspertlərin rəyinə əsasən, 2024-cü il sentyabrın 1-də keçirilmiş Milli Məclisə seçkilərinin nəticələrinə dair Mərkəzi Seçki Komissiyasının 2024-cü il 16 sentyabr tarixli protokolu və ona əlavə edilmiş sənədlər Seçki Məcəlləsinin 100.2, 100.12, 107.2, 107.3 və 108.2-ci maddələrinin tələblərinə uyğundur.

Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin əməkdaşları F.Əhmədov və S.Allahverdiyevanın rəyinə əsasən, Mərkəzi Seçki Komissiyasının səsvermənin ümumi yekunlarına dair 2024-cü il 16 sentyabr tarixli protokolu və ona əlavə edilmiş 125 dairə seçki komissiyasının protokolları Seçki Məcəlləsinin 100.2, 107.2, 107.3 və 108.2-ci maddələrinin tələblərinə uyğun tərtib edilmişdir.

Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin 2024-cü il 19 sentyabr tarixli 3-6/2-662/2024 sayılı, 2024-cü il 20 sentyabr tarixli 3-6/2-669/2024 sayılı və 2024-cü il 21 sentyabr tarixli 3-6/2-671/2024 sayılı məktublarından görüldüyü kimi, seçkilərə bağlı Bakı Apellyasiya Məhkəməsinə cəmi 22 ərizə daxil olmuş, onlardan 16

iş üzrə iddia təmin edilməmiş, 4 iş aidiyyəti üzrə baxılması üçün digər apellyasiya məhkəmələrinə göndərilmiş, 2 iş üzrə iddia mümkün sayılmamışdır.

Sumqayıt Apellyasiya Məhkəməsinin 2024-cü il 19 sentyabr tarixli 3-8/1-4111/2024 sayılı və 2024-cü il 20 sentyabr tarixli 3-8/1-4111/2024 sayılı məktublarında göstərilmişdir ki, həmin məhkəməyə Milli Məclisə növbədənənar seçkilərə bağlı 8 ərizə daxil olmuşdur. Bunlardan 3 iş üzrə iddia təmin edilməmiş, 3 iş üzrə iddia mümkün sayılmamışdır və 2 iş üzrə iddia ərizəsinin geri götürülməsi ilə əlaqədar icraata xitam verilmişdir.

Gəncə Apellyasiya Məhkəməsinin 2024-cü il 19 sentyabr tarixli 30-188/2024 sayılı məktubuna əsasən məhkəmənin icraatına 1 ərizə daxil olmuş və təmin edilməmişdir.

Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinin 2024-cü il 19 sentyabr tarixli 3-9/2-549/2024 sayılı və 2024-cü il 20 sentyabr tarixli 3-9/2-554/2024 sayılı məktublarından məlum olduğu kimi, bu məhkəmədə seçki hüquqlarının müdafiəsinə dair 10 ərizəyə baxılmış, onlardan 9 iş üzrə ərizə rədd edilmiş, 1 iş üzrə ərizə mümkün sayılmamışdır.

Şəki Apellyasiya Məhkəməsinin 2024-cü il 17 sentyabr tarixli 3-10/2-357/2024 sayılı və 2024-cü il 20 sentyabr tarixli 3-10/2-361/2024 sayılı məktublarından görüldüyü kimi, həmin məhkəməyə Milli Məclisə seçkilərə bağlı 5 ərizə daxil olmuş, 2 iş üzrə iddia təmin edilməmiş, 3 iş üzrə iddia mümkün sayılmamışdır.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məhkəməsinin 2024-cü il 19 sentyabr tarixli 3-1/2-378/2024 sayılı məktubuna əsasən, həmin məhkəməyə Milli Məclisə 2024-cü il sentyabrın 1-də keçirilmiş seçkilərə bağlı 1 ərizə daxil olmuş, iddia təmin edilməmişdir.

Azərbaycan Respublikası adından

2024-cü il sentyabrın 1-də keçirilmiş Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbədənənar seçkilərinin nəticələrinin yoxlanılması və təsdiqinə dair

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsi Plenumunun qərarı

Əvvəli 6-cı sahə.

Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin 2024-cü il 18 sentyabr tarixli 1-8-11/2-1804/2024 sayılı və 2024-cü il 21 sentyabr tarixli 1-8-11/2-1845/2024 sayılı məktublarından görünür ki, həmin məhkəmə tərəfindən Milli Məclisə növbədənənar seçkilərlə bağlı apellyasiya instansiyası məhkəmələrinin aktlarından verilmiş kassasiya şikayətlərinə əsasən 16 işə baxılmış, onlardan 12 iş üzrə apellyasiya instansiyası məhkəmələrinin qərarları dəyişdirilmədən saxlanılmış, 1 iş üzrə apellyasiya instansiyası məhkəməsinin qərarı ləğv edilərək iş təkrar baxılması üçün həmin məhkəməyə qaytarılmış (apellyasiya instansiyası məhkəməsinin 18 sentyabr 2024-cü il tarixli qərarı ilə ərizə təmin edilməmiş, qərardan kassasiya şikayəti verilməmişdir), 3 iş üzrə kassasiya şikayətləri mümkün sayılmayaraq icraata qəbulundan imtina olunmuşdur.

Azərbaycan Respublikası Prokurorluğunun 2024-cü il 19 sentyabr tarixli 2-2-040/2-132444/2024 sayılı məktubundan görüldüyü kimi, Milli Məclisə növbədənənar seçkilər üzrə namizədlərin qeydiyyatına alınması və təbliğat-təşviqat zamanı Prokurorluğa 13 müraciət və məlumat daxil olmuşdur. Həmin müraciətlərdən 6-sı üzrə araşdırma aparılaraq Azərbaycan Respublikası Cinayət-Prosessual Məcəlləsinin 39.1.1 və 39.1.2-ci maddələrinə əsasən cinayət işinin başlanması rədd edilmiş, digər müraciətlər aidiyyəti üzrə baxılması üçün Mərkəzi

Seçki Komissiyasına göndərilmişdir. Seçkilərin keçirildiyi 2024-cü il sentyabrın 1-i tarixində prokurorluq orqanlarına 14 müraciət edilmiş, 4 müraciət üzrə seçki qanunvericiliyinin tələblərinin, eləcə də insan hüquq və azadlıqlarının pozulması faktı aşkar edilməyindən cinayət işinin başlanması rədd edilmiş, 10 müraciət işə aidiyyəti üzrə baxılması üçün Mərkəzi Seçki Komissiyasına göndərilmişdir.

Beləliklə, təqdim olunmuş məlumatlara əsasən, ərizə və müraciətlər üzrə məhkəmələrdə baxılmış işlər və prokurorluq tərəfindən aparılmış araşdırmalar 2024-cü il sentyabrın 1-də keçirilmiş Milli Məclisə seçkilərinin ümumi yekunlarına dair Mərkəzi Seçki Komissiyasının protokoluna heç bir təsir göstərməmişdir.

Yuxarıda göstərilənləri nəzərə alaraq, Konstitusiyaya Məhkəməsinin Plenumu belə noticəyə gəlir ki, 2024-cü il sentyabrın 1-də keçirilmiş Milli Məclisə seçkilərinin ümumi yekunlarına dair Mərkəzi Seçki Komissiyasının 2024-cü il 16 sentyabr tarixli protokolu və ona əlavə edilmiş sənədlər Seçki Məcəlləsinin 100.2, 100.12, 107.2, 107.3 və 108.2-ci maddələrinin tətbiqinə uyğun hesab edilmiş və seçkilərin nəticələri təsdiq edilmişdir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 86-cı maddəsinə və 130-cu maddəsinin VIII, IX hissələrini, "Konstitusiyaya Məhkəməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun 54, 62, 63, 65, 67 və 69-cu maddələrini rəhbər tutaraq Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsinin Plenumu

QƏRAR ALDI:

1. 2024-cü il sentyabrın 1-də keçirilmiş Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə növbədənənar seçkilərinin nəticələrinə dair Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının 2024-cü il 16 sentyabr tarixli protokolu və ona əlavə edilmiş sənədlər Azərbaycan Respublikası Seçki Məcəlləsinin 100.2, 100.12, 107.2, 107.3 və 108.2-ci maddələrinin tətbiqinə uyğun hesab edilmişdir.

2. Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə 2024-cü il sentyabrın 1-də keçirilmiş

- 1 sayılı Şürur-Sədərək,
- 2 sayılı Şürur-Kəngərli,
- 3 sayılı Babək-Şahbuz-Kəngərli,
- 4 sayılı Naxçıvan şəhər,
- 5 sayılı Babək-Naxçıvan-Culfa,
- 6 sayılı Ordubad-Culfa,
- 7 sayılı Səbail,
- 8 sayılı Binəqədi birinci,
- 9 sayılı Binəqədi ikinci,
- 10 sayılı Binəqədi üçüncü,
- 11 sayılı Binəqədi-Qaradağ,
- 12 sayılı Xəzər birinci,
- 13 sayılı Xəzər ikinci,
- 14 sayılı Xəzər-Pirallahı,
- 15 sayılı Yasamal birinci,
- 16 sayılı Yasamal ikinci,
- 17 sayılı Yasamal üçüncü,
- 18 sayılı Nərimanov-Nizami-Binəqədi,
- 19 sayılı Nərimanov birinci,
- 20 sayılı Nərimanov ikinci,
- 21 sayılı Nəsimi-Binəqədi,
- 22 sayılı Nəsimi-Yasamal,
- 23 sayılı Nəsimi-Səbail,
- 24 sayılı Nizami birinci,

25 sayılı Nizami ikinci,

26 sayılı Sabunçu birinci,

27 sayılı Sabunçu ikinci,

28 sayılı Sabunçu üçüncü,

29 sayılı Sabunçu dördüncü,

30 sayılı Suraxanı birinci,

31 sayılı Suraxanı ikinci,

32 sayılı Suraxanı üçüncü,

33 sayılı Xətai birinci,

34 sayılı Xətai ikinci,

35 sayılı Xətai üçüncü,

36 sayılı Xətai-Suraxanı,

37 sayılı Qaradağ,

38 sayılı Gəncə birinci,

39 sayılı Gəncə ikinci,

40 sayılı Gəncə üçüncü,

41 sayılı Gəncə-Samux-Goranboy,

42 sayılı Sumqayıt birinci,

43 sayılı Sumqayıt ikinci,

44 sayılı Sumqayıt üçüncü,

45 sayılı Sumqayıt dördüncü,

46 sayılı Sumqayıt beşinci,

47 sayılı Sumqayıt-Abşeron-Qaradağ,

48 sayılı Abşeron birinci,

49 sayılı Abşeron ikinci,

50 sayılı Abşeron üçüncü,

51 sayılı Şirvan,

52 sayılı Yevlax,

53 sayılı Yevlax-Mingəçevir,

54 sayılı Mingəçevir,

55 sayılı Siyazan-Quba-Xızı,

56 sayılı Şabran-Xaçmaz,

57 sayılı Xaçmaz şəhər,

58 sayılı Xaçmaz kənd,

59 sayılı Quba,

60 sayılı Quba-Qusar,

61 sayılı Qusar,

62 sayılı Kürdəmir,

63 sayılı Hacıqabul-Kürdəmir,

64 sayılı Salyan,

65 sayılı Salyan-Biləsuvar-Neftçala,

66 sayılı Saatlı,

67 sayılı Sabirabad,

68 sayılı Sabirabad-Şirvan,

69 sayılı Biləsuvar,

70 sayılı Neftçala,

71 sayılı Cəlilabad şəhər,

72 sayılı Cəlilabad kənd,

73 sayılı Masallı-Cəlilabad,

74 sayılı Masallı,

75 sayılı Yardımlı-Masallı,

76 sayılı Lənkəran-Masallı,

77 sayılı Lənkəran şəhər,

78 sayılı Lənkəran kənd,

79 sayılı Astara,

80 sayılı Lerik-Astara,

81 sayılı İmişli,

82 sayılı İmişli-Saatlı,

83 sayılı Beyləqan,

84 sayılı Füzuli,

85 sayılı Füzuli-Ağcabədi,

86 sayılı Ağcabədi,

87 sayılı Qobustan-Şamaxı-İsmayıllı,

88 sayılı Şamaxı,

89 sayılı İsmayıllı,

90 sayılı Ağsu,

91 sayılı Göyçay,

92 sayılı Göyçay-Ağdaş,

93 sayılı Ağdaş,

94 sayılı Ucar,

95 sayılı Zərdab-Kürdəmir-Ucar,

96 sayılı Goranboy-Naftalan,

97 sayılı Tərtər-Ağdərə-Goranboy,

98 sayılı Bərdə-Tərtər,

99 sayılı Bərdə,

100 sayılı Göygöl-Daşkəsən-Kəlbəcər,

101 sayılı Samux-Şəmkir

102 sayılı Şəmkir şəhər,

103 sayılı Şəmkir kənd,

104 sayılı Gədəbəy,

105 sayılı Tovuz-Gədəbəy,

106 sayılı Tovuz,

107 sayılı Tovuz-Qazax-Ağstafa,

108 sayılı Ağstafa,

109 sayılı Qazax,

110 sayılı Balakən,

111 sayılı Zaqatala-Balakən,

112 sayılı Zaqatala,

113 sayılı Qax-Şəki,

114 sayılı Şəki şəhər,

115 sayılı Şəki kənd,

116 sayılı Qəbələ,

117 sayılı Oğuz-Qəbələ-Şəki,

118 sayılı Ağdam-Xocalı,

119 sayılı Ağdam,

120 sayılı Cəbrayıl-Qubadlı,

121 sayılı Laçın,

122 sayılı Xankəndi,

123 sayılı Kəlbəcər,

124 sayılı Şuşa-Ağdam-Xocavənd,

125 sayılı Zəngilan-Qubadlı

seçki dairələri üzrə seçkilərin nəticələri təsdiq edilmişdir.

3. Qərar elan olunduğu andan qüvvəyə minir.

4. Qərar Azərbaycan Respublikasının rəsmi dövlət qəzetlərində və "Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsinin Məlumatı"nda dərc edilmiş, habelə Azərbaycan Respublikası Konstitusiyaya Məhkəməsinin rəsmi internet saytında yerləşdirilmişdir.

5. Qərar qətidir, heç bir orqan və ya şəxs tərəfindən ləğv edilə, dəyişdirilə və ya rəsmi təfsir oluna bilməz.

Sədr Fərhad ABDULLAYEV

Bakı şəhəri, 21 sentyabr 2024-cü il

Ombudsman: "ABŞ Konqresinin komissiyasında Azərbaycana qarşı səsləndirilən fikirlər təəssüf doğurur"

"ABŞ Konqresinin Tom Lantos İnsan Hüquqları Komissiyasında "Dağlıq Qarabağın sığınatından sonra Azərbaycanda insan hüquqları" mövzusunda dinləmələrin təşkil olunması və çıxış edənlər tərəfindən mövcud faktların açıq şəkildə təhrif olunaraq ölkəmizə qarşı əsassız fikirlərin səsləndirilməsi ciddi təəssüf hissi doğurur".

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu fikirlər ombudsman Səbinə Əliyevanın ABŞ Konqresinin İnsan Hüquqları Komissiyasında ölkəmizə qarşı səsləndirilən əsassız fikirlərə dair şərhində yer alıb.

Ombudsman, həmçinin bildirdi ki, Azərbaycan tərəfindən 2023-cü ildə lokal xarakterli antiterror tədbirləri beynəlxalq hüquqa, o cümlədən beynəlxalq humanitar hüququn norma və prinsiplərinə tam şəkildə uyğun olaraq həyata keçirilib, mülki əhali heç bir zaman hədəfə alınmayıb.

"Qeyd etmək istərdik ki, Azərbaycan Respublikası milliyyətindən, dinindən, dilindən, irqindən və digər mənsəbiyyətindən asılı olmayaraq hər bir vətəndaşının, o cümlədən Qarabağda yaşayan erməniəilli vətəndaşlarının beynəlxalq sənədlərdə və milli qanunvericilikdə təsbit olunmuş hüquq və azadlıqlarının müdafiəsinə təminat verir.

Otuz ilə yaxın işğal müddətində Ermənistan tərəfindən beynəlxalq hüququn norma və prinsipləri, fundamental insan hüquqlarının davamlı olaraq pozulması, Birinci Qarabağ müharibəsi zamanı itkin düşmüş 4 minə yaxın vətəndaşımızın taleyi barədə məlumatların ölkəmizə təqdim olunmaması, həmçinin torpaqlarımızın minalarla çirkləndirilməsi, ətraf mühitə ziyan vurulması, ekosis cinayətlərinin törədilməsi faktlarının gözardı edilərək ölkəmizə qarşı ittihamların səsləndirilməsi Azərbaycana münasibətdə ikili standartların nümayiş etdirilməsinin və məsələyə qərəzli yanaşmanın təzahürüdür.

Bir daha bildirmək istərdik ki, Ermənistanın azərbaycanlılara qarşı əsassız ərazi iddiaları ilə həyata keçirdiyi işğalçı siyasəti nəticəsində beynəlxalq səviyyədə tanınmış Azərbaycan torpaqlarının 20 faizi bu ölkə tərəfindən işğal olunmuş, həmçinin yüz minlərlə soydaşımız indiki Ermənistan ərazilərində deportasiyaya məruz qalmışdır.

ABŞ Konqresinin ölkəmizə qarşı ikili standartlar, birtərəfli və qərəzli yanaşmalar nümayiş etdirməsinə qətiyyətli pisləyir, əksinə, Ermənistan tərəfindən azərbaycanlılara qarşı törədilmiş etnik təmizləmə və soyqırım cinayətlərinə münasibət bildirməyə çağırırqı", - deyər Azərbaycan Respublikasının İnsan Hüquqları üzrə müvəkkili Səbinə Əliyeva bildirdi.

Neftçilər Günü peşə bayramı münasibətilə tədbir keçirilib

Əvvəli 1-ci sahə.

SOCAR-ın prezidenti Rövşən Nəcəf Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin neftçilərə təbrik məktubunun mətnini oxuyub. Təbrikdə çıxış edən SOCAR-ın prezidenti neft-qaz sənayemizin inkişafına, neftçilərə göstərilən davamlı dəstəyə görə Prezident İlham Əliyevə neftçilər adından minnətdarlığını ifadə edib. Rövşən Nəcəf Azərbaycan xalqının Ümum-milləti Lideri, müasir Azərbaycan dövlətinin banisi, enerji strategiyasının müəllifi Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə imzalanan "Əsrin müqaviləsi"nin neft-qaz sənayesində əldə olunan uğurların təməlini qoyduğunu, ölkəmizin davamlı və dayanıqlı sosial-iqtisadi tərəqqisinə, beynəlxalq mövqelərinin gücləndirilməsinə əlverişli zəmin yaratdığını bildirdi.

19-20 sentyabr 2023-cü ilin şanlı tariximizdə növbəti Zəfər salnaməsinin yazılması ilə əlaqədar olduğunu söyləyən Rövşən Nəcəf Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Siyahılı Qüvvələrin Müzəffər Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin müdrik rəhbərliyi ilə 44 günlük Vətən müharibəsində və lokal xarakterli antiterror tədbirləri zamanı rəşadətli ordumuzun nümayiş etdirdiyi yüksək peşəkarlıq və böyük şücaət nəticəsində tarixi torpaqlarımızın işğaldan azad edildiyini, ərazi bütövlüyümüzü və dövlət suverenliyimizi tam təmin olunduğunu qeyd edib. R.Nəcəf dövlət başçısı İlham Əliyevin müvafiq sərəncamları ilə 20 sentyabr tarixinin ölkəmizdə Dövlət Suverenliyi Günü elan edilməsinin, həmçinin bu tarixin Azərbaycanda Xankəndi, Xocalı, Xocavənd və Ağdərə şəhərləri günü kimi qeyd olunmasının böyük qürur və iftixar hissi doğurduğunu ifadə edib.

Azərbaycanın dünyada neft və qaz ilə yanaşı, neft və neft-kimyə məhsulları ixrac edən ölkələrdən biri kimi də mövqeyini davamlı olaraq gücləndirdiyini ifadə edən Rövşən Nəcəf SOCAR tərəfindən icra olunan layihələrin iqtisadiyyata əlavə dəyər qazandırılmasında, "yaşıl enerji" keçidində, qeyri-neft sektorunun, kiçik və orta biznes subyektlərinin inkişafında önəmli rol oynadığını qeyd edib. BP-nin hasilat və əməliyyatlar üzrə icraçı vitse-prezidenti Qordon Birrel Neftçilər Günü və "Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda yerləşən "Azəri", "Çıraq" yataqlarının və "Günəşli" yatağının

dərinlikdə yerləşən hissəsinin birgə işlənməsi və hasilatın pay bölgüsü haqqında" sazişin imzalanmasının 30 illiyi münasibətilə təşkil olunan tədbirdə iştirakdan böyük şüraf duyduğunu ifadə edib. Vitse-prezident Azərbaycanın 20 sentyabr 1994-cü ildən etibarən qazanılan uğurlar sayəsində dünyanın neft istehsal edən qlobal enerji təchizatçılarından birinə çevrildiyini bildirdi.

Milyonlarla insanın enerji təhlükəsizliyində "Azəri", "Çıraq" yataqlarının və "Günəşli" yatağının rolundan bəhs edən Q.Birrel bu sazişin Azərbaycan və bütün regiona iqtisadi fərqləndirici rolunu vurğulayıb.

Sonra qocaman neftçi Firdovsi Əhmədov tərəfindən neftçilərin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevə ünvanladığı təşəkkür məktubu oxundu.

Tədbir çərçivəsində əməkdaşlığa dair bir sıra sənədlərin imzalanması mərasimi olub. SOCAR, BP, "ONGC Videsh", TPAO, "ExxonMobil", "Itochu", "Inpex", "MOL Hungarian Oil and Gas" şirkəti arasında "Şamaxı-Qobustan sahəsi üzrə kəşfiyyat, işlənmə və hasilat haqqında" anlaşma memorandumu imzalandı. Daha sonra Azərbaycan Respublikasının Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin və SOCAR-ın birgə təşəbbüsü ilə "Əsrin müqaviləsi"nin

30-cu ildönümünə həsr olunan poçt markalarının döviyyəyə buraxılması məqsədilə markaların möhürlənməsi mərasimi keçirilib. Zərflər SOCAR-ın prezidenti Rövşən Nəcəf, Azərbaycan Respublikasının rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat nazirinin müavini Cavid Qurbanov, BP-nin hasilat və əməliyyatlar üzrə icraçı vitse-prezidenti Qordon Birrel, BP-nin Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə üzrə regional prezidenti Qəri Counz tərəfindən möhürlənib.

Sonra mərasim bədii hissə ilə davam etdirilib, "Dörd dost" qısametrajlı filmi nümayiş etdirilib və konsert proqramı təqdim olundu.

Makron impicmentdən qaça bilsə də...

Xalqın qəzəbindən yaxa qurtarmayacaq

Fransa parlamentinin aşağı palatasının ali kollegial orqanı olan Fransa Milli Assambleyasının Bürosu "Yenilməz Fransa" hərəkatının prezident Emmanuel Makronun impicmenti barədə qərarını təsdiqləyib. Bu barədə BFMTV telekanalı xəbər verir.

Qətnamə 10 səsə qarşı 12 səsə "məqbul" elan edilib və baxılması üçün Məhkəmə-Hüquq Komitəsinə göndəriləcək. Kanal qeyd edir ki, bu, uzun parlament prosesində ilk addımdır.

Milli Assambleyanın Bürosu 22 üzvdən ibarətdir. Onlardan impicment qətnaməsinin mətnini Konstitusiyada göstərilən meyarlara uyğun olaraq nəzərdən keçirmək tələb olunub.

"Le Parisien" qəzetinin izah etdiyi kimi, Fransanın Əsas Qanununda deyilir ki, prezident "səlahiyyətlərinin həyata keçirilməsi ilə açıq şəkildə uyğun gəlməyən" vəzifələrini yerinə yetirmədiyi təqdirdə vəzifəsindən kənarlaşdırıla bilər.

Milli Assambleyanın hüquq komitəsi Makronun impicmentini ilə bağlı qətnaməni təsdiq edərsə, o, MA-nın gündəliyinə daxil ediləcəkdir. Daha sonra qətnamə parlamentin hər iki palatası tərəfindən nəzərdən keçiriləcək və üçdəiki səs çoxluğu ilə təsdiqlənəcəkdir.

Qətnamə parlamentin hər iki palatasından uğurla keçərsə, Milli Assambleyanın rəhbərinin sədrliyi ilə Ali Məhkə-

mə Bürosu bir ay ərzində prezidentin vəzifəsindən kənarlaşdırılması üçün gizli səsvermə keçirəcək. Impicmentin baş tutması üçün səsərin ən azı üçdəiki lazımdır.

Xatırladaq ki, sentyabrın əvvəlində Fransa prezidenti sağı "Respublikaçı" partiyasından Mişel Barnyeni ölkənin baş naziri təyin edib. 2024-cü ilin iyulunda keçirilən parlament seçkilərində birinci yeri tutan və öz namizədi Lüsi Kasten baş nazirliyə təqdim edən "Yeni Xalq Cəbhəsi" partiyası Makronun qərarından qəzəblənib.

"Yeni Xalq Cəbhəsi"nin bir hissəsi olan "Yenilməz Fransa" öz qətnaməsində prezidentin hərəkətlərini "1877-ci ildən bəri Fransa Respublikası institutlarını tarixində görünməmiş addım" adlandırıb. Makron həmçinin konstitusiyaya pozmağa və avtokratiyada ittiham olunub.

Son vaxtlar onun reytingi rekord həddə düşüb. İfop və Fiducial şirkətlərinin son sosioloji sorğusu göstərib ki, Makron ölkə siyasətçiləri ara-

Fransanın milli maraqlarına zərər vurmaqla iqtisadiyyatın strateji önəmli sektorlarındakı fransız şirkətlərinin Amerika korporasiyaları tərəfindən ələ keçirilməsinə yardım ediblər. Yazının müəllifi, qəzetin baş redaktoru Siril Pokreo oxucuların diqqətini Makronun təşəbbüsü ilə məşğəyə gətirən "Alston"un enerji aktivlərinin Amerikanın General Electric şirkətinə satılmasına cəlb edib.

Bu rezonanslı qalmaqla Fransa ictimaiyyətinin sarsıdıb. Siril Pokreo qeyd edir ki, Fransanın ölkənin milli maraqlarına məhəl qoymayan əsl korruptsiyaya mafiya idarə edir: "Gözəl boyanmış parıqların arxasında Makron, Fransanın, suverenliyini itirmiş satqınlar respublikasının elitasının rəmzinə çevrilib".

Parisdəki Geosiyasət Akademiyasının elmi işçisi Alesya Miloradoviçin qeyd etdiyi kimi, fransız gəncləri arasında təkə Makrona deyil, ölkənin bütün amerikapərəst elitasına qarşı əsl nifrət artır.

Güclü Rotşildlər və xaricdəki kəşfiyyat xidmətlərinə arxalanan Makron bəlkə də impicmentdən qurtula bilsək, amma o, xalqın qəzəbindən yaxa qurtarmayacaq və Fransanı dağdan adam kimi tarixə düşəcəkdir.

Son məlumata görə, artıq 400 minə yaxın insan Emmanuel Makronun impicmentini tələbi ilə hazırlanan petisiyaya imza atıb.

R. CƏFƏROV,
"Azərbaycan"

Azərbaycan BMT-nin İnsan Hüquqları Şurasında mina qurbanlarının hüquqlarının müdafiəsi üzrə birgə bəyanatın təşəbbüskarı olub

Cenevrədə BMT-nin İnsan Hüquqları Şurasının 57-ci sessiyası çərçivəsində "Mina və mühərribənin partlayıcı qalıqlarının insan hüquqlarına təsirlərinə baxılması" adlı birgə bəyanat yayılıb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bəyanat Xorvatiyanın nümayəndəsi tərəfindən sonuncu təşəbbüskarı qrupu - Albaniya, Azərbaycan, Çili, Mozambik, Panama və Xorvatiya adından səsləndirilib. "İnkişaf hüququ da daxil olmaqla, bütün insan hüquqlarının, mülki, siyasi, iqtisadi, sosial və mədəni hüquqların təşviqi və qorunması" bəndinin müzakirəsi çərçivəsində yayılmış sənəddə qeyd olunur ki, "yerüstü minalar və mühərribənin partlayıcı qalıqları geniş insan hüquqları spektri, o cümlədən həyat, sağlamlıq, təhsil, əmək və hərəkət azadlığı hüquqlarına" qarşı həm dərhal, həm də uzunmüddətli mənfi təsirlərə malikdir.

Bundan əlavə, bəyanatda xüsusilə "yerüstü minaların müvəqqəti məcburi köçkünlərin (IDP) təhlükəsiz şəkildə geri dönməsinə də maneə olduğu" vurğulanır.

Bununla əlaqədar, bəyanatı imzalayanlar BMT-nin İnsan Hüquqları Şurasına yerüstü minaların və mühərribənin partlayıcı qalıqlarının insan hüquqlarına təsiri ilə bağlı məsələlərin həllində mühüm rolun həyata keçirilməsində konkret addımlar atmaqla bağlı müətləndirilib.

Bəyanatda mina partlaması nəticəsində zərərçəkmişlərin insan hüquqlarının pozulmasına görə məsuliyyətin istifadəsi dövlətlərin üzərinə düşdüyü birnəməli şəkildə qeyd edilir: "Dövlətlərin insan hüquqları sahəsindəki öhdəlikləri minaların istifadəsi və mövcudluğu ilə bağlı problemlərin həlli məqsədində milli və beynəlxalq siyasətçiləri müətləndirir".

Sənəddə vurğulan ki, mina xəritələrinin mübadiləsi insan hüquqları sahəsində beynəlxalq hüquqda təsbit olunmuş beynəlxalq əməkdaşlığın ən vacib vəzifələrindən biridir və bu, öz növbəsində BMT Baş katibinin də dediyi kimi, "davamlı sülhün və davamlı inkişafın əsaslarından biridir".

Yayıldığı anda bəyanat Avropa, Afrika, Latin Amerikası və Asiyaya təmsil edən 65 ölkədən ibarət geniş regionlararası qrup tərəfindən dəstəklənərək imzalanıb.

Qeyd edək ki, bu mövzuda birgə bəyanat təşəbbüsü ilk dəfə Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin (Xİ) nümayəndəsi tərəfindən iyunun 27-də BMT-nin Cenevrə qarargahında keçirilmiş "Minasi sülhə doğru irəliləmək və qurbanların hüquqlarını bərpa etmək üçün insan hüquqları sisteminin istifadəsi" konfransı zamanı səsləndirilib.

Bundan başqa, 65 ölkədən ibarət geniş koalisiya tərəfindən dəstəklənmiş sənəddən sənədin hazırlanmasında Azərbaycan diplomatları həmmüəllif qismində çıxış ediblər.

QAI nümayəndəsi BMT-nin İnsan Hüquqları Şurası çərçivəsində qayıdış hüququ ilə bağlı çıxış edib

BMT İnsan Hüquqları Şurasının 57-ci sessiyası çərçivəsində "Qayıdış hüququndan istifadə - sülh və barışıq üçün mühüm stimül kimi" mövzusunda tədbir keçirilib.

Qərbi Azərbaycan İcmasından AZƏRTAC-a bildiriblər ki, BMT-nin üzv dövlətlərinin və çoxsaylı qeyri-hökumət təşkilatlarının nümayəndələrinin qatıldığı tədbir beynəlxalq ekspert Ventseslav Sabev moderatorluq edib. Tədbirdə Azərbaycan Respublikasının BMT-nin Cenevrə şəhərindəki bölməsində digər beynəlxalq təşkilatlar yanında daimi nümayəndəsi Qalib İsrəfilov, Beynəlxalq Humanitar Hüquq və İnsan Hüquqları üzrə Cenevrə Akademiyasının professoru Evgeniya Duss, Su, Ətraf mühit və Sağlamlıqla bağlı Qlobal institutun rəhbəri Nidal Salim və Qərbi Azərbaycan İcmasının İctimaiyyətlə Əlaqələr və Qərbi Azərbaycan Televiziyası şöbəsinin müdiri və sözcüsü Ülviyyə Zülfiqar çıxış ediblər.

Tədbirin moderatoru, beynəlxalq ekspert Ventseslav Sabev, qayıdış hüququnun beynəlxalq prinsiplərin ayrılmasından bəhs etdiyi qeyd edərək, tədbirin mövzusunun aktualından danışdı.

Səfir Q. İsrəfilov, Azərbaycan dövlətlərarası sülh və barışıqın tərəfdarı olduğunu və insan hüquqlarına dair bütün beynəlxalq hüquq normalarına və prinsiplərinə sadıq qaldığını bildirib.

Beynəlxalq Humanitar Hüquq və İnsan Hüquqları üzrə Cenevrə Akademiyasının professoru Evgeniya Duss, Su, Ətraf mühit və Sağlamlıqla bağlı Qlobal institutun rəhbəri Nidal Salim və Qərbi Azərbaycan İcmasının İctimaiyyətlə Əlaqələr və Qərbi Azərbaycan Televiziyası şöbəsinin müdiri və sözcüsü Ülviyyə Zülfiqar çıxış ediblər.

Tədbir zamanı Ermənistan nümayəndəsi çıxış edib. O, Ermənistanın "hər bir köçkünün öz evinə qayıtmaq hüququnu dəstəklədiyini" bildirib. Ermənistan nümayəndəsi Qərbi Azərbaycan ifadəsini Ermənistanla qarşı rəziyyəti qəbul edib.

Ülviyyə Zülfiqar, Qərbi Azərbaycan İcmasının Ermənistan hökuməti ilə qayıdış mövzusunda dialoqa başlamaq üçün dəfələrlə etdiyi cəhdlərin cavabsız qaldığını qeyd edib. Bunun əvəzinə, Ermənistanın azərbaycanlıların qayıdış hüququnu şübhə altına alan bəyanatların eşidildiyini bildirib. "Ermənistan hökuməti evlərimizi, müqəddəs yerlərimizi ziyarət etməyimizə belə mane olur. Biz beynəlxalq ictimaiyyətin, xüsusilə də Birləşmiş Millətlər Təşkilatının insan hüquqları institutlarının dəstəyinə ümid edirik. Bu dəstək çox vacibdir, çünki Ermənistanın evlərimizə qayıtmağımıza törətdiyi maneələri aradan qaldırmaq üçün təkə icmanın sözləri kifayət etmir", - deyə bildirib.

İcmə rəsmisi BMT-nin insan hüquqları qurumlarını, o cümlədən, xüsusilə müraciətləri, Ermənistanın qovulmuş azərbaycanlıların hüquqlarının pozulması, xüsusilə onların qayıdış hüquqlarının inkar edilməsi hallarının aradan qaldırılması üçün hesabata hazırlamağa və digər lazımlı tədbirlər görməyə çağırıb.

Daimi nümayəndə səfir Qalib İsrəfilov qeyd etmişdir ki, Ermənistanın nümayəndəsinin qayıdış hüququnu tanıdıqlarını deməsinə qeydə alın - lakin əsas sual ondan ibarətdir ki, Ermənistan hökuməti azərbaycanlıların qayıdış hüququnu təmin etməyə hazırdır. Tədbir digər iştirakçıların verdiyi suallar ilə interaktiv şəkildə davam edib.

Macarıstanın Baş nazirinin dəftərxana rəhbəri Brüsseli tənqid edib

"Avropa İttifaqı Macarıstana cərimə tətbiq etməklə xarici sərhədlərinin qorunması əleyhinə və qeyri-qanuni mühacirlərin qəbul edilməsi lehinə qərar qəbul edib. Macarıstan hökuməti bu cəriməni ödəmək niyyətində deyil".

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu barədə bu gün Macarıstanın Baş nazirinin dəftərxana rəhbəri Gerqey Quyas bildirib.

"Brüssel Aİ-nin xarici sərhədlərinin müdafiəsinə qarşı mühərribə elan edib", - deyərək, Avstriya Azadlıq Partiyasının (FPÖ) orqanı olan "Neue Freie Zeitung" qəzetinə müsahibəsində bildirib.

Quyas vurğulayıb ki, Macarıstan eyni zamanda Şengen zonasının xarici sərhədi olan cənub sərhədinin qorunmasını, milli təhlükəsizlik sahəsində ən mühüm vəzifə hesab edir. Onun sözlərinə görə, xarici sərhədlərin qorunması yalnız o halda həqiqi təhlükəsizlik təmin edilə bilər ki, Avropaya yalnız məqbul qaçqınlar buraxılsın və kiminsə "qaçqın"

olduğunu iddia etməsi faktı özü-özlüyündə onun Macarıstana və ya Avropaya "biletinin" olması demək deyil.

Quyas xatırladı ki, məhz buna görə də Macarıstan 2015-ci ildə "U formalı" adlanan tranzit zonaları yaradıb.

Qaçqın statusu almaq üçün müraciət edən hər kəs sərhəddə qəbul edilir, hər kəsin sərhəddə həmin şəxs "qaçqın" anlayışı meyarlarına cavab verib-verilmədiyini yoxlanılır, lakin o, ona qaçqın statusunun

yalnız qəti surətdə verildiyi halda Macarıstana giriş ədə bilər. "Bütün bu müddət ərzində Macarıstan sərhədində sığınacaq verilməsi ilə bağlı münasibət müətləndirilib, lakin onların yalnız bir neçə faizi real status alıb. Lakin Brüssel Macarıstanı məhkəməyə verərək xarici sərhədlərin qorunmasına qarşı mühərribə elan edib və Lüksemburqdakı Avropa Məhkəməsi, Strasburqda Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinin Macarıstanı təcrübəsinin qanuni olduğuna dair qərarına baxmayaraq, bu təcrübənin guya qeyri-qanuni olduğuna dair qərar qəbul edib", - deyərək siyasi-sətqi vurğulayıb.

Quyas həmçinin bildirib ki, Macarıstan bu yaxınlarda milli qanunvericiliyə dəyişiklik edib və Serbiyanın hazırda Aİ-yə namizəd ölkə və kifayət qədər təhlükəsiz dövlət olduğundan, bundan sonra Macarıstanın Belqraddakı səfirliyinə sığınacaqqla bağlı müraciət etmək mümkündür. Artıq bunun üçün xaricə getməyə ehtiyac yoxdur.

Rusiyalı politoloq: "BRICS-də Ermənistanı gözləyən yoxdur, artıq bütöv bir ölkəni təmin etmək istəyən də tapılmır"

"Vaxtaşırı qalmaqallı bəyanatlarla çıxış edən siyasətçilər özlərinə bəraət qazandırmır ki, guya onların sözləri kontekstdən çıxarılıb. Bu, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyana aid olmasa da, onun KTMT-nin ünvanına söylədikləri həqiqətdən də başqa bəyanatları da müqayisədə təhlil olunmalıdır. Xüsusən, BRICS ilə əlaqəli olan fikirləri. Məhz belə olan təqdirdə onun KTMT ilə (Rusiyaya da aiddir) bağlı sərəssəm hədəflərini mənfiqətləndirə bilərik".

Bu fikirləri AZƏRTAC-la rusiyalı politoloq, "PolitRus" ekspert-analitikə şəbəkəsinin rəhbəri Vitali Arkov bölüşüb. Politoloq qeyd edib: "Nikol Paşinyan bu günlərdə Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin oktyabrın 22-24-də Kazanda (Tatarstan) keçiriləcək BRICS+ sammitində iştirak etməklə bağlı vədətin qəbul etdiyini bildirib. Həm də dərhal əlavə edib ki, guya Ermənistan hələ BRICS-yə qoşulmağı planlaşdırır. Onda, Nikol Voyaveyç, sən bu birliklərin sammitində nə işin var? Hər şeydən əvvəl, onun məqsədi Moskvadan maliyyə və bütövlükdə iqtisadi xa-

rakter daşıyan "istəklərini" təmin etməkdir, əvəzində isə İrəvan KTMT ilə bağlı "iddialardan" əl çəkəcək, ola bilər ki, bu təşkilatdan çıxması planını təxirə salacaq. Yəni bu, erməni siyasətçilərinə xas olan tamamilə banal və ənənəvi "ayrılma" üsuludur".

Bununla yanaşı, politoloq əlavə edib ki, Baqramyan prospektində özlərini ətrafdakılar ilə müqayisədə daha ağıllı və hiyləgər hesab edirlər, bu səbəbdən də konfrontasiyanın gərginləşməsi fonunda Moskva, Paris, Brüssel və Vaşinqtonu eyni vaxtda "ayırmağa" cəhd edirlər.

V.Arkov xatırladı: "Həşəmətli" Nikolun əqoist ocaqları bitməz bilər. Bu gün ərazilərdə dünya əhalisinin əksəriyyətinin yaşadığı ən böyük və sürətlə inkişaf edən dövlətləri birləşdirən BRICS-yə üzv olmaqla maraqlı olduqlarını ifadə edən dünya birliyinin daha güclü və iqtisadi cəhətdən uğurlu üzvləri fonunda Ermənistanın baş naziri qürurla bəyan edir: "Hazırda BRICS-yə inteqrasiya gündəməmədə yoxdur". Nikol, axı orada Ermənistanı heç kim gözləmir. Artıq Rusiyanın uzun illərdir etdiyi kimi, faktiki olaraq bütöv bir ölkəyə dəstək olmaq istəyənlər də yoxdur və bu məsələdə İrəvan minnət əvəzinə nədənlük edir. Əslində, Putin Paşinyanı Kazana nəzakət xətrinə dəvət edib - axı Ermənistan Avrsiya İqtisadi İttifaqında (Aİİ) tərəfdədir, MDB-nin üzvüdür və hələ də KTMT çərçivəsində rəsmi mütəfiqdır". Bununla əlaqədar ekspert diq-

qəti ona yönəldib ki, "İrəvanın KTMT ilə bağlı Moskvaya qarşı söylədiyi bütün hədəflərini fonunda Aİİ-dən çıxmaq barədə rəsmən ehyam belə vurulmayıb, çünki, necə deyirlər, "cin ayrı, şeytan ayrıdır". Nəyi bacarmasalar da, İrəvanda, xüsusən də ciblərində olan pulu saymağı bilərlər və ayıq şəkildə dərk edirlər ki, Aİİ və MDB-yə üzvlük olmadan, Kremllə "yağlı" gəlir götürən layihələrini itirəcəklər və bu, onları öz mənfəətlərindən məhrum edəcək. Faktiki olaraq, mövduq məlumatlara görə, Kremlin artıq səkvestrləşdirmə prosesi- nə başlayıb, nəticədə Paşinyanın Baqramyan prospektində hakimiyyətdə qalmasını təmin edən qrup üzvlərinin əhəmiyyətli hissəsini itirib. İrəvanı Moskvadan Qərbdə doğru sürükləyən yeni "dostlar" onların məntiqi olaraq "itirdikləri gəlir" kompensasiya etməkdən imtina edirlər. Hətta Paşinyan və koalisiyasının hansı yollasa artıq

Qərbi (əsasən Fransa və Kanadaya) daşdığı "çirkli" pulları, eləcə də orada aldıkları elit və kommersiya daşınma əmlakının təhlükəsizliyinə tam inandırıcı zəmanət də verilmir".

Politoloq sözlərinə yekun vuraraq bildirib ki, Parisdə və Vaşinqtonda gələcək əmlakı yerinə yetirməklə yanaşı, Paşinyanın KTMT ilə münasibətlərdə "Ermənistanın təhlükəsizlik təhdidi" və "dönüş nöqtəsinə yaxınlaşması" ilə bağlı bütün "sensation" bəyanatları onun Kazana səfərindən, orada Putinlə görüşünə şəxsi görüşündən əvvəl sövdələşmə vasitəsi kimi qiymətləndirilməlidir.

Türkiyəli ekspertlər: "Ermənistan konstitusiyasının dəyişdirilməsi bütün regionun maraqlarına cavab verir"

"Ermənistan konstitusiyasının hazırkı variantı ilə bağlı problem həll ediləndən Bakı ilə İrəvan arasında sülh sazişinin imzalanması perspektivi çətin olacaq".

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu fikir Ankara Avrsiya Araşdırma Mərkəzinin (AVİM) ekspertləri Tuğçə Tecimer və Selenay Erya Yalçının "Ermənistan konstitusiyasına dəyişikliklər gündəmədə olan aktual məsələ olaraq qalır" sərəlhəvli analitik məqaləsində yer alıb. Ekspertlər diqqətə çatdırıblar ki, Ermənistanın əsas qanununda olan aktual məsələ olaraq qalır" sərəlhəvli analitik məqaləsində yer alıb. Ekspertlər diqqətə çatdırıblar ki, Ermənistanın əsas qanununda olan aktual məsələ olaraq qalır" sərəlhəvli analitik məqaləsində yer alıb. Ekspertlər diqqətə çatdırıblar ki, Ermənistanın əsas qanununda olan aktual məsələ olaraq qalır" sərəlhəvli analitik məqaləsində yer alıb. Ekspertlər diqqətə çatdırıblar ki, Ermənistanın əsas qanununda olan aktual məsələ olaraq qalır" sərəlhəvli analitik məqaləsində yer alıb.

"Bu gün Azərbaycan ilə Ermənistan arasında davamlı sülh sazişinin əsasını gücləndirmək üçün danışıqların və diplomatik addımların daha fəal olması vacibdir. Bu prosedə problemlərin aradan qaldırılması məqsədilə bütün regionun maraqlarına cavab verən Ermənistanın hazırkı Konstitusiyasının dəyişdirilməsi labüddür", - deyərək Tecimer və Yalçın vurğulayıblar.

edirlər ki, bu, Ermənistanın daxili məsələsi çərçivəsindən kənarə çıxır. AVİM ekspertləri 2009-cu ildə Sürüxdə imzalanmış Ermənistan-Türkiyə protokollarının tələyini xatırladıblar: "Ermənistan konstitusiyasına dəyişikliklər gündəmədə olan aktual məsələ olaraq qalır" sərəlhəvli analitik məqaləsində yer alıb. Ekspertlər diqqətə çatdırıblar ki, Ermənistanın əsas qanununda olan aktual məsələ olaraq qalır" sərəlhəvli analitik məqaləsində yer alıb. Ekspertlər diqqətə çatdırıblar ki, Ermənistanın əsas qanununda olan aktual məsələ olaraq qalır" sərəlhəvli analitik məqaləsində yer alıb.

"Bu gün Azərbaycan ilə Ermənistan arasında davamlı sülh sazişinin əsasını gücləndirmək üçün danışıqların və diplomatik addımların daha fəal olması vacibdir. Bu prosedə problemlərin aradan qaldırılması məqsədilə bütün regionun maraqlarına cavab verən Ermənistanın hazırkı Konstitusiyasının dəyişdirilməsi labüddür", - deyərək Tecimer və Yalçın vurğulayıblar.

İlklər

XIX yüzüilliy Azərbaycan tarixində milli özünüdərkən formalaşdığı, mütərəqqi düşüncəli ziyalıların yetişdiyi, sözün əsl mənasında maarifçiliyin intibah dövrü kimi xarakterizə etsək, heç də yanlışdır. Əgər həmin vaxt maarifçilik ənənələrinin təməli qoyulmasaydı, milli məfkurəmizin keşiyində duran işıqlı insanlar meydana çıxmasaydı, bəlkə də istiqbal mübarizəsinin önündə gedəcək vətənpərvər şəxsiyyətlərimiz yetişməyəcək, heç XX əsrin ilk onilliklərində müstəqilliyimizi belə elan edə bilməyəcəkdik...

Çünki bu gün 106 illik tarixi ilə öyündüyümüz demokratik respublikamızın təməl dirəkləri, məhkəmələri məhz həmin dövrdə yetişən ziyalı, tərəqqipərvər Azərbaycan balaları olub...

İki əsr əvvəl Abbasqulu Ağa Bakıxanov, Mirzə Şəfi Vəzih, Mirzə Fətəli Axundov, Həsən bəy Zərdabi və daha neçə-neçə milli düşüncəli ziyalıların sadıqları maarifçilik toxumları heç şübhəsiz Qori Seminariyasından kök ataraq bütün Azərbaycana rishənlənib...

Qoridə alovlanan maarif məşəli

ADA Universiteti 145 il əvvəl təməli qoyulan təhsil ocağına əbədi həyat verir

"Müstəqil Azərbaycan şöbəsi açılış"

1876-cı ildə Qori Müəllimlər Seminariyası (Zaqafqaziya Müəllimlər Seminariyası) açılarda orada rus, gürcü və erməni şöbəsi fəaliyyət göstərirdi, Azərbaycan şöbəsi olmur. Həmin dövrdə Azərbaycan ərazisində qəza məktəblərinin, kənd ibtidai məktəblərinin fəaliyyət göstərməsinə və müəllim kadrlarının çatışmazlığına baxmayaraq çar rejimi milli ziyalıların bunu aradan qaldırmaq üçün ayrıca bir seminariyanın açılması istəyini qəbul etmədi. Bununla bağlı dafələrlə edilən müraciətləri, yazılan məktublara cavabsız qoyur, bir sözlə, seminariyanı azərbaycanlıların yaşadığı şəhərdə açmaq fikrini rədd edirdi.

Yalnız üç ildən sonra, 1879-cu ildə görkəmli dramaturq, həmin dövrdə çar Rusiyasının Tiflisdəki canişininin dəftərxanasında tərəcəyə işləyən Mirzə Fətəli Axundovun, Zaqafqaziya müftisi olmuş Mirzə Hüseyn Əfəndi Qayıbzadənin və Şeyxülislam Əbdüssəlam Axundzadənin böyük səyləri nəticəsində Qori Seminariyasının nəzdində Azərbaycan şöbəsi yaradılır. Araşdırmaçı yazır ki, M.F.Axundov həmin vaxt Qafqaz canişini, böyük knyaz Mixail Nikolayeviç Romanovu yola götürmək üçün çox çalışıb: "Cənab canişin, biz rusların, xristianların vəzifədə olmalarından narahət deyilik. Demirik ki, savadsız müsəlmana vəzifə verilsin. Ancaq heç olmasa, beş ildən birində bir vəzifəli şəxs, ya da kargüzər işçi bizim xalqın nümayəndəsi olsa, pis olmaz. Kənddən gələn rəiyyət qalır gözünü döyü-döyü, dediyini başa düşmürlər".

Axundov daha sonra canişinə Peterburq Universitetinin professoru Mirzə Cəfər Topçubaşov, maarif xadimi Həsən bəy Zərdabi və Peterburq Universitetinin fəxri doktoru Mirzə Kazım bəy haqqında xüsusi məlumat verərək bildirir ki, bu böyük zat təkcə Rusiya Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü deyil, həm də Londonda Böyük Britaniya və İrlandiya Kral Cəmiyyətinin, Kopenhagendə Şimali Antikvarilər Kral Cəmiyyətinin üzvü seçilmişdir. Azərbaycanlı oğullar Fransada, Almaniyada, Vyana, Rusiyada ali təhsil alırlar. Ancaq hamı bunu edə bilmir. Həmin vaxta qədər müsəlmanların haqqında geridə qalmış kimi rəydə olan Qafqaz canişini bir xeyli düşündükdən sonra deyir:

"Siz ayrıca seminariya istəyirsiniz. Layihədə də göstərirsiniz ki, məktəb ya Tiflisdə, ya da azərbaycanlıların yaşadığı bir xristian şəhərində açılış. Burası bir az çətinlik tələb edir. Bunun üçün yaşayış yeri, təhsil üçün bina, müxtəlif ləvazimatlar lazımdır. Bilirsiniz ki, indi ölkə müharibə içindədir, xərc məsələsi də bir yandan. Zənnimcə, məktəbin gürcü və ermənilər kimi həlləlik Qori şəhərində açılmasına etiraz etməsəniz".

Bununla da məsələ həll olunur. Canişin vərəqi əlinə götürüb yazdığı bir bərkənd oxumağa başlayır: "Ölkənin azərbaycanlı əhalisi üçün Zaqafqaziya Müəllimlər Seminariyası yanında təcrübə məqsədilə üç il müddətinə müstəqil Azərbaycan şöbəsi açılış. Təcrübə yaxşı nəticə verərsə, üç ildən sonra həmin şöbəni azərbaycanlılar üçün müstəqil seminariyaya çevirib, Qoridən Azərbaycanın mərkəzinə köçürülsün".

Seminariyanın ilk qaranquşları

Beləliklə, azərbaycanlı maarifçilərin çoxdankı arzu və istəyi yerinə yetir... 145 il öncə 1879-cu il sentyabrın 23-də Qori Müəllimlər Seminariyasının Azərbaycan şöbəsi açılır...

Amma bu dəfə də şöbəyə müraciət edənlərin azlığı problem kimi qarşıya çıxır. Əgər lazım olan qədər uşaq yığılmasa, onun bağlanması təhlükəsi yaranır. Buna görə də şöbənin ilk inspektoru Şamaxıda anadan olan milliyətçə rus Aleksey Osipoviç Çernyayevski (hazırda Qobustan şəhəri I sayılı orta məktəbi bu görkəmli ziyalının adını daşıyır) ölkəni diyar-diyar gəzərək seminariyada oxumaq üçün tələbələr toplamağa başlayır. Azərbaycana ürkədən bağlı olan, xalqımızın maariflənməsi üçün öləndən gələndən hər şeyi edən Çernyayevski Naxçıvanda, İrəvanda, Gəncədə, Şuşada, Şökədə, Şamaxıda, Bakıda, Qubada olur, yerlərdə camaatı razı salmağa çalışır ki, öz uşaqlarını seminariyada oxutmağa razı olsunlar...

Azərbaycanda doğulub onu doğma vətəni sayan, xalqımızın adət-ənənəsini, məişətini, dil və ədəbiyyatını dərinliklərinə qədər bilən Çernyayevskinin maarifçi obğırını "Dəli Kür" filmində də xalqımıza doğmadır. 14 ildən artıq Qori Seminariyasının Azərbaycan şöbəsinin inspektoru vəzifəsində çalışmış Çernyayevski azərbaycanlı tələbələrin dərslər problemini aradan qaldırmaq üçün "Vətən dili" adlı dərslək də hazırlayıb.

Firudin bəy Köçərli, Səfərlə bəy Vəlibəyov, Teymur bəy Bayrambəyov, Rəşid bəy Əfəndiyev, İsmayılğa Vəkilov, Məmmədəğa Şixlinski seminariyanın ilk tələbələri kimi tarixdə öz qoyurlar. Qoridə yandırılan maarifçilik məşəlinin işığı sonradan yüzlərlə tələbə yığır və onların arasında Nəriman Nərimanov, Süleyman Sani Axundov, Üzeyir bəy Hacıbəyli, Müslüm Maqomayev... də olur...

Qori Müəllimlər Seminariyasının Azərbaycan şöbəsinə ilk dəfə 32 nəfər qəbul edilib. Bunlardan 24 nəfəri Çernyayevski tərəfindən yerlərdən seçilərək seminariyaya dəvət olunur, qalanları isə öz arzuları ilə gəlirlər. Ümumiyyətlə, 40 illik fəaliyyəti dövründə Qori Seminariyası 300-ə yaxın gələcəyini müəllimini yetişdirir.

Qazaxda yazılan səhifə

Uzun illər Azərbaycan ziyalıların məqsədi Qori Seminariyasının Azərbaycan şöbəsinin ölkəmizə köçürülməsi olub, amma bu istək hər çətinliklərdə rədd edilir. 1918-ci ildə Azərbaycanın müstəqillik qazan-

ması ilə bu problem də öz həllini tapır. Çar rejiminin dağılmasından adət-ənənəsini, məişətini, dil və ədəbiyyatını dərinliklərinə qədər bilən Çernyayevskinin maarifçi obğırını "Dəli Kür" filmində də xalqımıza doğmadır. 14 ildən artıq Qori Seminariyasının Azərbaycan şöbəsinin inspektoru vəzifəsində çalışmış Çernyayevski azərbaycanlı tələbələrin dərslər problemini aradan qaldırmaq üçün "Vətən dili" adlı dərslək də hazırlayıb.

Həmin vaxt Məşədi İbrahim adlı xeyriyyəçi Qazaxın mərkəzində yerləşən 17 otaqlı mülkünü Firudin bəy Köçərliyə hədiyyə edərək bildirdi ki, bu binada seminariya fəaliyyət göstərə bilər. Özü isə ömrünün sonuna qədər Qazax mahalının Kosalar kəndindəki beşotaqlı evində yaşayıb. Azərbaycanın milli təhsil sisteminin başlanğıc nöqtəsi olan seminariyanın açılışı 1918-ci il noyabrın 10-da baş tutur. 1920-ci ildə Qazax seminariyasının yanında qızlar üçün şöbə də açılır. Azərbaycanda sovet hakimiyyəti qurulduqdan sonra seminariya işini davam etdirir, 1925-1959-cu illər ərzində Qazax Pedaqoji Texnikumu adı ilə fəaliyyət göstərir.

Tədqiqatçılar məlumat verir ki, 1918-1935-ci illərdə qədar seminariyanın 12 buraxılışı olub, buranı 658 müəllim bitirib. Onlardan 582-si oğlan, 66 nəfəri isə qız olub. 1935-ci ilə kimi məktəbdə 21 müəllim işləyib. Bu müəllimlərdən 16 nəfəri ali, 5 nəfəri isə orta təhsilli olub. Qazax Müəllimlər Seminariyası 40 illik fəaliyyəti dövründə 3 mindən çox müəllim hazırlayıb.

Qazax Müəllimlər Seminariyası Azərbaycan milli təhsilini inkişafında böyük rol oynayaraq Qori

Müəllimlər Seminariyasının ənənəsini şəərəflə davam etdirib, xeyli sayda dəyərli ziyalı yetişdirib. Səməd Vurğun, Mehdi Hüseyn, Osman Sarıvöllü, İsmayıl Şıxlı, İlyas Əfəndiyev Qazax Müəllimlər Seminariyasının şöhrətli və xalqımızın taleyində özünəməxsus iz qoyan ziyalılarından sadəcə bir nümunədir...

1999-cu ildə Ümummilli Lider Heydər Əliyev Qazax Müəllimlər Seminariyasının 80 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında göstəriş verib və bu məqsədlə təşkil olunmuş ümumrespublika elmi-praktiki konfransının iştirakçılarına təbrik məktubu ünvanlayıb.

Prezident İlham Əliyev 2018-ci il noyabrın 3-də Qazax Müəllimlər Seminariyasının 100, 2013-cü il fevralın 14-də isə Firudin bəy Köçərlinin 150 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında sərəncamlar imzalayıb.

Yeni nəfəs

1958-ci ildə fəaliyyəti dayandıraraq qapıları məzunların üzünə bağlanan, sinif otaqları qaranlığa qorq olan Qazax Müəllimlər Seminariyasına düz 64 ildən sonra - 2022-ci ildə ADA Universiteti tərəfindən yenidən əbədi həyat verilir.

Universitet Qazax Müəllimlər Seminariyasının tarixi binasının və onun maarifçi missiyasının bərpası təşəbbüsü ilə çıxış edir. Belə ki, 2021-ci ilin oktyabrında başlanılan bərpa işlərinə ADA Universiteti Fondu və onun tərəfdarları Heydər Əliyev Fondu, "NEQSOL Holding", Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyi (İşgötürənlər) Təşkilat-

ları Milli Konfederasiyası, "PMD Group" və Amerika Azərbaycan Cəmiyyəti cəlb olunub.

Qazax Müəllimlər Seminariyasının tarixi binasında 2022-ci ilin oktyabrından ADA Universiteti Qazax Mərkəzi fəaliyyət göstərir.

2022-2023-cü tədris ilindən mərkəzdə təhsillə bağlı iki magistr proqramı həyata keçirilib. Təhsil üzrə menecment, təlim və tədrisin təşkili metodikası üzrə proqramlarda 33 tələbə magistr dərəcəsi almaq üçün tədrisə cəlb olunub və birinci kursu bitirib.

Bu ildən dövlət idarəetməsi üzrə magistr proqramı da tədris ediləcək. ADA Qazax Mərkəzində təlim-tədris Azərbaycan dilində keçirilir. Qeyd edək ki, 2023-cü il avqustun 7-də Prezident İlham Əliyev Qazax Müəllimlər Seminariyası ADA Universiteti Qazax Mərkəzində yaradılan şəraitlə tanış olub.

"Bir müəllimin manifesti"

ADA Universiteti tərəfindən 2022-ci ildən etibarən müəllimlər üçün "Bir müəllimin manifesti" birillik üçmöhəlləli ixtisasartırma proqramı həyata keçirilir. Proqram çərçivəsində bölgələrdən mütəxəssis yolu ilə seçilmiş müəllim və direktorlar birinci mərhələdə Qazax Mərkəzində, ikinci mərhələdə ADA Universitetində, üçüncü mərhələdə isə ADA Vəşinqton Mərkəzində tədrisə cəlb olunurlar. Bu proqram vasitəsilə 2022-ci ildə 38, 2023-cü ildə isə 20 müəllim və məktəb direktoru ixtisasartırmaya cəlb edilib. Proqramın ilk 38 iştirakçısı arasında 4 nəfər seçilərək ADA Universitetinin Qazax Mərkəzində əməkdaş olaraq fəaliyyətə başlayıb. Bu proqramın əsas məqsədi seçilmiş təhsil işçilərini gücləndirilmiş ingilis dili dərslərinə cəlb etmək, inkişaf etmiş ölkələrin təhsil sistemi ilə yaxından tanış olmaq məqsədilə Amerika məktəbləri ilə özəni təcrübə əlaqəsi yaratmaqdır.

Qazax Müəllimlər Seminariyasının varisi olan ADA Qazax Mərkəzi əsl vətəndaşlıq dəyərlərinə malik pedaqoqların yetişdirilməsi ənənəsini bərpa edir və onları global tədris təcrübəsi ilə gücləndirməklə regional müəllimin potensialını yüksəldir.

Tarixi missiya yerinə yetirən ADA Qazax Mərkəzi qarşısına qoyduğu məqsədləri bu cür sıralayır: müəllimləri bilik və bacarıqlarla gücləndirməklə regionlarda təhsillə mükəmməlliyə nail olmaq. Müəllimlik səviyyəsini yüksəltmək, qabaqcıl təcrübəni bölüşmək və həmkarlarına də məktəblərdə, universitetlərdə qarşılıqlı olaraq hər hansı çətinliklərin öhdəsindən gəlməyə kömək etməklə müəllimlərin peşəsinə tökməyə çalışmaq. Şagirdlərinin və məktəblərinin uğurunu təmin etmək üçün səhnbilik və məsuliyyət daşıyacaq yeni nəsil müəllimlər şəbəkəsinin yaradılması və bunun üçün ən yaxşı mükəmməllik modellərinin yaradılması.

ADA Qazax Mərkəzindən indiyədək 114 tələbə məzun olub. Hazırda burada 200-ə yaxın tələbə təhsil alır.

Qori Müəllimlər Seminariyasının bir əsrdən çox yaşlı olan tarixi yolu keçməklə yanaşı, xalqımızın qəlbinə saçıdığı ziyası heç zaman sönmədi. Maarifimizin, mədəniyyətimizin inkişafında, anadilli məktəblərin yaradılmasında, anadilində dərslərlərin hazırlanmasında Qori Seminariyasının yetişdirdiyi müəllimlərin müstəsna xidmətləri oldu və onların xələfləri də bu işıqlı yola inamla irəlilədilər...

Düz 145 il əvvəl Qoridə yandırılan maarif məşəlini bu gün də qoruyanlar, onu sönməyə qoymayanlar var. Buna görə də həmin məşəlin ziyası sonsuzadək Azərbaycana nur saçmaqda davam edəcək.

Yasəmən MUSAYEVA,
"Azərbaycan"

İtki və Zərərə cavab verən Fond Bakıda tarixi nailiyyət əldə edib

Bakı görüşü COP29 sədrliyinin tərəflərə ilk məktubunda qeyd olunan əsas məqsədlərindən birinə doğru atılan əhəmiyyətli addımdır

İtki və Zərərə cavab verən Fondun İdarə Heyətinin Azərbaycanın COP29 sədrliyinin evsahibliyi ilə Bakıda keçirilən üçüncü iclasında fondun tam fəaliyyətə başlaması ilə bağlı mühüm qərarlar qəbul edilmişdir.

Belo ki, bu qərarlar COP27-də Fondun yaradılmasından və onun COP28-də fəaliyyətə başlamasına dair qərardan bəri uzun müddət davam edən diplomatik danışıqlardan sonra fondun 2025-ci ildə ilk dəfə maliyyə vəsaiti ayırması üçün zəmin yaradır.

AZƏRTAC xəbər verir ki, COP29 sədrliyi Bakıda keçiriləcək COP29 sammiti çərçivəsində fonda artıq təxminən 800 milyon dollar məbləğində vəsait vəd vermiş ölkələrlə bu vədlərin xüsusilə ehtiyacı olan icmalara ödənilməsi üçün hazır maddi maliyyəyə çevrilməsi istiqamətində işləyəcək. Sədr-

lik, həmçinin əlavə töhfələr verilməsi üçün də çağırışlar edəcək. Bakı görüşü COP29 sədrliyinin iyul ayında tərəflərə ilk məktubunda qeyd olunduğu kimi, builki qlobal iqlim pro-

rektoru seçilib. Bununla yanaşı, idarə heyəti Dünya Bankının fonda evsahibliyi sazişini və qəyümlüq razılaşmalarını təsdiqləyib.

Fondun Bakı iclasında itki və zərər sahəsində maliyyə mexanizmləri üzrə illik yüksək səviyyəli dialoqun COP29 çərçivəsində Bakıda keçiriləcək dünya liderlərinin sammiti zamanı başlatılmasına dair qərar qəbul olunub.

COP29-un müəyyən edilmiş Prezidenti Muxtar Babayev bildirib: "Bakıda bu uğur iqlim dəyişmələri ilə bağlı fəaliyyətin təmin edilməsində həlledici addımdır. Bu, həqiqətən də tarixi bir gündür, iqlim dəyişmələrinə xüsusilə həssas olanların ehtiyaclarının qarşılınması üçün illərdir hazırlanan və xüsusilə qətiyyət tələb edən bir nailiyyətdir. COP29 sədrliyi fonda əlavə töhfələr verilməsi, bugünkü tarixi nailiyyətin davam etdirilməsi üçün itki və zərər sahəsinə böyük diqqət ayrılacaq".

"COP29 uğurlu nəticələrin əldə edilməsi üçün bir sıra təşəbbüslərə təkan verəcək"

"Paris İqlim Sazişi qlobal istiləşməni 1,5°C-yə qədər məhdudlaşdırmağı əsas hədəf olaraq müəyyən edib. Həmin hədəfi özləndirən səviyyədə saxlamaq çox mühüm və vacib məsələdir. Bunun üçün bir sıra müvafiq addımlar atılmalıdır. Məsələn burasında ki, qlobal temperatur artımlarına qarşı bütün dövlətlər tərəfindən genişmiqyaslı və çoxistiqamətli tədbirlər görülür. Tədbirlərin görülməsi, yeni strategiyalar hazırlamaq və planlar quraraq onları həyata keçirmək çox böyük vəsait tələb edir. Bu monada inkişaf etmiş ölkələr, xüsusilə ABŞ, Yaponiya və s. bu məqsədlərə çatmaq üçün daha çox imkanlara malikdirlər".

Bu barədə AZƏRTAC-a müsahibəsində Xəzər Universitetinin Coğrafiya və ətraf mühit departamentinin müdiri, ətraf mühit məsələləri üzrə ekspert Rövşən Abbasov deyib.

Karbon emissiyalarını azaltmaq üçün önəmli enerji alternativ enerjiyə keçid önəmli olduğunu bildiren ekspert daha sonra deyib: "Bu, o deməkdir ki, hər bir ölkə öz ərazisində Günəş, külək və digər alternativ enerji mənbələri istehsalına başlamalıdır və onların stansiyaları qurulmalıdır. Yaxud önəmli avtomobillərdən elektrik avtomobillərinə keçid etmək lazımdır. Həmçinin binaların istilik izolyasiya gücləndirilməsi, binalarda artıq enerji itkilərinin qarşısını almaq, istehsalatda, xüsusilə kənd tə-

sərrüfatı məhsullarının və sənaye istehsalında yeni texnologiyalar tətbiq edilməlidir ki, atmosfərə atılan karbon emissiyalarının artımına səbəb olmasın. Metan qazının əsas mənbəyi sayılan kənd təsərrüfatında onu azaldılmasına nail olmaq çox çətindir. Ona görə də həmin tədbirlərin görülməsi üçün COP29 tədbiri maliyyə mənbələrinin axtarışı ilə yadda qalacaq".

"İqlim dəyişikliyi insanın həyatına, qida və ərzaq növlərinə mənfi təsirləri, "yaşıl enerji"yə keçidə bağlı yeni yanaşma və texnologiyalar, qlobal bərpə olunan enerji və enerji səmərəliliyi məsələləri bu ilin noyabrında ölkəmizdə keçiriləcək BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər

Konfransının 29-cu sessiyasının əsas müzakirə mövzularından olacaq. Bu sahədə səmərəli və uğurlu nəticələrin əldə edilməsi üçün həmin tədbir bir sıra təşəbbüslərə başlanacaq gözlənilir. Azərbaycan bu sahədə çox maraqlı təklif irəli sürüb. Onlardan biri neft istehsal edən ölkələrin öz büdcələrindən "yaşıl maliyyə" fondu formalaşdırmasıdır ki, həmin fond inkişaf etməkdə olan ölkələrə kömək etsin. Bunun nəticəsində həmin ölkələr bu sahədə müəyyən işlər görmək üçün vəsait əldə etsinlər. Yaxşı olar ki, bu cür təşəbbüslər daha çox varlı ölkələrdən gəlsin. Lakin buna baxmayaraq, həmin təşəbbüs alqışlanmalıdır", - deyərək fikrini yekunlaşdırıb.

"Baku Steel Art 2024" mədəniyyətlər və üslublar arasında dialoq üçün platforma olacaq

BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası - COP29 ərəfəsində "Baku Steel Company" QSC (BSC) və "QGallery" birlikdə təşkil etdikləri "Baku Steel Art 2024" adlı beynəlxalq metal simpoziumunun açılış mərasimi olub.

"QGallery"dən AZƏRTAC-a bildirilib ki, sentyabrın 20-də simpozium iştirakçılarının çalışdığı əraziyə mediatur baş tutub. Mediatur zamanı 7 ölkədən gələn 12 simpozium iştirakçısı öz heyratəmiz əsərlərini nümayiş etdirməklə yanaşı, təcrübələrini bölüşüb, fikir mübadiləsi aparıb, bir-biriləri yeni bədii axtarışlara ruhlandırdıqlarını media nümayəndələri ilə paylaşdı.

Simpoziumun təşkilində məqsəd incəsənət və metallurgiyanın ekoloji dəyişikliklər və davamlı inkişafın katalizatoru kimi çıxış edə biləcəyini nümayiş etdirməkdir. Bu beynəlxalq layihə qlobal ekoloji çağırışlara kontekstində incəsənət və sənayenin qarşılıqlı əlaqəsinə yeni baxış təklif edir. İki həftə davam edəcək sözügedən unikal tədbir, dünyanın

hər yerindən yaradıcılığında bu materialın lütfünü və gücünü təcəssüm etdirən sənətkarların və rəssamların əlamətdar toplanması olacaqdır.

"Baku Steel Art 2024" mədəniyyətlər və üslublar arasında dialoq üçün platforma olacaq, metallə işləmə sənətində yaradıcılıq və müasir yaşayış üçün üföqlər açacaq. Bu, hər bir metal elementinin və parçalarının insan təxəyyülünün sonsuz imkanlarından danışacağı ekspressiv incəsənətin parlaq dünyasına qorq olmaq şansıdır.

Metallurgiya məhsullarının yaradılması prosesini müşahidə edərək, qaynaq zamanı yanmış-sönən hər bir qığılcımda gizlənən sirri hiss edirik. Metal ustaları kimyaçılar kimi, onlar soyuq xammal canlandırır, bununla da, təəccüb-

ləndirə və hətta ruha toxuna bilən obyektlərə çevirirlər. Məhz bu sənətkarlıq və texnologiyaların tandemi birlikdə sənət üçün yeni məkan yaradır, burada polad elementlər təkə konstruktiv əsas deyil, həm də emosional mesajı daşıyıcısına çevrilir. "Baku Steel Art" rəssamları təkə metalın istifadə etməyə başladılar, ondan hekayələr düzəldəcəklər. Hər bir quraşdırma diqqətli işin nəticəsidir - poladın gücü ilə insan hissələrinin kövrəkliyi arasında analoqdur. Klassik əsərlərdə olduğu kimi, burada gözəllik anlayışının zamana tab gətirə bilən, insan qavrayış və hey-

Steel Art" kimi canlı mədəniyyət platformasının mövcudluğu beynəlxalq əlaqələri gücləndirəcək və yeni nəsillə rəssamları incəsənət və sənaye arasında harmoniyamı təəsüm etdirən əsərlər yaratmağa ruhlandıracaq.

"Baku Steel Art 2024" sərgisinin təşkilatçıları Azərbaycanda polad istehsalı üzrə Avropa və Amerika Çərçivə sertifikatlarını alan ilk metallurgiya şirkəti və qısa müddət ərzində Qafqazın ən böyük metallurgiya müəssisəsinə çevrilən "Baku Steel Company" QSC, eləcə də paytaxtın aparıcı sənaye mərkəzlərindən biri, xarici həmkarları ilə daimi əlaqələr quran Bakıdakı ilk özəl qalereya - "QGallery" bədii qalereyasıdır.

"Baku Steel Art 2024" sərgisində 7 ölkədən (Azərbaycan, Gürcüstan, Türkiyə, Rumıniya, İsrail, Bolqarıstan, Hindistan) rəssamlar iştirak edir. Simpozium sentyabrın 30-dək davam edəcək.

Coğrafiya İnstitutunda COP29-a həsr edilən beynəlxalq elmi-praktik konfrans keçiriləcək

Azərbaycanın BMT-nin İqlim Dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasına (COP29) evsahibliyi etməsi ilə əlaqədar oktyabrın 29-da Elm və Təhsil Nazirliyinin akademik Həsən Əliyev adına Coğrafiya İnstitutunda "Coğrafiyanın müasir problemləri: elm və təhsilin inteqrasiyası" mövzusunda III beynəlxalq elmi-praktik konfrans keçiriləcək.

İnstitutdan AZƏRTAC-a bildirilib ki, konfransda "Landsaftlardan istifadənin müasir vəziyyəti", "İqlim və su ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi, istifadəsi və qorunması problemləri", "Torpaqlardan səmərəli istifadə edilməsi və on-

ların ekoloji problemləri", "Azərbaycanın davamlı inkişafının ekocoğrafi əsasları, torpaq-bitki örtüyünün mühafizəsi", "İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə sosial-iqtisadi problemlərə gənc tədqiqatçıların baxışı", "Regionların sosial-iqtisadi inkişafı, "yaşıl enerji" potensialı və perspektiv istiqamətləri", "Demografik inkişafın regional xüsusiyyətləri, şəhər və kənd məskunlaşmasının perspektivləri", "Davamlı inkişafın təmin olunmasında turizm və rekreasiya potensialının qiymətləndirilməsi", "Regionların təbii ehtiyat potensialından istifadə problemləri və onların həlli yolları", "Regionların inkişafının ali və orta məktəblərdə tədrisinin müasir problemləri" mövzuları müzakirə olunacaq.

Konfransa materiallar oktyabrın 21-dək qəbul ediləcək.

Ümumrespublika Təmizlik Marafonu çərçivəsində 110 tondan çox tullantı toplanıb

Sentyabrın 21-də Ümumrespublika Təmizlik Marafonu çərçivəsində Xəzər dənizinin Novxanı sahilində təmizlik aksiyası keçirilib. AZƏRTAC xəbər verir ki, "Xəzəri qoruyaq" deyəti altında mövsümün sonuncu kütləvi təmizlik aksiyasında Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin rəsmiləri, müxtəlif dövlət və özəl qurumların, təşkilatların nümayəndələri iştirak ediblər.

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin şöbə müdiri Səyyarə Məmmədova mövsümün sonuncu kütləvi təmizlik aksiyasında yüzlərlə vətəndaşın iştirak etdiyini diqqətə çatdırıb: "Aksiyada dövlət və özəl qurumlar, gənclər təşkilatları, ictimaiyyət nümayəndələri təmsil

olundular. Ən çox da məktəblilər, tələbələr aktiv iştirakı ilə seçildilər. Sevincidir ki, gənclər ətraf mühitin mühafizəsinə çox məsuliyyətlə yanaşırlar və demək olar ki, onlar il boyu müxtəlif ekoloji aksiyalarda fəal iştirak edirlər.

Ümumiyyətlə, təmizlik aksiyalarına maydan etibarən başlanılıb,

məşə ərazilərini, dəniz və çay sahillərini, magistral yolların kənarlarını, demək olar ki, vətəndaşların üzdükləri bütün ictimai yerləri, istirahət etdikləri və sonradan çirkləndirdikləri əraziləri əhatə edib. Bu cür aksiyaların məqsədi vətəndaşların tullantıların düzgün idarə edilməsinə səsələməkdir. Biz dəniz kəna-

rında, məşə ərazisində istirahətdən zövq alırıq, amma sonradan onu tullantılarla baş-başa buraxaraq tərki edirik. Vətəndaşlarımıza çağırış edərək bildirmək istəyirik ki, məsuliyyəti dərk etməli, təbiətin qorunması, mühafizə olunması üçün ölimizdən gələn kiçik köməyi belə ösirgəməməliyik".

Səyyarə Məmmədova bu il keçirilən təmizlik aksiyaları müddətində təbiət ərazilərindən 110 tondan çox tullantının toplandığını da diqqətə çatdırıb.

Aksiya iştirakçısı, Avropa Azərbaycan məktəbinin 10-cu sinif şagirdi Aylın Abdullazadə dənizi sevdini və yay aylarında tez-tez

sahildə istirahət etdiyini deyib. "Dəniz mövsümünün bitməsindən sonra gördüyümüz mənzərə heç də xoş deyil. Vətəndaşlar dənizə, istirahət etdikləri təbiət ərazilərinə qarşı bu qədər laqəyd olmalı, daha dostyana münasibət bəsləməlidirlər. Yay aylarında doğmalarımız, dostlarımızla tez-tez Xəzərin sahilin-

də dincəliyem. Biz istirahət zamanı yaranan tullantıları özümüzə geri aparır və ayrılmış poliqonlara atırıq. Hər birimiz öz hərəkətimizlə az yaşlılara örnək olmalı onlara təbiətə qarşı daha həssas olmağı, onu sevməyi, çirkləndirməməyi öyrətməliyik", - deyərək aksiyaya iştirakçısı fikirlərinə yekun vurub.

İQTİSADİYYAT

SOCAR ilə "MOL Hungarian Oil and Gas" şirkəti arasında "Şamaxı-Qobustan sahəsi üzrə kəşfiyyat, işlənmə və hasilat haqqında" Anlaşma Memorandumu imzalanıb

"Əsrin müqaviləsi"nin imzalanmasının 30-cu ildönümü münasibəti ilə təşkil olunan tədbir çərçivəsində SOCAR-ın prezidenti Rövşən Nəcəf "MOL Hungarian Oil and Gas" şirkətinin sədri və baş icraçı direktoru Zsolt Hernadi ilə görüşüb.

SOCAR-ın bu barədə yaydığı məlumatda bildirilir ki, tərəflər arasında "Şamaxı-Qobustan sahəsi üzrə kəşfiyyat, işlənmə və hasilat haqqında" Anlaşma Memorandumu imzalanıb. Anlaşma memorandumuna əsasən, tərəflər Azərbaycanın karbohidrogen hasilatının daha da artırılması istiqamətində əməkdaşlıq edəcəklər.

İxracın çeşidi artır, coğrafiyası genişlənir

Ölkələrin inkişafını əks etdirən bir neçə göstərici var və onlardan biri də xarici ticarətdə müsbət saldonun olmasıdır. Xarici ticarətdə müsbət saldo o deməkdir ki, həmin ölkədə ixracçılıq məhsul istehsalının dinamikası yüksəkdir və o, aldığından çox satır. Daha çox məhsul satmaq isə daha yüksək gəlir əldə etmək deməkdir.

Azərbaycanın ixracında neft və qaz məhsulları üstünlük təşkil etsə də, son dövrlər qeyri-neft məhsullarının xarici bazarlara çıxarılmasında dinamik artım qeydə alınır. Xüsusilə sənaye zonalarında istehsal olunan məhsulların ixracı yüksəlib. Bununla yanaşı, ənənəvi kənd təsərrüfatı məhsullarının, o cümlədən meyvə və tərəvəzin xarici bazarda satışı da artıb, özü də təkcə xammal deyil, həm də konservləşdirilmiş şəkildə.

Dövlət Statistika Komitəsinin cari ilin yanvar-iyul ayları üçün xarici ticarətlə bağlı açıqladığı rəqəmlər də bunu təsdiqləyir. Bildirilir ki, hesabat dövründə Azərbaycanca fəaliyyət göstərən hüquqi və fiziki şəxslər dünyanın 169 ölkəsindəki tərəfdaşları ilə ticarət əməliyyatları həyata keçirmişdir. 115 ölkəyə məhsul ixrac, 157-dən də idxal edilmişdir.

Gömrük orqanlarında qeydiyyatı aparılmış, lakin gömrük rəsmiləşdirilməsi tam başa çatdırılmamış ixrac edilən xam neft və təbii qazın statistik qiymətləndirilmiş dəyəri nəzərə alınmaqla cari ilin 7 ayında xarici ticarət dövriyyəsinin dəyəri 26 milyard 239,4 milyon, o cümlədən ixracın dəyəri 15 milyard 446,2 milyon, idxalın dəyəri 10 milyard 793,2 milyon dollar olmuş və nəticədə 4 milyard 653 milyon dollarlıq müsbət ticarət saldosu yaranmışdır.

Ölkəmizin ticarət dövriyyəsi artıqca, ixrac coğrafiyası genişlənir. Hesabat dövründə xarici ticarətdə əsas partnyorlarımız İtaliya, Türkiyə, Rusiya, Çin, İsrail, Almaniya, ABŞ, Hindistan, Çexiya, Avstraliya, Xorvatiya, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Portuqaliya, Yunanistan, Gürcüstan, Bolqarıstan, İran, Rumıniya,

Ukrayna, Tailand, Türkmənistan, Belarus və Koreya olsa da, ümumilikdə 170-ə yaxın ölkədə ticarət tərəfdaşımız var.

Bu ilin 7 ayında idxalda maşınların, mexanizmlərin, elektrotexniki avadanlıq və aparatların, nəqliyyat vasitələrinin, qiymətli və ya azqiymətli daşlar, qiymətli metallar, onlardan hazırlanan məmulatların, mineral məhsulların, kimya sənayesi məhsullarının, azqiymətli metallar və onlardan hazırlanan məmulatların, hazır orzaq məhsulları, içkilər və tütün məmulatlarının, bitki mənşəli məhsulların, plastik kütlə və ondan hazırlanan məmulatların, toxuculuq materialları və məmulatlarının dəyəri üstünlük təşkil etmişdir.

İxracda isə xam neft, təbii qaz və neft-qaz məhsulları ilə yanaşı, meyvə və tərəvəzlərin, plastik kütlə və ondan hazırlanan məmulatların, kimya sənayesi məhsullarının, pambıq lifi və ipliyinin, alüminium və ondan hazırlanan məmulatların, qara metallar və onlardan hazırlanan məmulatların, alkoqollu və alkoqolsuz içkilər,

rin, şəkərin, bitki yağlarının payı üstünlük təşkil etmişdir. İxracın strukturuna diqqət yetirdikdə görürük ki, xarici bazara çıxarılan məhsulların çeşidi əvvəlki illərdən fərqlənir. Yəni əvvəlki illərin statistikasından neft

və kənd təsərrüfatı məhsulları ixracda üstünlük təşkil edirsə, indi onların sırasına qeyri-neft sənaye məhsulları da əlavə olunmuşdur.

"Azərbaycan"

"Avrasiya Nəqliyyat Marşrutu" Beynəlxalq Assosiasiyası təsis olunacaq

Bu yöndə dəmiryolçular artıq müzakirələrə də başlayıblar

Ölkəmiz coğrafi cəhətdən dünyanın iki beynəlxalq nəqliyyat marşrutunun qovuşduğu məkanda yerləşir. Azərbaycan eyni zamanda bu marşrutların fəaliyyət göstərməsi baxımından texniki cəhətdən ən hazırlıq ölkədir.

İndi ölkəmiz Orta dahlizlə yükdaşımaların həcmində artırılması üçün bürokratik çəngəllərin aradan qaldırılması istiqamətində fəal iş aparır. Marşrutun keçdiyi ölkələrin vahid tarifdən istifadə və yüklərin sənədləşdirilməsinin elektron qaydada həyata keçirilməsi üçün ən çox çalışan dövlət də Azərbaycandır. Üstəlik, Azərbaycan bu marşrutun səmərəliliyinin və yükdaşımaların həcmində artırılması üçün keçirilən tədbirlərin əksəriyyətinin təşkilatçısı və ev sahibidir.

Belə tədbirlərdən biri "Avrasiya Nəqliyyat Marşrutu" Beynəlxalq Assosiasiyasının qurulmasına dair dəmiryol administrasiyalarının rəhbərlərinin sentyabrın 19-20-də Bakıda keçirilən məşvərat toplantısı oldu.

Toplantıda "Azərbaycan Dövlət Dəmir Yolları" QSC müxtəlif ölkələrdəki həmkarları ilə çoxtərəfli və ikitərəfli əlaqələrini müzakirə etmişdir. Məqsədi partnyorlarla fikir mübadiləsi apararaq ümumi işin xeyrinə doğru qərarlar qəbul etmək olan ADDY Türkiyə Respublikası Dövlət Dəmir Yollarının "TCDD Taşımacılıq" şirkəti ilə iki ölkənin dəmir yolu sahəsində əməkdaşlığın əsas istiqamətləri və inkişaf perspektivlərini müzakirə etmiş, Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu xəttinin modernləşdirilməsindən sonra Orta dahliz üzrə yükdaşımaların artırılması imkanları barədə fikir mübadiləsi aparmışdır. Qeyd olunmuşdur ki, Azərbaycan və Türkiyə yüklərinin şərqdən qərbə, eləcə də əks istiqamətdə daşınmasında olduqca böyük rol oynayır və Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu xətti ilə Orta dahliz üzrə yükdaşımaların həcmində artırılması üçün ortaq addımlar atılır.

"Azərbaycan Dəmir Yolları" QSC ilə "Qırğızistan Dəmir Yolları" Milli Şirkəti Dövlət Müəssisəsinin nümayəndə heyətləri arasında keçirilən görüşdə isə iki ölkə

kə arasında dəmir yolu sahəsində əməkdaşlığın inkişaf perspektivləri, ortaq marağda dahlizlərin inkişafı üzrə birgə fəaliyyət istiqamətləri haqqında geniş müzakirə aparılmışdır. Qırğızıstanlı dəmiryolçular Çindən, Qırğızıstan üzərindən daha çox yükün daşınması üçün potensialın böyük olduğunu, yaxın gələcəkdə tamamlanacaq Özbəkistan-Qırğızıstan-Çin dəmir yolu xəttinin Avrasiya Nəqliyyat Marşrutunun imkanlarını genişləndirəcəyini nəzərə çatdırmışlar. Tacikistanlı dəmir yolu sahəsində əməkdaşlığın əsas istiqamətləri və inkişaf perspektivləri, xüsusilə Tacikistanın Orta dahliz üzərindən Avropa bazarlarına çıxış imkanları müzakirə edilmişdir. Qeyd olunmuşdur ki, Çin-Tacikistan avtomobil yolu ilə çatdırılan yüklərin Tacikistandan Avrasiya Nəqliyyat Marşrutu üzrə dəmir yolu vasitəsi ilə qərb istiqamətində daşınması Orta dahlizlərin şəxələndirilməsi üçün mühüm imkanlar yaradır. "Azərbaycan Dəmir Yolları" QSC-nin "China Railway Container Transport Corp. Ltd." (CRCT - Çin Dəmir Yolu Konteyner Daşımaları Korporasiyası) şirkətinin nümayəndə heyəti ilə keçirdiyi görüşdə isə gələcək əməkdaşlıq məsələləri müzakirə olunmuşdur. Görüşdə Azərbaycan və Çin Xalq Respublikası arasında dəmir yolu və logistika sahəsində əməkdaşlığın genişləndirilməsi, o cümlədən Orta dahliz vasitəsilə yükdaşımaların artırılması imkanından danışılmışdır. Tərəflər CRCT-nin Azərbaycan, Qazaxıstan və Gürcüstan dəmir yollarının "Middle Corridor Multimodal Ltd." birgə müəssisəsinə qoşulması barədə fikir mübadiləsi aparmışlar. Görüşdə Orta dahlizlərin inkişafı istiqamətində son dövrlərdə edilən işlər nəticəsində Çindən konteyner blok qatarların hərəkətinin bərpası və 2024-cü ilin əvvəlində Çin limanlarından Azərbaycana 212 konteyner blok-qatarın göndərildiyi də qeyd olunmuşdur. Konteynerlərin Bakı limanına çatdırılması müddətinin 8-10,

görüldükcə Çindən konteyner blok qatarların hərəkətinin bərpası və 2024-cü ilin əvvəlində Çin limanlarından Azərbaycana 212 konteyner blok-qatarın göndərildiyi də qeyd olunmuşdur. Konteynerlərin Bakı limanına çatdırılması müddətinin 8-10,

görüldükcə Çindən konteyner blok qatarların hərəkətinin bərpası və 2024-cü ilin əvvəlində Çin limanlarından Azərbaycana 212 konteyner blok-qatarın göndərildiyi də qeyd olunmuşdur. Konteynerlərin Bakı limanına çatdırılması müddətinin 8-10,

görüldükcə Çindən konteyner blok qatarların hərəkətinin bərpası və 2024-cü ilin əvvəlində Çin limanlarından Azərbaycana 212 konteyner blok-qatarın göndərildiyi də qeyd olunmuşdur. Konteynerlərin Bakı limanına çatdırılması müddətinin 8-10,

görüldükcə Çindən konteyner blok qatarların hərəkətinin bərpası və 2024-cü ilin əvvəlində Çin limanlarından Azərbaycana 212 konteyner blok-qatarın göndərildiyi də qeyd olunmuşdur. Konteynerlərin Bakı limanına çatdırılması müddətinin 8-10,

Rüstəm KAMAL, "Azərbaycan"

8 ayda 8,7 milyard manatlıq kənd təsərrüfatı məhsulları istehsal edilib

İqtisadiyyatın qeyri-neft sektorunda sanballı çəkiyə malik kənd təsərrüfatı dinamik inkişaf edir. Səbəbi çoxdur - dövlət dəstəyindən və məhsuldar toxumdan tutmuş mal-qaranın cins tərkibinin yaxşılaşdırılmasına və müasir texnoloji avadanlıqlardan istifadəyə.

Faktlara müraciət edək: Dövlət Statistika Komitəsinin verən məlumatına görə, cari ilin yanvar-avqust ayları

üzrə istehsal olunan kənd təsərrüfatı məhsullarının faktiki qiymətlərlə ümumi dəyəri 8 milyard 723,3 milyon ma-

nat təşkil edib. Bu göstəricinin 4 milyard 195 milyon manatı heyvandarlıq, 4 milyard 528,3 milyon manatı isə bitkiçilik məhsullarına gəlmişdir. Həmin dövrdə kənd təsərrüfatının istehsalı əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 0,8, o cümlədən heyvandarlıq məhsulları üzrə

1,3, bitkiçilik məhsulları üzrə 0,3 faiz artıb.

Heyvandarlıq üzrə açıqlanan rəqəmlərə görə, bu ilin 7 ayı ərzində ölkə üzrə quş əti də daxil olmaqla diri çəkiddə 379,2 min ton ət, 1 milyon 489,2 min ton süd, 14,5 min ton yun və 239,4 ton barama istehsal olunub. Ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə ət (1 faiz), süd (0,5 faiz) və yumurta (6,2 faiz) istehsalında artım olub. Bitkiçilik məhsullarına gəlincə, sentyabr ayının 1-nə kimi tarlalardan qarğıdalı da daxil olmaqla 3 milyon 26 min ton və ya əvvəlki ilin müvafiq dövrünə nisbətən 0,8 faiz çox donlu və donlu paxlalı bitkilər, 1 milyon 498,2 min ton (0,8 faiz çox) tərəvəz, 799,2 min ton (8 faiz az) kartof, 503,4 min ton (1,7 faiz çox) meyvə və giləmeyvə, 482,3 min ton (11,9

faiz çox) bostan məhsulları, 66,8 min ton (9,2 faiz az) üzüm, 25,8 min ton (14,9 faiz çox) günəbaxan, 24,5 min ton (2,7 dəfə çox) şəkər çuğunduru, 3,3 min ton (56,6 faiz çox) tütün, 901,4 ton (1,8 faiz çox) yaşıl çay yarpağı, 18,6 ton (86,8 faiz az) pambıq yığılmışdır.

Məlumdur ki, 2016-cı ilin dekabrında Prezident İlham Əliyevin müvafiq fərmanı ilə aqrar sektorun inkişafı üçün kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı və emalına dair Strateji Yol Xəritəsi qəbul olunub. Bu sənəd çərçivəsində kiçik və orta sahibkarlıq fəaliyyəti üçün biznes mühitinin və tənzimləyici bazanın yaxşılaşdırılması, xarici bazarlara çıxış imkanlarının artırılması, innovasiyaların təşviqi, rəqabətə davamlı sektorun yaradılması, kənd təsərrüfatı məhsulların istehsalçıla-

rının istehsal vasitələrinə, daxili və xarici bazarlara çıxışının asanlaşdırılması, daxili bazarda idxal əvəzləyən zəruri orzaq məhsullarının istehsalının artırılması, qida təhlükəsizliyinin gücləndirilməsi, kənd yerlərində məşğulluq imkanlarının artırılması və digər istiqamətlər üzrə tədbirlər müəyyənləşdirilib və onlar günü bu gün də icra edilir. Ümumiyyətlə, dövlətin aqrar sektorun inkişafına verdiyi dəstək hələlik arzu olunan nəticəni verməyə də, səmərəsiz də qalır. Hazırda bir neçə strateji məhsuldan savayı, əsas məhsullara olan daxili tələbat yerli istehsal hesabına ödənilir. Paralel olaraq, ixrac edilən kənd təsərrüfatı məhsullarının həcmi və çeşidi də artır.

Züleyxa ƏLİYEVA, "Azərbaycan"

Azərbaycan UNECE-nin Cenevrədə keçirdiyi tədbirə qatılıb

Energetika Nazirliyi yanında Bərpa Olunan Enerji Mənbələri Dövlət Agentliyi İsveçrənin Cenevrə şəhərində BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyası (UNECE) tərəfindən Dayanıqlı Enerji Həftəsi çərçivəsində keçirilən tədbirdə Azərbaycanı təmsil edib.

Tədbirin COP29 və "SPECA Forum 2024"ə doğru: Cənub-Şərqi və Şərqi Avropa, Qafqaz və Mərkəzi Asiya regionunda enerji keçidinin sürətləndirilməsi adlı panelində təqdimatla çıxış edən Bərpa Olunan Enerji Mənbələri Dövlət Agentliyinin Hidrogen və "Yaşıl texnologiyalar" şöbəsinin müdiri Rəna Hübətova enerji keçidi ilə əlaqədar planlar barədə məlumat verib, həmçinin ölkəmizdə istifadə ediləni nəzərdə tutulan "yaşıl texnologiyalar"ın tətbiqi ilə əlaqədar ehtiyac və üstünlüklər barədə danışdı.

Daha sonra Dayanıqlı Enerji Komitəsinin 33-cü iclası çərçivəsində UNECE-nin Dayanıqlı Enerji Komitəsinin seçkisi keçirilib. Seçki nəticəsində Rəna Hübətova komitənin vitse-sədri seçilib.

Seçkidən dərhal sonra "Gələcəyə baxış: Davamlı Enerji Komitəsinin görəcəyi işlər" ilə bağlı sessiya keçirilib. Sessiyada yeni seçilmiş komitənin sədr və sədr müavinləri növbəti dövr üzrə dayanıqlı enerji sahəsində əsas hesab olunan istiqamətlərin inkişafına dair yanaşmalar barədə müzakirələr aparıldı. Adıçəkilən sessiyada Rəna Hübətova UNECE-nin Dayanıqlı Enerji Komitəsinə yeni seçilmiş vitse-sədri olaraq enerji keçidinin sürətləndirilməsi üçün regional əməkdaşlığın vacibliyini vurğulayaraq, "yaşıl enerji" dahlizlər konsepsiyası və həmin konsepsiyanın ayrılmaz hissəsi olan hidrogen enerjisindən danışdı.

RƏQƏMSAL DÜNYA

Kəsildikdə belə çalışan batareya

Çin Elektron Elm və Texnologiya Universitetinin alimləri yeni batareya prototipi hazırlayıblar. Bu litium-kükürd tərkibli batareya kəsildikdə belə çalışır.

lən karbonat əsaslı elektrolitdən istifadə etməyi təklif etmişdilər. Lakin katoddan gələn kükürdün elektrolitdə həll olaraq parçalanmayan çöküntü yaratması hüceyrənin tutumunu azaldı. Bu problemi həll etməyə çalışan universitetin müxtəssisi Liping Uanqın rəhbərlik etdiyi tədqiqat qrupu hüceyrənin doldurulma qabiliyyətinə təsir etmədən kükürdün həllini minimuma endirmək üçün katod və elektrolit arasında başqa bir təbəqə əlavə etməyi təklif edib. Çoxsaylı materiallarla təcrübə

apardıqdan sonra komanda poliakrilik turşunun (PAA) ən yaxşı seçim olduğunu aşkar edib, çünki o, 300 yükləmə-boşaltma dövründən sonra boşalma qabiliyyətini saxlaya bilər.

Tədqiqatçılar daha sonra PAA örtüklü demir sulfid katodu, karbonat elektroliti və qrafit əsaslı anoddan ibarət kiçik və düymə tipli batareya prototipləri hazırlayıblar. Prototiplərin 100 dəfə çox şarj edildikdən sonra kəsildikdə belə kiçik hüceyrəsində heç bir zədələnmənin olmadığını aşkarlanıb. Düymə tipli hüceyrənin isə 300 yükləmə-boşaltma dövründən sonra orijinal tutumunun 72 faizini qoruduğu müəyyən edilib.

Təcili qanı dronlar çatdıracaq

Böyük Britaniyanın "Apian" adlı startapı maraqlı tibbi layihəyə imza atıb. Layihənin həyata keçirilməsində Britaniya Milli Səhiyyə Xidməti və dron istehsalçısı olan "Wing" şirkəti iştirak edib.

İşə salınmış proqram çərçivəsində Londonun iki xəstəxanası arasında təcili qan çatdırılması prosesi dronlar vasitəsilə reallaşdırılıb. Yerüstü nəqliyyat vasitəsilə təcili qan çatdırılması 30 dəqiqə zaman alır, dronlar vasitəsilə bu proses cəmi 2 dəqiqə çəkir. İşə salınmış proqramın müddəti 6 aydır. Proqram çərçivəsində dronlar təcili qana ehtiyacı olan pasiyentlərə lazımı qrupda qanı təcili şəkildə çatdıracaqlar. Müvafiq hava mühitinin idarə olunmasına isə Mülki Aviasiya İdarəsi cavabdeh olacaq.

Hazırda proqramda Londonun yalnız iki xəstəxanası iştirak edir. Yaxın zamanda xəstəxana sayının artırılacağı bildirilir.

Cinayətləri proqnozlaşdırən süni intellekt

Cənubi Koreya Elektron və Telekommunikasiya Tədqiqat İnstitutunun (ETRI) müxtəssisləri cinayətləri öncədən proqnozlaşdırən süni intellekt hazırlayıblar. "Dejaview" adlı sistem real vaxt rejimində CCTV analizi ilə cinayət potensialını əvvəlcədən müəyyən edir və məlumatı səlahiyyətlilərə ötürür.

Geçə saatlarında, xüsusən də sakit ərazilərdə törədilən cinayətlərin təkrarlanması ehtimalı yüksək qiymətləndirilir. "Dejaview" bu hadisələri analiz

edərək cinayətləri aşkar edir. Nəticədə riskli ərazilərdə daha sıx təhlükəsizlik tədbirlərinin alınması təmin edilir. Fərdi yönümlü residiv riskinin təhlilini əsaslanaraq sistem yüksək risk qruplarında olan şəxslərin də hərəkətlərini izləyir. Daha sonra bu insanların hərəkət və davranışları təhlil edilir.

"Dejaview" üç il ərzində müxtəlif hadisələri əks etdirən 32 mindən çox videolardan ibarət baza əsasında hazırlanıb. Aparılan testlərdə sistem 82,8 faiz dəqiqlik dərəcəsi nümayiş etdirib.

Görməni bərpa edən implant

"Tesla" və "X" in sahibi, ABŞ-nin "Neuralink" neyrotexnologiya şirkətinin qurucusu İlon Mask "X" hesabında şirkətin yeni vizual implantın anadangəlmə kor olan insanlara görmə imkanı verəcəyini açıqlayıb. İnnovativ cihaz "Blindsight" adlanır.

Bu cihaz sayəsində hətta hər iki gözünü və görmə sinirini itirmiş insanlar da görmə imkanı əldə edə bilərlər. İ.Mask bildirib ki, görmə qabığına toxunulmaz olması şərti ilə hətta anadangəlmə kor olanlar belə ilk dəfə görmə şansını əldə edə bilərlər. Şirkət sahibinin sözlərinə görə, təsvir keyfiyyəti əvvəlcə zəif olacaq, lakin zaman keçdikcə cihazın işləməsi və ultrabənövşəyi spektrdə görmə biləcək, radar dalğası uzunluqlarını görə biləcək.

görmə kor olanlar belə ilk dəfə görmə şansını əldə edə bilərlər. Şirkət sahibinin sözlərinə görə, təsvir keyfiyyəti əvvəlcə zəif olacaq, lakin zaman keçdikcə cihazın işləməsi və ultrabənövşəyi spektrdə görmə biləcək, radar dalğası uzunluqlarını görə biləcək.

"Vatsap"ın yeni funksiyası

"Vatsap" gündəlik həyatımızda ən çox istifadə etdiyimiz sosial şəbəkə hesab edilir. Sosial platformanın tərtibatçıları müxtəlif funksiyalarla istifadəçilərini sevindirir.

Hazırda "Vatsap" daha bir yeni funksiya üzərində çalışır. Səhəbt messenger daxilindəki statuslarda kontaktların qeyd edilməsi funksiyasından gəlir. Uzun müddətdir digər sosial şəbəkələrdə mövcud olan funksiya "Vatsap"ın Android üçün olan 2.24.20.3 nömrəli beta versiyasında test edilir.

Sözgedən funksiya sayəsində istifadəçilər "@@" işarəsindən istifadə edərək statuslarında kontaktlarını qeyd edə bilərlər. Bunun üçün status paylaşımını etməyə imkan verən sahənin yanındakı "@@" düyməsinə klikləmək lazım gələcək. Statusa qeyd edilmiş kontakt bu barədə bildiriş əldə edəcək və həmin statusu öz kontaktları ilə "Share" düyməsi vasitəsilə bölüşə biləcəklər.

Kosmosda metal hazırlanıb

Astronavtlar uzun müddət 3D printerdən istifadə edərək kosmosda məhsul əldə etmək istəyirdilər. Nəhayət, bu istək reallaşdı, müxtəssislər printer vasitəsilə metal ehtiyat hissələrini istehsal etməyi bacarıblar.

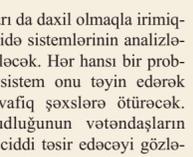
Olduğu çətin olan bu proses Yer-dəkindən tamamilə fərqlənir. Belə ki, planetimizdə örimiş metalın formalaşmasında cazibə qüvvəsi mühüm rol oynasa da, Beynəlxalq Kosmik Stansiyada cazibə qüvvəsi yoxdur. Üstəlik, örimiş metalın kosmik mühitdə necə "davranacağını" proqnozlaşdırmaq isə asan olmayıb. Alimlər bunun üçün müxtəlif üsullar inkişaf etdiriblər. Temperatur 1200 dərəcəyə çatma bilən nazik paslanmayan polad məftül ilk öncə lazerlə ətirilib və daha sonra ondan istənilən formalar yaradılıb.

İlk metal parça ötən ay çap olub. Komandanın məqsədi daha iki hissəni çap edərək onları keyfiyyətə nəzarət üçün Yere göndərməkdir.

Pilotsuz elektromobillərdən istifadə ediləcək

"Oracle" şirkətinin həmtəsisçisi Larri Ellison süni zəka əsaslı global izlənmə sistemi barədə fikirlərini səsləndirib. Onun sözlərinə görə, süni zəka inteqrasiyası izlənmə mövzusunda yeni dövrə qədəm qoyacaq. Bu sistem cəmiyyətdəki vəziyyəti müsbətə doğru dəyişəcək, vətəndaşları daha yaxşı davranışlara sövq edəcək.

L. Ellison bildirdi ki, gələcəkdə süni zəka küçə, qapı zəngi, avtomobil və polis kameraları da daxil olmaqla irimiş video müşahidə sistemlərinin analizində istifadə ediləcək. Hər hansı bir problem yarandıqda sistem onu təyin edərək məlumatları müvafiq şəxslərə ötürəcək. Sistemin mövcudluğunun vətəndaşların özünü nəzarətinə ciddi təsir edəcəyi gözlənilir. Müxtəssis daha bir yenilik barədə məlumat verib. Belə ki, çox yaxın zamanda pilotsuz elektromobillərin cinayətkarların təqib edilməsi mövzusunda önəmli avtomobilləri əvəz edəcəyi bildirilib. Bu, mühafizə orqanlarının təhlükəsizliyini təmin etmək üçün ciddi addım hesab olunur. Bu məqsədlə elektrikli avtomobil sənayesində lider olan şirkətlərlə danışıqlar aparılır.

Ülkər XASPOLADOVA, "Azərbaycan"

OXUCULARIN VƏ MƏTBUATYAYIMI TƏŞKİLATLARININ NƏZƏRİNƏ!

"AZƏRBAYCAN" qəzetinə

2024-cü il üçün abunə yazılış davam edir!

Abunə respublikanın bütün poçt şöbələri tərəfindən aparılır. Eyni zamanda aşağıda göstərilən mətbuatyayımı qurumlarına müraciət edə bilərsiniz:

"Azərpoçt" MMC	(012) 598-49-55, (051) 225-02-13
"Azər mətbuatı" ASC	(012) 441-19-91, (050) 322-33-17
"Qaya" firması	(012) 566-77-80, (050) 214-40-53
"Region Press" MMC	(055) 316-79-01, (050) 316-79-01
"Səma-M" MMC	(012) 594-09-59
"ZiYa" LTD	(012) 497-76-96, (050) 306-77-22
"Pressinform" MMC	(012) 598-49-52, (070) 340-01-00
"City press" MMC	(055) 819-09-26

1 illik - 187,20 (yüz səksən yeddi manat iyirmi qəpik) manat
6 aylıq - 93,60 (doxsan üç manat altmış qəpik) manat
3 aylıq - 46,80 (qırx altı manat səksən qəpik) manat
1 aylıq - 15,60 (on beş manat altmış qəpik) manat

Hörmətli oxucular!

Abunə ilə bağlı hər hansı bir problemlə üzlənsəniz, redaksiyaya (Tel.: (012) 539-59-33) zəng vura bilərsiniz.

İrəvana qarşı sensasion plan: Paşinyanı devirmək əmri verildi

Ermənistanın siyasi müstəvidə müşahidə edilən qütbləşmə getdikcə dərinləşməkdədir. Bütün bunların fonunda Moskva ilə İrəvan arasında vəziyyət daha da kritik həddə alıb.

Yəni Ermənistanın anti-Rusiya ab-havası zaman keçdikcə daha da güclənir. İrəvan düşüncü vəziyyətə görə bir çox xarici dövlət, o cümlədən də əsas müttəfiqi olan Rusiyaya itiham edir. Elə buna görədir ki, bütün istiqamətlərdə Rusiyanın maraqlarına uyğun gəlməyən addımlar atır.

Göründüyü qədər rəsmi İrəvan hərbi müttəfiqi Rusiyaya qarşı çıxaraq Qərbin verdiyi vədlərə güvənir. Hər halda Paşinyan hakimiyyətinin nümayiş etdirdiyi xarici siyasətə konkret seçim etdiyi görünür.

Bütün bunların notecəsidir ki, Paşinyan hakimiyyətinə qarşı ciddi təhdidlər də artmağa başlayıb. Belə ki, Rusiyada ermənilərdən təşkil olunan "Arbat" silahlı qruplaşması Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanı ciddi şəkildə narahat etməyə başlayıb. Belə ki, keçmiş "Vaqner" müzdlusu olan Ayk Qasparyan Rusiyada yaşayan ermənilərdən ibarət qruplaşma yaradıb və Kremlin əmrlərini

yerinə yetirir. "Arbat" əsasən Ukraynaya qarşı müharibədə iştirak üçün təsis edilmişdir. Lakin bu qruplaşmaya Ermənistan vətəndaşları ilə keçmiş Qarabağ separatçıları da cəlb oluna bilər.

Ölkə daxilindəki qüvvələrin çoxsaylı cəhdlərinə baxmayaraq, Nikol Paşinyan hökumətini devirmək mümkün olmayıb. İndi isə "Arbat" vasitəsilə yenidən hakimiyyət çevrilişinə cəhd etməyə çalışılır.

Erməni siyasi ekspert Artur Martirosyan deyib ki, Rusiya Ermənistanla bağlı məsələlərin qapalı kanallarla həllinin mümkün olacağına ümid edib və sətir ritorikaya keçmək istəməyib. Hətta Rusiyanın əvvəlki vətəndaşları Levon Ter-Petrosyan da Moskva ilə münasibətləri normala salmaq üçün çalışırdı. O qeyd edib ki, dövlətlərarası məsələlərdə ən önəmli maraqlardır. Ermənistan hakimiyyəti seçkilərə hazırlaşır və əhaliyə sülh gözləntisi yaratmaq üçün müqavilənin imzalanması Qərbin də marağındadır. Onlar hesab edirlər ki, bu məsələlər müzakirədən çox, Ermənistan Rusiyanın əsli-həqiqətindən qurtulduqdan sonra Qərbin əli ilə İrana qarşı alətə çevriləcək.

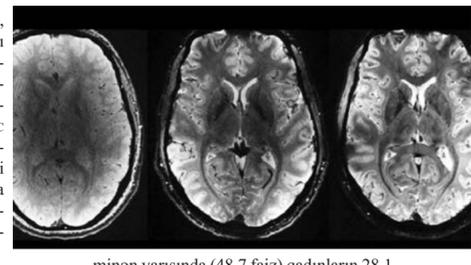
Bu arada erməni analitik Baqdan Levonisyanyan deyib ki, Paşinyan hakimiyyəti Rusiyaya qarşı atdığı son addımlarla Moskva qara bir "quş" qoydu, digər tərəfdən də dünyaya Hayastanı Qərbə doğru çevirdi.

Beləliklə, İrəvanda hazırda baş verənlər bu ölkəni daha sürətlə hərtərəfli iflasa doğru aparır. Çünki Ermənistan xarici himayədarları olmadan yanaşı biləcəkləri iqtidardakı olan ölkə deyil.

Elçin CƏFƏROVA, "Azərbaycan"

Yüngül sarsıntılar beyində dəyişikliklərə səbəb ola bilər

Yeni tədqiqatlar göstərir ki, hətta yüngül beyin sarsıntısı keçirən insanlar yuxu problemləri və depressiya əlamətləri kimi ciddi dəyişikliklərə üzləşirlər. AZƏRTAC "euronews.com" saytına istinadla xəbər verir ki, yeni araşdırma görə, hətta yüngül bir sarsıntı belə beyində uzunmüddətli dəyişikliklərə səbəb ola bilər.

Kembridge Universitetinin tədqiqat qrupu 40-59 yaş arası 600-dən çox şəxsədən müşahidə götürüb. Bu insanların təxminən üçdəbiri əvvəllər huşunu itirməsinə səbəb olan travmatik beyin zədəsi keçirib. İştirakçılar maqnit rezonans tomoqrafiyası (MRT) skanları ilə təhlil edilmiş və onların idrak, yuxu, depressiya, yeriy və ürək-damar xəstəlikləri (CVD) riski ölçülüb.

"JAMA Network Open" jurnalında dərc edilən nəticələrə görə, kişilərin təxminən yarısında (48,7 faiz) qadınların 28,1 faizi ilə müqayisədə ən azı bir zədə tarixinin olduğunu bildirib. MRT-lər insanların beyinlərində qan damarlarında dəyişikliklərə göstərib. Tədqiqat həmçinin beyin sarsıntılarını yuxu problemləri, yerimə pozğunluqları, daha ağır depressiya simptomları və yaddaş pozğunluqları ilə əlaqələndirərək təsirsiz çatışmazlıqları göstərib. Əslində, bu sarsıntılar yuxu pozğunluğu və depressiyaya səbəb olan əsas faktor kimi müəyyən edilib.

Tədqiqat demensiyanın erkən əlamətlərini aşkarlamaq üçün daha geniş tədqiqatın bir hissəsi olduğunu məlumatlar göstərir ki, travmatik beyin zədəsi ilə əlaqəli klinik xüsusiyyətlər (məsələn, depressiya, zəif yuxu) serebrovaskulyar zədələnmə ilə bağlı ola bilər. Bu da digər demensiya risk faktorları ilə əlaqələndirilir.

Müəlliflər beyin qəzallarına məruz qalan insanlar üçün təhlükəsizlik qaydalarının təbii olaraq riskləri azalda biləcəyini təklif ediblər. Futbol, xokkey və boks kimi idman növləri ilə məşğul olan insanlar, tikinti işçiləri, hərbi qulluqçular, yıxılma və tutmalara meyilli insanlara nisbətən buna xüsusi məruz qalırlar. Məsələn, bezi idmançılar təkrarlanan beyin sarsıntılarını ilə bağlı məlumatlılığı artırblar və onları qoruya biləcək təşkilatlara qarşı qanuni tədbirlər görüblər.

BAŞ REDAKTOR

Bəxtiyar SADIQOV

Əlaqə telefonları:

Qəbul otağı	- 539-68-71,	Beynəlxalq həyat, idman
Baş redaktor müavini	- 538-86-86,	vo informasiya şöbəsi
Məsəl katib	434-63-30, 539-72-39	İnformasiya şöbəsi
Məsəl katib müavini	- 539-43-23,	İctimai əlaqələr şöbəsi
Parlament və siyasət şöbəsi	- 539-84-41, 539-21-00,	Fototilləstrasiya şöbəsi
İqtisadiyyat şöbəsi	- 538-42-32, 538-35-55,	Kompyuter mərkəzi
		Mühəssisatlıq

AZ 1073, Bakı şəhəri, Mətbuat prospekti, 529-cu məhəllə, "Azərbaycan" nəşriyyatı, IV mərtəbə
contact@azerbajian-news.az
azreklam@mail.ru

www.azerbajian-news.az

Qeydiyyat № 1

"Azərbaycan" qəzetinin kompüter mərkəzində yığılıb saxlanılmış, "Azərbaycan Nəşriyyatı" MMC-nin mətbəəsində çap edilmişdir

Qəzetə dərc üçün göndərilən materiallar Azərbaycan dövlətinin mövqeyinə uyğun olmalıdır

Gündəlik rəsmi dövlət qəzeti

Tiraj 4204
Sifariş 2118

Qiyməti 60 qəpik